

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Teemu Ratamaa

VÄHITTÄISKAUPPOJEN AUKIOLOAIKOJEN SÄÄNTELYN VAPAUTUMISEN VAIKUTUKSET POHJOISKARJALAIISIIN PÄIVITTÄISTAVARA-KAUPPOIHIN

Opinnäytetyö
Joulukuu 2016

Karelia
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2016
Liiketalouden koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
013 260 600

Tekijä
Teemu Ratamaa

Nimeke
Vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntelyn vapautumisen alustavat vaikutukset pohjoiskarjalaisiin päivittäistavarakauppoihin

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntelyn vapautumisen alustavia vaikutuksia pohjoiskarjalaisiin päivittäistavarakauppoihin, kioskeihin sekä liikennemyymälöihin. Taustana työlle on vuonna 2015 eduskunnan hyväksymä lakimuutos (1618/2015), joka kumosi vähittäiskauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikoja sääntelevän lain (945/2009).

Eritoten tarkastelussa ovat uuden lain vaikutukset sekä kauppojen kokema hyöty; millaisia vaikutuksia lakimuutos on tuonut tullessaan, onko aukioloaikojen vapauttaminen tuonut kauppoille enemmän hyötyä kuin haittaa sekä millaiset kaupan yksiköt ovat kokeneet muutoksesta suurimman hyödyn?

Tutkimus toteutettiin sekä laadullisesti että määrällisesti. Työssä peilataan kaupan esimiehiltä kysely- ja haastattelututkimuksessa saatuja tuloksia lain valmistelua varten kerättyihin ennakkolausuntoihin ja tarkastellaan sitä, ovatko lakia puoltaneet vai kenties lakimuutosta kritisoineet lausunnot käyneet toteen.

Lain vaikutukset ovat olleet enimmäkseen odotetun ja halutun kaltaisia. Tutkimuksen tuloksena voidaan todeta muun muassa, että lakimuutoksella on ollut positiivinen vaikutus työllisyyteen. Suurimman hyödyn ovat kokeneet suuremmat, kaupunkien keskustojen ulkopuoliset myymälät. Pienet, taajamissa sijaitsevat myymälät taas ovat kokeneet aukioloaikojen vapautumisesta enemmän haittaa kuin hyötyä.

Opinnäytetyö luo alustavan kuvan siitä, millaisia vaikutuksia sääntelyn vapautuminen on tuonut päivittäistavarakaupoille. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin muita toimialoja, yhteiskuntaa ja asiakkaita käsittelevät vaikutukset. Niistä kuitenkin löytyy paljon jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Kieli
suomi

Sivuja 89
Liitteet 7
Liitesivumäärä 50

Asiasanat
opinnäytetyö, sääntely, vaikutukset, päivittäistavarakauppa

THESIS
December 2016
Degree Programme in Business
Tikkarinne 9
FI 80220 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 600

Author

Teemu Ratamaa

Title

The Effects of Deregulation of the Retail Hours On the North Karelian Grocery Stores

In this thesis reviews the preliminary effects of deregulation of the retail hours on the North Karelian grocery stores. The background for this work is the legislative change 1618/2015, which revoked the old store opening hour regulative law 945/2009. Especially the effects of the law and the advantage gained by the stores are reviewed; what sort of changes has the new law brought with it, has the deregulation created more disadvantage to the stores than advantage and what sort of store types have gained the most advantage?

The study was conducted partly qualitatively and partly quantitatively. In the study the results of the survey and the interview conducted to the grocery store foremen were reflected upon the expert statements, which were gathered in preparation of the law. The aim was to see whether the statements which either advocated or opposed the law have come true.

The preliminary effects of the legislative change have been mostly expected and positive. The study shows that the law has had a positive effect on the employment. The biggest advantage has been gained by the bigger hypermarkets, which are situated outside city centers. However, the small stores situated in conurbation areas have experienced that the law has brought them more disadvantage than advantage.

This study creates a preliminary view of the changes made by deregulation of the retail hours. The effects concerning other industries, society and customers were left outside of this study so there are further research aspects to be covered.

Language
Finnish

Pages 89
Appendices 7
Pages of Appendices 50

Keywords

Deregulation, Opening Hours, Convenience Store, Law, Effect,

Sisältö

1	Johdanto	6
2	Vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntely	7
2.1	Työn keskeiset käsitteet	7
2.2	Vähittäiskaupan aukiolojen sääntelyn historia	9
2.3	Vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki 945/2009	12
3	Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta	13
3.1	Laki 1618/2015	13
3.2	Hallituksen esitys sekä asiantuntijalausunnat osana opinnäytetyön teoriapohjaa	14
3.3	Hallituksen esitys laiksi 88/2015	15
3.4	Asiantuntijalausunnat uuden lain valmistelua varten	18
3.4.1	Lakimuutosta kannattaneet lausunnot	18
3.4.2	Lakimuutosta kritisoineet ja vastustaneet lausunnot	21
3.4.3	Yhteenveto asiantuntijalausunnoista	25
3.5	Aiemmin tehdyt tutkimukset	27
3.5.1	Uutisoinnit ja tilastot aiheesta	29
3.5.2	Aiemmat selonteot	31
4	Kyselytutkimus sekä haastattelulomake	33
4.1	Tutkimuksen pääkysymys, ongelmat ja mahdolliset hypoteesit	33
4.2	Tutkimusmenetelmä	34
4.3	Tutkimuksen toteutus	35
4.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	38
5	Tulokset	40
5.1	Kyselylomakkeen tulokset	40
5.1.1	Taustatiedot	40
5.1.2	Taloudelliset tunnusluvut	43
5.1.3	Aukioloajat	46
5.1.4	Poikkeuslupa sekä juhla- ja pyhäaukiolo	47
5.1.5	Aukioloaikoihin vaikuttaneet tekijät	50
5.1.6	Työllisyysvaikutukset; työtunnit sekä henkilöstövähennykset	50
5.1.7	Väittämät	53
5.1.8	Vapaa sana	65
5.2	Ristiintaulukointi	68
5.3	Haastattelulomakkeen vastaukset	72
5.3.1	Millaisissa myymälöissä on koettu suurimmat aukioloaikojen muutokset?	72
5.3.2	Myymälätyypit, jotka ovat kokeneet positiivisimmat ja negatiivisimmat vaikutukset	73
5.3.3	Neutraalit vaikutukset	74
5.3.4	Juhla- ja pyhäaukiot	74
5.3.5	Aukioloaikoihin vaikuttaneet seikat	74
5.3.6	Taloudelliset sekä työllisyysvaikutukset	75
5.3.7	Väittämät	76
5.3.8	Vapaa sana	78
6	Tarkastelu ja johtopäätökset	79
6.1	Lain toteutuneet vaikutukset	79

6.2 Tutkimuskysymykset ja niiden vastaukset	84
Lähteet.....	86

Liitteet

Liite 1	Tilastokeskuksen kaupan liikevaihtokuvaaja
Liite 2	Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n otos TNS Gallupin suorittamasta kyselystä syyskuussa 2015
Liite 3	Kyselyn saate
Liite 4	Kyselylomake
Liite 5	Haastattelulomake
Liite 6	Taulukot ja kuviot
Liite 7	Myymälät jaoteltuna myymälätyypin mukaan vuonna 2015

1 Johdanto

Opinnäytetyössäni tarkastelen vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntelyn vapautumisen alustavia vaikutuksia pohjoiskarjalaisiin päivittäistavarakauppoihin, kioskeihin sekä liikennemyymälöihin. Eritoten tarkastelussa ovat lain vaikutukset ja kauppojen kokema hyötynäkökulma; millaisia vaikutuksia lakimuutos on tuonut tullessaan, onko aukioloaikojen vapauttaminen tuonut kaupoille enemmän hyötyä kuin haittaa sekä millaiset yksiköt ovat kokeneet muutoksesta suurimman hyödyn?

Taustana työlle on vuonna 2015 eduskunnan hyväksymä lakimuutos (1618/2015), joka kumoaa vähittäiskauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloaikoja sääntelevän lain (945/2009). Lain muutos astui voimaan heti vuoden 2016 alusta lähtien, ja useat pohjoiskarjalaiset vähittäiskaupat ovatkin jo ottaneet uudistetut aukioloajat käyttöönsä.

Vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntely on selvästi vapautunut 2000-luvulle tultaessa. Edellisen kerran vuonna 2009 astui voimaan laki (945/2009), joka salli pienempien, alle 400 m² kokoisten myymälöiden itse päättävän aukioloajoistaan muulloin kuin juhlapäivinä. Uusi, vuonna 2016 voimaan astunut laki kumoaa tämän aiemmin säädetyn ja vapauttaa aukiolot myös suuremmissa kaupan yksiköissä ja juhlapäivinä.

Uuden lain valmistelua varten eduskunnan talousvaliokunta sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta saivat asiantuntijalausuntoja yli 30 taholta, niin eri ministeriöiltä, alue- ja keskushallinnon viranomaisilta sekä muilta aihepiiriin liittyviltä järjestöiltä. Työssäni peilaan tutkimuksessa saatuja tuloksia näihin ennakkolausuntoihin ja tarkastelen, ovatko lakia puoltaneet vai kenties lakimuutosta kritisoinneet lausunnot käyneet toteen.

2 Vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntely

Tutkimukseni tietoperustassa tarkastelen vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntelyn historiaa, aukioloaikoja rajoittaneita lakeja sekä tarkastelen sitä, mitä muutoksia viimeisimmät lakimuutokset ovat tuoneet tullessaan. Lakien lisäksi tietoperustassa tarkastellaan hallituksen esitystä laiksi varten tehtyjä selvityksiä ja lausuntoja. Näiden lisäksi tarkastellaan aukioloaikojen vapauttamisesta tehtyjä tutkimuksia ja uutisointeja.

2.1 Työn keskeiset käsitteet

Aukioloaikojen sääntely

Tässä työssä aukioloaikojen sääntelystä ja sääntelystä yleensä puhuttaessa viitataan viranomaispäätöksiin sekä lainsäädäntöön, jotka rajoittavat kauppojen ja kioskien aukioloaikoja. Termi ei sisällä muun muassa työehtosopimuksia eikä kaupan itsensä, kauppaketjun tai esimerkiksi kaupan vuokrasopimuksen asettamia aukioloaikarajoituksia tai muuta liiketoimintaa koskevaa sääntelyä.

Päivittäistavarakauppa

Päivittäistavarakaupoiksi lasketaan ne kaupat, joiden myynnistä suurin osa koostuu elintarvikkeista. Päivittäistavarakaupat voidaan jakaa niiden vakituisen myyntipinta-alan mukaisesti hypermarketeihin, supermarketeihin, marketeihin, valintamyymälöihin ja muihin lähikauppoihin (Päivittäistavarakauppa ry 2016). Taulukoon 1 on lueteltu kaikki ne myymälätyypit, joita käsitellään tässä tutkimuksessa.

Taulukko 1. Myymälätyypit jaoteltuna koon ja muiden erityispiirteitten mukaan (Päivittäistavarakauppa ry 2016a).

Myymälätyyppi	Koko (m ²)	Muita erityispiirteitä
Pienmyymälät ja kioskit	<100	Kioskin myyntivalikoima on rajoitettu kioskiasetuksella.

Pieni valintamyymälä	100–199	Isoja ja pieniä valintamyymälöitä kutsutaan myös lähikaupoiksi, sillä useimmiten lähikaupoiksi tilastoidaan alle 400 m ² myymälä. Lähikauppa voi olla myös joissain tapauksissa supermarket, mikäli se on sijainniltaan helposti jalan saavutettavista.
Iso valintamyymälä	200–399	
Kyläkauppa	<400	Haja-asutusalueella tai pienemmissä taajamissa sijaitseva päivittäis-tavaramyymälä, jonka vuosimyynti on alle kaksi miljoonaa euroa.
Supermarket	>400	Elintarvikkeiden osuus on yli 50 % myyntipinta-alasta. Jaetaan koon mukaan suuriin supermarketeihin (> 1000 m ²) ja pieniin supermarketeihin (400 – 1000 m ²).
Hypermarket	>2500	Elintarvikkeiden osuus on alle 50 % kokonaispinta-alasta. Myynnin pääpainopiste on päivittäistavarassa.

Pyhä- tai juhlapäivä

Yleisesti puhekielessä pyhäpäiviksi luetaan sunnuntait, kirkolliset juhlapäivät sekä muut laissa määrätyt juhlapäivät (itsenäisyyspäivä, vappu). Kirkollislain 4. luvun 3 §:n mukaan kirkollisia juhlapäiviä ovat ”joulupäivä, toinen joulupäivä, uuden vuoden päivä, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäispäivä, toinen pääsiäispäivä, helatorstai, helluntai, juhannuspäivä ja pyhäinpäivä” (1054/1993).

Tässä työssä kirkollisten ja lakisääteisten juhlapäivien lisäksi yleisesti vapaapäivinä vietettävät aattopäivät (juhannus- ja jouluaatto) lasketaan mukaan, kun puhutaan pyhäpäivistä. Aukioloajoista puhuttaessa käsitellään sunnuntaiaukioloja erillään muista pyhä- ja juhlapäivistä.

2.2 Vähittäiskaupan aukiolojen sääntelyn historia

Kauppojen aukioloaikojen sääntely ei sinällään ole uusi ilmiö Suomessa. Vähittäiskaupan sääntelyn historia ulottuu jo 1700-luvulle. Vuonna 1734 säädettiin silloisessa Ruotsin valtakunnassa laki, joka jo tuolloin kielsi kauppojen aukiolon sunnuntaisin (= sapattina) sekä kirkollisina juhlapäivinä. Ruokaa ja juomaa sai kuitenkin myydä sunnuntaisinkin, mutta vasta kun jumalanpalvelus on päättynyt: 1700-luvun rikoslaki (= Pahantegon Caari) ei vielä ottanut kantaa aukioloaikoihin, vaan lähinnä rajoitti yleistä työntekona sapattina. (Kajalo 1991, 17–20.)

Rihcama-cammiot, eli muut puodit, ei pidä Sunnundaina ja Juhlapäivinä awattaman, myymisen tähden: Ruoca ja juoma mahta myytää hätätarpeksi, sitten cuin Jumalan palwellus on ohitze. (Ruotsin valtakunnan vuoden 1734 laki, Pahantegon Caari, luku III 8.§)

Alun perin uskonnollisiin syihin perustuvat rajoitukset saivat kuitenkin lisäystä arkipäivien ja lauantain osalta 1900-luvun alkupuolella, kun 1919 säädettiin niin kutsuttu liikeapulaislaki (132/1919), joka rajasi, että kaupat saavat olla avoinna arkisin kello 8–18 ja lauantaisin 8–17. Sunnuntiaukiolo sallittiin tuolloin vain maitokaupoille ja niillekin vain kahden tunnin ajaksi. Tuolloin sääntelyn taustat olivat ensisijaisesti työsuojelullisia ja takasivat näin kauppojen työntekijöille ”joutoaikaa”. (Kajalo 1991, 21-26.)

Seuraavat merkittävät muutokset koettiin 1960-luvulla, kun aukioloaikojen rajoituksia lähdettiin vastavuoroisesti purkamaan. Vuonna 1969 aukioloaikoja pidentettiin arki-iltoina kuudesta kahdeksaan sekä lauantai-illan osalta kello 17:sta kello 18:aan (laki vähittäiskaupan liikeajasta 435/1969).

Vuosituhaten vaihdetta lähestyessä lakimuutoksien määrä kasvoi. 1980-luvun lopulla säädettiin jälleen uusi liikeaikalaki (918/1989), joka vapautti haja-asutusseudun kaupat ja myymäläautot aukioloaikarajoituksista. Sama laki salli myös aattopäivien (= joulua ja juhannus) aukiolot kello 13:een saakka. Vuonna 1990 nähtiin sunnuntiaukioloajoissa siihen asti suurin muutos sitten 1930-luvun, kun kauppa- ja teollisuusministeriö myönsi poikkeuslupia, jotka sallivat joulua edeltävän sunnuntiaukiolon. Jo vuonna 1994 (446/1994) sunnuntiaukiolo sallittiinkin

koko joulukuun ajan sekä kuutena muuna erikseen nimettynä sunnuntaina. (Kajalo 1991, 55–59.)

Vuonna 1997 arki- aukioloja pidennettiin kello 21:een. Samana vuonna myös sunnuntai- aukiolojen mahdollisuutta kasvatettiin koskemaan kesäkuukausia, mutta erikseen nimettyjen sunnuntaiden määrä tiputettiin kuudesta viiteen. (Kajalo 2000, 15; Suomen säädöskokoelma 276/1997, 277/1997.) Kirkollisina juhlapäivinä, vapunpäivänä ja itsenäisyyspäivänä ei vähittäiskauppaa saanut harjoittaa eikä joulu- tai juhannusaaton kello 13:n jälkeen. Ainoana poikkeuksena pyhäpäivien aukioloihin olivat peräkkäisille päiville sattuvat pyhäpäivät ja silloinkin aukiolot oli sallittu vain jälkimmäisenä päivänä neljän tunnin ajan kello 8:n ja 18:n välisenä aikana. (276/1997.) Taulukkoon 2. on Kajalo kattavasti koontanut aukiolo- sääntelyn kehityksen keskeisine sisältöineen vuosina 1734–1997.

Taulukko 2. Aukiolorajoitusten kehitys Suomessa 1734–1997 (Kajalo 2000, 14; Kajalo 1991; Suomen säädöskokoelma 276/1997, 277/1997, 278/1997).

Vuosi	Ma-pe	La	Sunnuntai	Keskeinen sisältö
1734	Vapaa	Vapaa	Sallittu vain elin- tarvikeliikkeille	Sapatin viettämistä koskevat rajoitukset koskivat myös kauppojen sunnuntai- aukioloa.
1889	Vapaa	Vapaa	Sallittu vain elin- tarvikeliikkeille	Vuoden 1734 laki uudistettiin, mutta sen sisältö säilyi pääpiirteittäin samana.
1919	8–18	8–17	Sallittu vain maitokaupoille 2 tunnin ajan	Aukiolorajoitukset laajenivat koskemaan arkipäiviä.
1934	8–18	8–17	Sallittu vain maitokaupoille 3 tunnin ajan	Aukiolorajoitukset erotettiin itsenäisiksi työsuojelulainsäädännöstä.
1946	8–18	8–17	Kielletty	Maitokauppojen sunnuntai- aukiolo kiellettiin.
1966	(8–20)	(8–19)	Kielletty	Hallituksen esitys aukioloaikojen laajentamiseksi hylättiin eduskunnassa.
1969	8–20	8–18	Kielletty	Arki- aukioloa pidennettiin.
1983	8–20	8–18	Kielletty	Hallituksen esitys aatto- aukioloaikojen laajentamisesta hylättiin eduskunnassa
1984	8–20	8–18	Kielletty	Kioskien ja huoltamoiden sallittuja tavaravalikoimia laajennettiin.
1989	8–20	8–18	Kielletty	Muutoksia aatto- päivien aukioloaikoihin.

1990-1991	8–20	8–18	Kielletty	Haja-asutusalueiden myymälät vapautettiin kokonaan aukiolorajoituksista.
1990	8–20	8–18	Sallittu ennen joulua	Joulua edeltävä sunnuntaiaukiolo sallittiin poikkeusluvalla.
1991	8–20	8–18	Ei muutoksia	Kioskien ja huoltamoiden sallittuja tavaravalikoimia laajennettiin.
1994	7–20	7–18	Joulukuu ja 6 erikseen nimettyä sunnuntaita	Sunnuntaiaukiolo sallittiin joulukuussa ja kuutena muuna erikseen nimettävänä sunnuntaipäivänä.
1996	(7–21)	(7–21)	(7–21)	Hallituksen esitys aukioloaikojen vapauttamiseksi hylättiin eduskunnassa.
1997	7–21	7–18	Edellisten lisäksi kesä-, heinä- ja elokuu 12–21	Ilta-ukioloaikoja ja mahdollisuuksia sunnuntaiaukioloon laajennettiin.

Vuoden 2000 liikeaikalaki (1297/2000) oli merkittävä merkkipaalu sääntelyn historiassa, sillä siinä sallittiin sunnuntaiaukiolo kaikkina kuukausina myyntipinta-alaltaan alle 400 m² päivittäistavarakaupan myymälöille. Myös tätä suurempien kaupan yksiköiden sallittiin olevan laajemmin auki sunnuntaisin; touko- ja marraskuun sunnuntaiaukiolot sallittiin jo sallittujen kesä-, heinä- ja elokuun lisäksi ja 5 erikseen määrättyä sunnuntaita poistuivat. (1297/2000.)

Arkipäivien osalta vuoden 2000 lakimuutos ei tuonut aukioloaikoihin muutoksia. Toinen merkittävä muutos liittyi kuitenkin pyhäpäiviin, kun aiemmin määritelty peräkkäisiä pyhäpäiviä koskeva 4 tunnin aukiolomahdollisuus säädettiin koskemaan pelkästään enintään 400 m²:n kokoisia myymälöitä. (1297/2000.)

Syy, miksi laissa tuolloin määriteltiin tuo 400 m² myyntipinta-alaraja, oli parantaa pienempien lähikauppojen kannattavuutta ja kilpailuasemaa suhteessa kioskeihin ja suurmyymälöihin (HE49/2000). Silloisen hallituksen esityksessä uudeksi liikeaikalaksi HE 49/2000 ilmaistiin huoli kaupan keskittymisestä suurmyymälöihin ja pienempien kauppojen kannattavuuden heikkenemiseen, minkä seurauksena on ollut lähikauppojen ”voimakas poistuma markkinoilta” (HE49/2000, 5).

2.3 Vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annettu laki 945/2009

Edellinen, vuoden 2009 joulukuussa voimaan astunut laki hyväksyttiin eduskunnassa saman vuoden marraskuussa. Lain perustana voidaan katsoa olleen Suomen Kaupan Liiton ja Palveluajojen ammattiliitto PAM ry:n marraskuussa 2008 laatima sopimus ”yhteisistä päälinjoista vähittäiskauppojen aukioloajoiksi sekä lukuisista tähän liittyvistä työehtosopimusmuutoksista” (HE 88/2015 vp, 2).

Suurin muutos edeltävään liikeaikalakiin verrattuna oli myyntipinta-alaltaan alle 400 m² kaupan yksiköiden arkiavoioloaikojen vapauttaminen. (945/2009). Kuten edeltävässä laissa, myös vuoden 2009 laissa määrättiin, ettei kauppa saanut harjoittaa itsenäisyyspäivänä, vappuna, kirkollisena juhlapäivänä eikä äitien- tai isänpäivänä. Tämä rajoitus koski myös alle 400 m² päivittäistavarakauppoja (ks. Taulukko 3). Kuitenkin viimeisenä perättäin sattuvasta kirkollisesta juhlapäivästä enintään 400 m² suuriset päivittäistavarakaupat saivat palvella asiakkaitaan neljän tunnin ajan kello 8 ja 18 välillä, kuten aiemmissa laeissa. Uudenvuodenaattona ja vapun aattona liikkeet tuli sulkea kello 18 sekä joulu- ja juhannusaattona kello 12. (945/2009.)

Taulukko 3. Sallitut aukioloajat vuoden 2009 lain mukaan (Hallituksen esitys laiksi 88/2015).

	ma-pe	la	su
Päivittäistavarakaupan myymälät; myymäläpinta-ala enintään 400 m ²	vapaa aukiolo	vapaa aukiolo	juhlapäiviä lukuun ottamatta vapaa aukiolo
Muut vähittäiskaupat sekä parturi- ja kampaamoliikkeet	klo 7–21	klo 7–18	juhlapäiviä lukuun ottamatta klo 12–18, paitsi isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana 12–21

Näiden määriteltyjen aukioloaikojen lisäksi kaupoilla on mahdollisuus hakea poikkeuslupaa aukioloon lääninhallitukselta, mikäli aukiololle olisi erityistä tarvetta. Näitä syitä voivat olla yleisötapahtumaan, liikkeen sijaintiin tai esimerkiksi matkailuun liittyvät tekijät, jotka vaikuttavat kysyntään (945/2009).

Myöhemmin tuo poikkeuslupien myöntäminen vaihdettiin lääninhallitukselta paikalliselle aluehallintovirastolle (lailla 1597/2009). Kyseessä oli lähinnä tekninen muutos, sillä lääninhallituksia lakkauttaessa lupaviranomaisen tehtävä siirtyi vasta perustetuille aluehallintovirastoille (HE 88/2015 vp).

3 Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta

Viimeisin lakimuutos on osa nykyisen hallituksen strategista hallitusohjelmaa (Ratkaisujen Suomi – Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma, 2015). Hallitusohjelman ”työllisyys ja kilpailukyky” -osiossa on linjattu, että yksi hallituksen kärkihankkeista tulee olemaan vapaan kilpailun sekä markkinoiden toiminnan edistäminen ”purkamalla toimialakohtaista sääntelyä”. Päivittäistavarakauppoja koskevaksi toimenpiteeksi on täsmennetty, että ”osana sääntelynpurkua kauppojen aukioloaikoja vapautetaan”. (Hallitusohjelma 2015.)

Uuden lainsäädännön kanssa hallitus ei ole aikaillut. Uusi hallitusohjelma annettiin tiedonantona eduskunnalle 29.5.2015. Hallituksen esitys liikeaikalain kumoamiseksi taas annettiin eduskunnalle 22.10.2015 ja reilut kaksi kuukautta myöhemmin uusi laki olikin jo voimassa. Tämän opinnäytetyön kirjoitushetkellä uusi laki on ollut voimassa jo reilut 9 kuukautta ja alustavat lain vaikutukset alkavat siten jo näkyä.

3.1 Laki 1618/2015

Laki 1618/2015 astui voimaan 1.1.2016 kumoten näin lain 945/2009. Uuden lain merkittävin muutos on kaikkien aukiolorajoitusten poistuminen; kaiken kokoiset kaupat sijainnista riippumatta saavat olla vapaasti auki vuoden jokaisena päivänä, mukaan lukien yleisinä vapaapäivinä sekä kirkollisina pyhinä. Näin ollen laki myös poistaa poikkeuslupahakemusprosessin kokonaan.

Säännös elinkeinonharjoittajan oikeudesta pitää liikkeensä suljettuna siirrettiin samalla lain 1061/1978 alaisuuteen (= laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa). Tämä takaa, että jatkossakin enintään 5 henkilöä työllistävillä kauppakeskusyrittäjillä säilyy oikeus pitää liikkeensä suljettuna yhtenä päivänä viikossa.

3.2 Hallituksen esitys sekä asiantuntijalausunnot osana opinnäytetyön teoriapohjaa

Osana opinnäytetyöni teoriapohjaa olen hyödyntänyt uuden lain valmistelua varten laadittuja asiantuntijalausuntoja, aiempia selvityksiä sekä itse hallituksen esitystä liikeaikalain kumoamiseksi. Tarkoituksena oli selvittää niiden avulla lakimuutoksen mahdolliset ennakkoon povatut vaikutukset sekä tutkimukseni mahdolliset hypoteesit, joihin kyselytutkimus pohjautuu. Ennakoaineistoa on käsitelty kvalitatiivisesti eli laadullisen tutkimuksen keinoin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyrkimys on kuvata tutkimuksen kohdetta kokonaisvaltaisesti ja lähtökohdista siinä on todellisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1998, 161).

Ennakoaineisto on analysoitu aineistolähtöinen sisällönanalyysin avulla, ”joka perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä” (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 115). Tuomen ja Sarajärven (2002, 115) mukaan sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä saaden näin vastaus tutkimustehtävään.

Kun olin tutustunut hallituksen esitykseen HE88/2015 vp sekä eduskunnan valiokuntien saamiin asiantuntijalausuntoihin huolella, seuraava vaihe oli informaation pelkistäminen eli redusointi. Tämä Tuomen ja Sarajärven (2002, 111–112) mukaan on informaation tiivistämistä ja epäoleellisen pois karsimista.

Käytännössä tämä tapahtui niin, että lausunnot pilkottiin osiin. Osat muodostuivat jotakuinkin niin, että jokaisesta pelkistetystä vaikutuslauseesta löytyi ainakin verbi (= mitä tulee tapahtumaan) ja objektiivi (= kenelle tai mille tapahtuu). Lausunnoissa käytettyihin sanamuotoihin ja niiden muodostamiin mielikuviin (negatiivi-

nen vs. positiivinen) kiinnitettiin paljon huomiota. Tutkimuksen kannalta oli tärkeää selvittää, mitä kaikkia eri vaikutuksia lainmuutoksella tulisi olemaan juuri päivittäistavarakauppojen näkökulmasta, joten muita sidosryhmiä koskevat lauseet ja lausunnon osat jätettiin tässä vaiheessa tutkimuksesta pois.

Seuraava vaihe sisällönanalyysissäni oli klusteroida eli ryhmitellä pelkistetyt ilmaukset. Tuomen ja Sarajärven (2002, 112) mukaan klusteroinnissa etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet sitten ryhmitellään ja yhdistetään omaksi luokakseen sekä nimitään tuo luokka sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Etsin keräämistäni vaikutuslauseista yhtäläisyyksiä ja loin niiden avulla omat alaluokat, joihin yksittäiset vaikutuslauseet kategorisoitiin.

Seuraava vaihe, abstrahointi eli käsitteellistäminen on se, jossa erotetaan oleellinen tieto tutkimuksen kannalta ja teoreettisia käsitteitä muodostetaan valikoidun tiedon pohjalta. Tätä tehdään yhdistelemällä luokituksia niin pitkään, kuin on mahdollista aineiston sisällön säilymisen näkökulmasta. (Tuomi ja Sarajärvi. 2002, 114.) Omassa tutkimuksessani yhdistelin alaluokkia sekä muodostin alaluokista pääluokkia, jotka sitten lopulta muodostivat tutkimuksen hypoteesit.

3.3 Hallituksen esitys laiksi 88/2015

Hallituksen esityksessä 88/2015 vp liikeaikalain 945/2009 kumoamiseksi mahdolliset lakimuutoksen aiheuttamat vaikutukset jaetaan viiteen alueeseen; taloudellisiin vaikutuksiin, ympäristövaikutuksiin, työllisyysvaikutuksiin, yritysvaikutuksiin, kuluttajavaikutuksiin sekä vaikutuksiin viranomaisen toimintaan. Tässä työssä vaikutuksia tarkastellaan eritoten kaupan alan yritysten näkökulmasta ja tästä syystä teemoitellaan hieman eri tavalla. Tämä siitäkin syystä, ettei hallitus maininnut esityksessään muun muassa ympäristö- viranomaisvaikutusten olevan merkittäviä; aluehallintoviranomaisilta vapautuisi yksi henkilötyövuosi muuhun toimintaa, poliisin lain valvontatehtävä katoaisi vaikkakin se ei poliisiviranomaisia ole juurikaan työllistänyt ja mahdollisia ympäristövaikutuksia ei oleteta olevan lainkaan. (HE 88/2015 vp.)

Ensimmäinen varsinainen vaikutusteema ovat 'työllisyysvaikutukset'. Hallituksen esityksessä mahdolliseksi työllisyysvaikutuksiksi määritellään muun muassa mahdollisuus työllistää uusia työntekijöitä, mahdollisten henkilöstövähennysten peruuntuminen sekä lisätuntien tarjoaminen nykyisille työntekijöille. Mahdollisten työllisyysvaikutusten kuitenkin mainitaan olevan hankalasti arvioitavissa. Lisäksi mainitaan, että niiden arviointi tulisi tehdä "pidemmän" ajan kuluttua. (HE88/2015.)

Ehdotuksen tarkkoja vaikutuksia työllisyyteen on vaikea arvioida, mutta aukiolon vapauttaminen lisääisi mahdollisuuksia työllistää uusiakin työntekijöitä kauppoihin. Kaupan alan arvioiden mukaan aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaisi merkittävästi alan kykyyn tarjota työtunteja. (HE 88/2015 vp.)

Vallitsevassa taloustilanteessa on perusteltua olettaa, että osa aukiolo sääntelyn kumoamisvaikutuksista näkyisi henkilöstövähennysten peruuntumisina tai lisätunteina nykyisille työntekijöille eikä suoraan uusina työpaikkoina. Uudistus olisi siten valitsevassa taloustilanteessa suhdannevaikutusta vähentävä tai sille vastakkainen. Sen työllisyysvaikutusten arviointi tulisi kuitenkin tehdä vasta pidemmällä tarkastelujaksolla. (HE 88/2015 vp.)

Todennäköistä on, että ensivaiheessa lisätyö kohdentuisi yrityksen omalle vakituiselle (osa-aikaiselle) henkilöstölle eikä muutos johtaisi heti uusien kokopäiväisten työntekijöiden palkkaamiseen ainakaan laajassa mittakaavassa. (HE 88/2015 vp.)

Lakimuutoksen seurauksena ei oleteta kauppojen siirtyvän jatkuvaan aukioloon, eikä näin ollen laajamuotoisen vuorotyön lisääntyvän. Tämä tieto on otettu esi-merkkinä muista maista, jotka jo ovat vapauttaneet kauppojen aukiolon. Ennem- minkin oletetaan kauppojen lisäävän aukioloaikojaan pyhinä ja viikonloppuina. Tällä oletetaan olevan vaikutusta työntekijöiden yksityiselämän ja työn yhteenso- vittamisessa. (HE 88/2015 vp.)

Uudistuksen ei kuitenkaan odoteta toteutuvan merkittävänä kertaluonteisena muutoksena vaan vähitellen, kun kaupan alan yritykset selvittävät kuluttajien ostokäyttäytymistä ja preferenssejä. Muista maista saatujen kokemusten perusteella ei ole syytä olettaa, että suuret kaupan alan yksiköt yleensäkin siirtyisivät jatkuvaan aukioloon. Uudistuksen arvioidaan siten lisäävän aukioloa erityisesti pyhäpäivinä ja joustavoittavan aukioloaikoja nykyisinä aukiolopäivinä. Samalla poistuisi yrityksiä rasittava poikkeuslupamenettely. (HE 88/2015 vp.)

Uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuoro-työhön, sillä vapaaseen aukioloon siirtyneistä maista ei juurikaan löydy esimerkkejä isojen kauppaliikkeiden yöaukioloista. (HE 88/2015 vp.)

Aukioloaikojen vapauttamisella olisi vaikutusta työntekijöiden työn ja perhe-elämän ja yleensäkin yksityiselämän yhteensovittamiseen. Kaupan alan arvio on, että viikonloppu- ja pyhätyöhön halukkaita työntekijöitä on enemmän kuin tarjolla olevia työtunteja. (HE 88/2015 vp.)

Siltä osin kuin epätyypilliset työajat ja pyhätyö lisääntyisivät, työnantajalla olisi normaalin tapaan velvollisuus varmistaa esimerkiksi työturvallisuuteen ja työterveydenhuoltoon liittyvien järjestelmien toimivuus. (HE 88/2015 vp.)

Toinen teema ovat 'taloudelliset hyödyt' eli kauppojen liikevaihtoa kasvattava vaikutus. Toisaalta aukioloaikojen vapauttaminen antaa kaupan alan yrityksille itsemääräämisoikeuden omista aukioloajoistaan ja siten mahdollisuuden vastata joustavammin kulutuskysyntään. Toisaalta taas lakimuutosta perustellaan sillä, että se luo mahdollisuuden suomalaisille kivijalkamyymälöille kilpailla kasvavaa kansainvälistä verkkokauppaa vastaan. (HE 88/2015 vp.)

Yleisten taloudellisten vaikutusten kauppojen sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden liiketoiminnalle arvioidaan olevan myönteisiä. Kaupat ja liikkeet pystyisivät palvelemaan asiakkaita joustavamilla aukioloajoilla ja myös juhlapyhinä, millä olisi yritysten liikevaihtoa kasvattava vaikutus. Aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaisi myös myönteisesti kuluttajien toimintamahdollisuuksiin. (HE88/2015.)

Kolmannen teeman voitaisiin määritellä olevan 'selkeytys'. Lakimuutoksen kerrotaan selkeyttävän kaupan toimintaa varsinkin ulkoisten sidosryhmien silmissä. Myös yritysten näkökulmasta aukioloaikojen vapauttaminen nähdään selkeyttävänä ja hallinnollista taakkaa keventävänä tekijänä, kun "samalla poistuisi yrityksiä rasittava poikkeuslupamenettely" (HE 88/2015 vp).

Vähittäiskauppoja sekä parturi- ja kampaamoliikkeitä koskevat aukiolo-säännökset ovat vaikeaselkoisia ja sekavia sisältäen runsaasti erilaisia rajoituksia ja poikkeuksia, vaikka säännöksiä on pyritty selkeyttämään vuoden 2009 uudistuksella. Sallittu aukiolo on riippuvainen muun muassa myymälän toimialasta, myytävistä tuotteista, myymälän sijainnista, pinta-alasta, kellonajasta ja kalenterikuukaudesta. Merkittävä määrä poikkeuksia, kuten 15 kirkollista tai muuta juhlapäivää vuodessa, lisää sekavuutta ja vaikeuttaa mahdollisuutta arvioida sitä, milloin vähittäiskaupan palveluja voi olla saatavissa. (HE 88/2015 vp.)

Toisaalta lakimuutoksen voidaan katsoa olevan selkeyttävä tekijä myös kauppajen tasa-arvon kannalta: entinen laki kun oli suunniteltu pienempien kaupan yksiköiden intressien mukaisesti. Uusi lakimuutos näin ollen lisäisi kauppajen yhdenvertaisuutta ja lisäisi kilpailuneutraliteettia. (HE 88/2015 vp.)

Näiden kolmen teeman, 'työllisyysvaikutukset', 'taloudelliset hyödyt' sekä 'selkeytys' mukaan ovat myös muodostuneet tutkimuksen ydinkysymykset, jotka esitellään myöhemmin tutkimuksessa luvussa 4.1.

3.4 Asiantuntijalausunnot uuden lain valmistelua varten

Osana tietopohjaa käsitellään lakimuutoksen valmisteluun pyydettyjä asiantuntijalausuntoja hallituksen esityksestä HE88/2015. Tarkastelussa ovat niin lakimuutosta puoltaneet perustelut sekä mahdolliset esitetyt vastalauseet ja haittavaikutukset. Myöhemmin opinnäytetyössä kyselytutkimuksen tuloksia peilataan näihin ennakkohypoteeseihin ja tarkastellaan, ovatko ennakkolausunnoissa esitetyt skenaariot käyneet toteen.

Hallituksen esitys 88/2015 annettiin eduskunnalle 22.10.2015 ja esitys lähetettiin eduskunnan talousvaliokunnalle mietintöä (TaVM 152015vp – HE88/2015 vp) varten. Talousvaliokunta sai myös työelämä- ja tasa-arvolautakunnan lausunnon asiasta (TyVL 4/2015 vp). Asiantuntijalausuntoja kummatkin valiokunnat saivat yhteensä yli 40 kappaletta, mutta kaikki niistä eivät ottaneet kantaa esityksen 88/2015 sisältöön tai mahdollisiin kaupan yksiköitä koskeviin vaikutuksiin, joten kaikkia olemassa olevia lausuntoja ei tässä työssä käsitellä.

3.4.1 Lakimuutosta kannattaneet lausunnot

Hallituksen esitys liikeaikalain kumoamiseksi sai enimmäkseen kannatusta osakseen. Selviä kannattajia olivat Elinkeinoelämän Keskusliitto EK, Suomen kaupakeskusyhdistys, Kaupan Liitto, Suomen Yrittäjät ry, Päivittäistavarakauppa ry, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry, Palkansaajien tutkimuslaitos, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Akava ry. Monet annetuista lausunnoista suhtautuivat myös

myötämielisesti lakimuutokseen, vaikkakaan eivät sitä suoraan sano kannattavansa, kuten Suomen Hiusyrittäjät ry, joka omien sanojensa mukaan ”ei vastusta lain kumoamista” (Suomen Hiusyrittäjien toiminnanjohtaja Arja Laurina, 2015) tai Kokkolan Halpa-Hallin Oy:n toimitusjohtaja Janne Ylinen, joka lausunnossaan toteaa sääntelyn purkamisen olevan ”yleisesti ottaen hyvä asia”, mutta silti alleviivaa, ettei heidän yrityksensä aio lähteä jokapäiväiseen aukioloon (Ylinen 2015).

Hallituksen esitykseen suhtauduttiin siis positiivisesti ja esityksen perusteluina käytetyt teesit saivat vastakaikua. Yleisesti ottaen taloudellisten vaikutusten katsottiin olevan positiivisia, vaikkakin harvassa lausunnossa tarkkaan eriteltiin, mitä nämä positiiviset vaikutukset voivat olla. Muita yleisesti kannatusta saaneita vaikutuksia olivat elinkeinonharjoittajan itsemääräämisoikeus omista aukioloajoistaan, kilpailuneutraliteetti yksikön sijainnin ja koon mukaan, markkinoiden toimivuus, kilpailuedellytysten tasapuolisuus sekä kuluttajien näkökulmasta selkeät ja yhdenmukaiset aukioloajat. (Alho 2015; Pekkala 2015; Rytönen 2015.)

Työ- ja elinkeinoministeriö näki lausunnossaan, että lakimuutoksen ”yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä sekä vähittäiskaupoille että parturi- ja kampaamoliikkeitä”. Työ- ja elinkeinoministeriön neuvotteleva virkamies Sari Alho mainitsi myös lausunnossaan, että lakimuutoksen ”odotetaan edistävän työllisyyskehitystä pitkällä aikavälillä”. Alhon lausuntoon ja sen pohjalta laadittuun diaesitykseen oli listattu myös muitakin positiivisia vaikutuksia. Näitä olivat muun muassa kuluttajien toimintamahdollisuuksien laajentuminen sekä kulutuskysynnän parempi huomioiminen. (Alho 2015 a & b.)

Negatiivisia vaikutuksia ei työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa tai diaesityksestä löytynyt ja mahdollisia negatiivisia uhkakuvia pidettiin epätodennäköisinä. Esimerkiksi diaesityksessä arvioitiin, etteivät ”24/7 aukiolevat kaupat” juurikaan lisääntyisi ja että ”lasten vuorohoidon tarpeeseen ei odoteta olennaisia muutoksia”. Myös työturvallisuuskysymyksiin otettiin kantaa toteamalla, että lain vaikutus turvattomuuteen on sinällään vähäinen ja että työnantajan menettelytapaohjeilla on turvallisuuteen suuri merkitys. (Alho 2015b.)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK mainitsee lausunnossaan aukioloajan olevan yksi kaupan kilpailukeinoista hinnan ja sijainnin ohella. Lausunnossa myös sano-

taan, että lähtökohtaista markkinoiden toimivuuden ja kilpailuneutraliteetin kannalta on elinkeinon harjoittajien itsemääräämisoikeus omista aukioloajoistaan. Lausunnossa kilpailuneutraliteetti nostettiin entisen sääntelyn ongelmaksi ja erikokoisten myymälöiden mainittiin olevan erilaisessa sääntely-ympäristössä toisensa kanssa. Näin ollen sääntelyn purkamisen oletettiin edistävän markkinoiden toimivuutta ja vapaata kilpailua. (Harjunheimo 2015.)

Sääntely koskee ns. kivijalkakauppaa, muttei luonnollisesti esimerkiksi ulkomaista verkkokauppaa, minkä lisäksi sääntely asettaa erityyppiset ja -kokoiset ns. kivijalkakaupan liikkeet erilaiseen sääntely-ympäristöön, koska se sisältää merkittävän määrän rajoituksia, joissa käytetään kriteerinä muun muassa kellonaikoja, viikonpäiviä ja liiketilän kokoa. (Harjunheimo 2015.)

Kumoamisen myös mainittiin keventävän yrittäjien hallinnollista taakkaa, kun poikkeuslupien hakeminen poistuu. (Harjunheimo 2015.)

Kaupan liitto korosti lausunnossaan, että monen muun eurooppalaisen valtion mukaisesti elinkeinonharjoittajien tulisi Suomessa itse voida päättää omista aukioloistaan. Kaupan liitto uskoi myös lausunnossaan muutoksen tukevan työllisyyttä. Tämä tapahtuisi kolmessa vaiheessa: lisätyötunteja taattaisiin nykyisille osa-aikaisille, henkilöstön vähennystarve pienentyisi ja kaupan henkilöstötarve lisääntyisi, ”kun Suomen talous lähtee kasvuun.” (Pekkala 2015.)

Kritiikkiä sai lausunnossa varsinkin entinen sääntely, joka jakoi erikokoiset myymälät erilaiseen sääntely-ympäristöön vääristäen näin kilpailua. Poikkeuslupakäytännön mainittiin myös vaikuttaneen kilpailuun, sillä sijainniltaan eri kauppoja on kohdeltu eri tavalla. (Pekkala 2015)

Tällä hetkellä aukiololaki jakaa vähittäismyymälät myyntipinta-alan perusteella kolmeen eri kategoriaan (enintään 100 m², enintään 400 m² ja yli 400 m²). Kussakin kategoriassa lain sallimat aukioloajat ovat erilaiset. Sääntelytapa on ollut ongelmallinen alan kilpailuneutraliteetin ja yhdenvertaisuuden kannalta. (Pekkala 2015.)

Nykylain mukainen poikkeuslupakäytäntö on johtanut kilpailuneutraliteetiongelmien, kun poikkeuslupia on myönnetty joihinkin kaupunkeihin ja kaupunginosiin ja toisiin ei. Aukiolojen vapauttaminen poistaisi poikkeuslupiin liittyvän byrokratian sekä hallinnollisen kuormituksen ja mahdollistaisi kuluttajakysyntään vastaamisen paikallinen markkinatilanne huomioiden ottaen. (Pekkala 2015.)

Suomen yrittäjät pitivät aukiolorajoitusten poistumista sekä uuden lain mukanaan tuomia muutoksia ”lähtökohtaisesti hyvänä ja kannatettavana”. Yhdeksi keskeiseksi syyksi mielipiteelleen Yrittäjät linjaa verkkokaupan aiheuttaman kaupan liiketoimintaympäristön muutoksen, joka on saanut kaupat kilpailemaan enemmän verkkokauppojen kanssa kuin keskenään. Myös ”aukiolosääntöjen vaikeaselkoisuus ja monenlaiset rajoitukset ja poikkeukset koetaan aikaisempaa selvemmin haittatekijöiksi”. Yrittäjät ottaa lausunnossaan esille myös sen, ettei poikkeuslupien myöntämiskäytäntö ole palvellut tasapuolisesti kaikkia kauppia. (Rytkönen 2015.)

3.4.2 Lakimuutosta kritisoineet ja vastustaneet lausunnot

Hallituksen esitys keräsi myös kritiikkiä. Talousvaliokunnan viralliseen lausuntoon merkittiin kaksi vastalauseetta valiokunnan jäseniltä sekä muutamat asiantuntijalausunnot myös selkeästi vastustivat lakimuutosta. Ensimmäinen vastalause tuli kansanedustajilta Sari Essayah, kd ja Sari Sarkkinen, sd ja toinen sosiaalidemokraattien kansanedustajilta Lauri Ihalainen, Kristiina Salonen ja Ville Skinnari. Molempien vastalauseiden mukaan lakimuutoksella olisi selkeästi negatiivisia seurauksia;

- Aukioloaikojen vapauttaminen lisäisi yö- ja yksintyöskentelyä ja sitä kautta väkivallan uhkaa,
- viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen toisi lisääntyviä tarpeita lastenhoitolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle,
- kuluttajat ovat olleet varsin tyytyväisiä nykyisiin aukioloaikoihin, eikä näin olleen tarvetta muutokselle ole,
- lainmuutoksen toteutuessa pienet ruokakaupat ja kioskit saattavat joutua lopettamaan toimintansa, sekä
- lakimuutos muuttaisi yhteiskuntaa hektisemmäksi, pirstaloisi palkansaajien perheiden elämänrytmiä ja vähentäisi mahdollisuuksia yhteisiin juhlapäivien viettoon (TaVM 15/2015 vp; Essayah & Sarkkinen 2015; Ihalainen, Salonen & Skinnari 2015.)

Essayah ja Sarkkinen esittivät vielä, ettei heidän mielestään lakimuutoksen uskota juuri lisäävän kaupan alan työllisyyttä. Yhteisten vasta-argumenttien lisäksi

kummatkin vastalauseet kritisoivat lainvalmistelun vaillinaisuutta. Vastalauseet ottivat kantaa muun muassa siihen, ettei lainvalmistelussa tehty tarpeeksi kattavia selvityksiä lain vaikutuksista ja että lain valmistelussa kaikkia työmarkkinaosapuolia ei kuultu riittävästi. Myös kansainvälisen vertailupohjan kattavuus sai kritiikkiä. (TaVM 15/2015 vp; Essayah & Sarkkinen 2015.)

Hallituksen esitys liikeaikalain kumoamisesta ei täytä hyvän ja tasapainoisen lainsäädännön kriteereitä. Liikkeiden aukioloaikoja koskevaa sääntelyä pitää tarkastella niin kuluttajien, yrittäjien kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. On myös tunnustettava ja tunnistettava, että kaupan aukioloilla on merkittävää yhteiskunnallista ja kulttuurista vaikutusta ja vaikutuksia myös muille aloille. Ennen lakiesityksen antamista hallituksen olisi pitänyt tehdä laajat vaikutusten arvioinnit ja kattavat kansainväliset vertailut. Valmistelun aikana työmarkkinaosapuolet ja henkilöstön asema olisi tullut ottaa paremmin huomioon, sillä esitetyllä lainmuutoksella on vaikutuksia laajan työntekijäjoukon asemaan ja elämään. (TaVM 15/2015 vp; Essayah & Sarkkinen 2015.)

Kauppojen aukioloaikoja koskevia ratkaisuja tulee tarkastella niin, että kuluttajien, alan henkilöstön ja yrittäjien tarpeet otetaan tasapainoisesti huomioon. Aukioloaikojen edelleen laajentaminen herättää huolta ennen kaikkea kaupan alan henkilöstön asemasta. Hallitus ei ole toiminut aloitteellisesti siinä, että rinnan lainmuutoksen valmistelun kanssa olisi käyty alan työmarkkinaosapuolten kesken tarpeellisia neuvotteluja lakimuutoksen vaikutuksista henkilöstön asemaan — esimerkiksi palkkaukseen, työaikoihin sekä työturvallisuuteen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseen liittyvissä asioissa. Näin meneteltiin edellisen aukioloaikoja koskevan uudistuksen yhteydessä. (TaVM 15/2015 vp; Ihalainen ym. 2015.)

Myöskään kattavaa kansainvälistä vertailua kauppojen aukioloaikakäytännöistä ei ole tehty. Hallituksen esityksen vertailu on rajoittunut niihin maihin, joissa aukioloajat on vapautettu. Suurimmassa osassa EU-maita ei aukioloaikoja ole vapautettu. (TaVM 15/2015 vp; Ihalainen ym. 2015.)

Kumpikin vastalause piti kuitenkin myönteisenä, että parturikampaamot vapautetaan aukioloaikojen säätelystä ja että poikkeuslupakäytäntö selkeytyisi. Hyvänä asiana pidettiin myös sitä, että säännös kauppakeskuksessa toimivan pienrytjän oikeudesta vapaapäivän viettoon siirrettiin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoimimasta annettuun lakiin. (TaVM 15/2015 vp; Essayah & Sarkkinen 2015; Ihalainen ym. 2015.)

Asiantuntijalausunnoista selkeästi kriittisimmin lakimuutokseen suhtautuivat Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, palvelualojen ammattiliitto PAM ry

sekä Halonen Oy. Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry ei lausunnossaan ollut vakuuttunut, että lakimuutos ja kauppojen aukioloaikojen laajennus johtaisi kokoaikatyön lisääntymiseen ja että mahdollinen työllisyysvaikutus tulisi olemaan ”yksiselitteisesti positiivinen”. Jo edellisen aukioloaikojen laajentamisen kerrotaan tuoneen kaupanalan työntekijöille negatiivisia vaikutuksia. (SAK 2015.). Perusteena väitteilleen SAK käyttää muun muassa itse kaupanalan luottamusmiehilleen vuonna 2013 tekemäänsä tutkimusta.

Eryteisesti työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen mainitaan vaikeutuneen. Aukioloaikojen vapauttamisen väitetään lisäävän viikonlopputöitä sekä muuttavan työntekijöiden työaikoja epäsäännöllisemmiksi. Näiden seikkojen taas väitetään johtavan siihen, etteivät lapset ja vanhemmat voisi viettää vapaa-aikaa yhdessä. Myös vuoropäivähoidon tarpeen lisääntyminen mainitaan SAK:n lausunnossa. Lisääntyvien sunnuntaiaukiolojen SAK väittää myös lisäävän ”epätyypillisten työsuhteiden määrää myös muilla aloilla”, kuten kuljetus- ja leipomoaloilla. (SAK 2015.)

Toisaalta SAK myötäilee hallituksen linjaa, että ”kaupan kilpailuvälineiden lisääminen on sinänsä perusteltua”, kun puhutaan verkkokaupan aiheuttamasta perinteisen kaupan murroksesta. Lausunnossa mainittiin myös, että entinen lainsäädäntö ja ”kaupan kokoon tai sijaintiin perustuvat aukiolorajoitteet ovat periaatteellisesti ongelmallisia, koska ne asettavat yritykset epäsuhtaiseen kilpailuasetelmaan”. Toisaalta taas katsottiin, että entinen laki antoi kilpailuetua pienille kauppoille, mikä omalta osaltaan turvasi kaupan lähipalveluita yhä useammalle. (SAK 2015.)

Palvelualojen ammattiliitto PAMin edustaja Hanna Kuntsi ja puheenjohtaja Ann Selin linjaavat lausunnossaan, että ”aukiolojen täydellinen vapautus tulisi heikentämään erityisesti itsenäisten yrittäjien asemaa suhteessa ketjuihin, suuriin pörs-siyhtiöihin tai osuuskuntiin.” Lausunnossaan PAM mainitsee Suomen vähittäiskaupan rakenteen olevan ”lähes uniikki verrattuna muuhun Eurooppaan”, ja että ”kahden vahvan monialatoimijan vaikutus koko kaupanalan rakenteen kehittymiseen on merkittävä” ja vihjaa, että näillä kahdella monialatoimijalla olisi jo epävirallisissa suunnitelmissa ”laajentaa hypermarkettien aukioloa klo 23.00 saakka.”

Lausunnossaan PAM myös huomauttaa, että pienemmät myymälät ja kioskit tarjoavat harvaan asutulla seudulla ja lähiöissä myös muita palveluita, kuten ”posti-, matkalippu-, passi- ja lääkekaappipalveluita”. (Kuntsi & Selin 2015.)

Myös työllisyyden lisääntymiseen PAM suhtautuu kriittisesti. Lausunnossaan PAM toteaa, että on epävarmaa olettaa työllisyyden lisääntyvän, mikäli koko vähittäiskaupan henkilöstöstä reilut 50 % työllistävien suuryksiköiden aukioloaikoihin ei tule merkittäviä muutoksia. (Kuntsi & Selin 2015.)

PAM myös viittaa lausunnossaan vuonna 2009 tehtyyn jäsenkyselyynsä, josta käy ilmi, että jo 2009 tehty uudistus vaikeutti 80 %:n osalta työn ja perheen yhteensovittamista. Lausunnossaan PAM myös mainitsee, etteivät kuluttajat ole kaivanneet laajempia aukioloaikoja viitaten TNS Gallupin syyskuussa 2015 suorittamaan tutkimukseen, jonka mukaan 79 % kuluttajista ei ole halunnut hypermarkettien ja tavaratalojen olevan auki juhlapyhinä (Kuntsi & Selin 2015). PAM:n otoksen TNS Gallupin tutkimuksesta voi löytää liitteestä 2.

Veljekset Halonen Oy sekä Oy Carlson linjaavat lausunnossaan selvästi, että he pitävät ”hallituksen esitystä erittäin huonona. Lausunnossa kritisoitiin muun muassa sitä, ettei ”missään ei ole voitu osoittaa, että lisääntyneet aukiolot olisivat lisänneet kulutuskysyntää.” Yrityksen johtajat mainitsevat, etteivät usko kuluttajien ostovoiman kasvavan, vaan ”ostokset jakautuvat yhä harvemmille vuorokauden tunneille ja tämä nostaa huomattavasti kaupanalan toimijoiden kustannuksia”. Näiden kustannusten nousun kerrotaan johtavan tyhjien liiketilojen kasvuun, kun ”kivijalkakaupat kaupunkien keskustoissa tulevat autioitumaan myynnin ja kannattavuuden heikentyessä.” Saman kohtalon kokisivat myös kauppakeskukset, mikäli nekin pitäisivät ovensa avoinna vuoden jokaisena päivänä. Lausunto kritisoi myös kivijalkamyymälöiden mahdollisuutta kilpailuedun saamiseen suhteessa verkkokauppaan aukioloaikoja lisäämällä sekä mahdollisia työllisyysvaihtokutsia. (Halonen & Karhunen 2015.)

Verkkokaupan vaikutus myynnin kehitykseen on kuitenkin hyvin marginaalista eikä aukioloaikojen pidennys luo mitään kilpailuetua verkkokauppaan nähden. (Halonen & Karhunen 2015.)

Aukiolojen pidennykset todellisuudessa vähentävät työpaikkojen määrää ja laskevat asiakaspalvelun tasoa. Perustelut kaupan työllisyyden lisääntymisestä eivät tule pitämään paikkaansa, koska mahdolliset lisätyt osa-

aikaiset työpaikat marketeissa jäävät vain pieneksi osaksi suljettujen myymälöiden henkilökunnan vähennysten rinnalla. (Halonen & Karhunen 2015.)

Muita Veljekset Halonen Oy:n sekä Oy Carlsonin kritisoimia asioita olivat muun muassa se, että lisääntyneet aukiolot ovat uhka myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle ja että lisääntyneet aukiolot lisäävät tarvetta lisätä päiväkoteja, jotka ovat avoinna 365 päivää (ja yötä). Lausunnossaan Halonen Oy myös mainitsi, että ”lähiöiden pienkauppojen ja kioskien aika tulee olemaan ohi”. (Halonen & Karhunen 2015.)

3.4.3 Yhteenveto asiantuntijalausunnoista

Yhteenvetona eri asiantuntijalausunnoista olen laatinut sisällönanalyysin avulla taulukon 4., johon on koottu niin mahdolliset positiiviset kuin negatiiviset vaikutukset. Hypoteesit on otettu joko suoraan asiantuntijalausunnoista tai hallituksen esityksestä HE88/2015 vp. Kuten jo aiemmin tutkimuksesta kävi ilmi, ovat tarkastelussa mukana vain päivittäistavarakauppoja ja osittain näiden henkilöstöä koskevat vaikutukset.

Taulukko 4. Aukioloaikojen sääntelyn vapautumisen mahdolliset positiiviset ja negatiiviset vaikutukset.

Vaikutus	Hypoteesi
Positiivinen	Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja (poikkeukset poistuvat)
	Elinkeinonharjoittajien hallinnollinen taakka kevenee, kun poikkeuslupamenettely muodostuu tarpeettomaksi
	Lakimuutos luo kilpailuneutraalin toimintaympäristön/edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta
	Aukiololain muutos parantaa Suomessa toimivan kivijalkakaupan kilpailukykyä ulkomaiseen verkkokauppaan nähden
	Yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä vähittäiskaupoille
	Joustavammat aukiolot sekä pyhäaukiolo kasvattavat yritysten liikevaihtoa

	Odotetaan edistävän työllisyyskehitystä pitkällä aikavälillä
	Aukioloaikojen pidennys tuo lisää työtunteja nykyisille osa-aikaisille
	Aukioloaikojen vapauttaminen pienentää henkilöstön vähennystarvetta
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat osa-aikaisten työsuhteiden kasvuun
	Vaikutus työpaikan turvattomuuteen vähäinen
	Uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuorotyöhön
	Lasten vuorohoidon tarpeeseen ei odoteta olennaisia muutoksia
	Aukioloaikoihin tulisi pientä laantumista, mutta esim. 24/7 auki-olevat kaupat eivät juurikaan lisääntyisi
	Vähittäiskaupan kustannukset laskevat
Negatiivinen	Esitetyn lainmuutoksen ei uskota juuri lisäävän alan työllisyyttä
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat kustannusten voimakkaaseen kasvuun ja tyhjiä liiketilojen määrän kasvuun
	Ostokset jakautuvat yhä harvemmille vuorokauden tunneille ja tämä nostaa huomattavasti kaupanalan toimijoiden kustannuksia
	Seuraa kaupan keskittyminen entistä enemmän suuryksiköihin ja keskustojen ulkopuolisiin hypermarketteihin
	Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi
	Muutokset tulisivat aiheuttamaan tarvetta lisätä 365 päivää ja yötä auki olevia päiväkoteja
	Vääjäämättä entistä pidemmät aukioloajat tulevat lisäämään uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle
	Yö- ja yksintyöskentely tulee lisääntymään lisäten näin väkivallan uhkaa
	Viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle

	Tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti kasvavat
--	--

3.5 Aiemmin tehdyt tutkimukset

Haapaniemi ja Niinimaa tutkivat opinnäytetyössään vuonna 2013 vähittäiskauppojen aukioloa ja poikkeuslupia sekä vähittäiskauppojen edustajien näkemyksiä niistä. Tutkimus toteutettiin Pohjois-Suomessa ja siihen vastasi 90 vähittäiskaupan esimiestä. Tutkimuksesta käy muun muassa ilmi, että 53 % vähittäiskaupan edustajista oli sitä mieltä, että aukiolot pitäisi vapauttaa kokonaan, kun 45 % oli joko osittain tai täysin eri mieltä. Vastaajista 44 % piti aukioloa kaikkina viikonpäivinä kannattavana, kun taas 58 % ei pitänyt. Poikkeuslupakäytäntöön oli tyytyväisiä 50 %, kun 38 % ei ollut ja poikkeuslupakäytäntö koettiin muutenkin epätasapuoliseksi (Haapaniemi & Niinimaa 2013, 39–52.)

Haapaniemen ja Niinimaan tutkimuksesta käy myös ilmi, että kirkollisten juhlapyhien aukiolo ei saanut suurta kannatusta. Vapaata aukioloa kaikkina kirkollisina juhlapyhinä kannatti vain 27 % vastaajista. Eniten kannatusta avoimista pyhäpäivistä saivat loppiainen (53 %), helatorstai (47 %) sekä pyhäinpäivä (38 %). (Haapaniemi & Niinimaa, 2013, 44.)

Holm ja Nivalainen tutkivat vuonna 2008 sunnuntaiaukiolojen vaikutuksia kuluttajien ostokäyttäytymiseen, kaupan rakenteeseen sekä asiakas- ja toimitusvirtoihin vuosina 2000–2007 ja tekivät myös tutkimuksessaan vertailua naapurimaihimme Ruotsiin ja Viroon. Tutkimuksesta käy ilmi, ettei esimerkiksi vapaa sunnuntaiaukiolo lisää kauppojen myyntiä, vaan jakaa sen tasaisemmin eri viikonpäiville. Päivittäistavarakaupan myynnin väitetään seuraavan ennemminkin yksityisen kulutuksen kehitystä kuin aukioloaikoja. Samalla tavalla tavarantoimitusten odotetaan tasaantuvan useammalle päivälle tehostaen näin jakelua. (Holm & Nivalainen 2008.)

Tutkimuksessa Holm ja Nivalainen arvelevat, että mikäli kaupat saisivat olla avoinna vapaasti, laskisi hypermarketosten määrä 3 %:lla ja lähimyymlöiden vain prosentilla, kun taas supermarketit kasvattaisivat myyntiään yli prosentilla ja muut liikepaikat niin ikään kasvattaisivat myyntiään yli 6 %:lla. Tutkimuksessa

myös arvioitiin, että osa-aikaisten työntekijöiden määrä tulisi vähenemään, sillä kokoaikaisen henkilöstön tarve lisääntyisi. Aukioloaikojen vapautumisella ei myöskään arvioitu olevan selvää vaikutusta toimipaikkojen kokoon ja lukumäärään. Esimerkiksi Virossa pienemmät kaupungit eivät ole hävinneet aukiolojen sääntelyn vapauttamisen myötä, mutta taas Ruotsin päivittäistavarakaupassa rakenne on jokseenkin erilainen, osittain vapaan kilpailun seurauksena; yli puolet myymälöistä on yli 400 m² suuruisia. (Holm & Nivalainen 2008.)

Suomen Yrittäjät teetti kauppias- ja hiusalalan jäsenyrityksilleen tutkimuksen toukokuussa 2015. Kyselytutkimuksessa arvioitiin aukiolosääntelyn muutostarpeita sekä mahdollisten uudistusten vaikutuksia kaupan ja hiustoimialojen rakentamiseen. Kysely myös jaettiin ”Suomen Yrittäjien kaupaa ja kampaamotoimialoja edustaville toimialajärjestöille”, jotta nämä jakaisivat kyselyä eteenpäin (Suomen Yrittäjät ry 2015). Kyselyyn he saivat 478 vastausta kyselyn otannan ollessa noin 3000, joten tulosten voidaan katsoa olevan toimialoille yleistettäviä.

Kyselyyn vastanneista selvä enemmistö (57 %) oli sitä mieltä, ettei ”aukioloaikoja tule rajoittaa lainsäädännöllä” ja ”että kauppojen ja kampaamoliikkeiden tulee voida itse päättää vapaasti omista aukioloajoistaan” (Suomen Yrittäjät ry 2015). Erikoiskaupan edustajista 53 % ja päivittäistavarakaupan edustajista 43 % kannatti aukiolorajoituksista luopumista. Myös huomattava osa vastanneista oli sääntelyn säilyttämisen kannalla, ainakin osittain;

Noin neljännes vastaajista oli sitä mieltä, ettei nykyisiä aukioloaikarajoituksia tule lainkaan muuttaa tai aukioloaikoja tulee rajoittaa entisestään. Viidennes kyselyyn vastanneista arvioi, että aukioloaikoja tulee edelleen rajoittaa lailla, mutta yrityksen mahdollisuuksia vaikuttaa aukioloaikoihin, tulee tavalla tai toisella lisätä. (Suomen Yrittäjät ry 2015.)

Kyselyyn osallistuneista vapaata aukioloa kannatti 68 % yksinyrittäjistä, 2–5 henkeä työllistävissä yrityksissä 55 %, 6–9 henkeä työllistävissä 44 % ja 10–50 työllistävissä 49 % ”suuremmista kaupoista kolme viidestä ilmoitti kannattavansa vapaata aukioloa”. Kyselyn perusteella yksi merkittävimmistä mahdollisista aukioloaikojen vapautumisen vaikutuksista ”liittyy yritysten palkkakustannusten nousuun”. (Suomen Yrittäjät ry 2015.)

SAK taas suoritti vuonna 2013 kaupanalan luottamusmiehille tutkimuksen, jossa tarkasteltiin vuoden 2009 lakimuutoksen vaikutuksia. Tuon tutkimuksen mukaan jopa 86 prosenttia kaupanalan henkilöstöstä koki, että aukioloaikojen laajentumisella oli negatiivisia vaikutuksia. Edellinen lakimuutos lisäsi myös yksintyöskentelyä kolmanneksella kyselyyn vastanneista työntekijöistä. (SAK 2013.)

3.5.1 Uutisoinnit ja tilastot aiheesta

Tilastokeskuksen mukaan kaupan alan konkurssien määrä on pienentynyt hieman vuotta aiemmasta. Vuonna 2015 tammi-syyskuussa vireille pantujen konkurssien määrä oli 396, kun vastaavana ajankohtana vuonna 2016 määrä oli 386 (Tilastokeskus 2015a). Tilastokeskuksen lokakuun lopussa julkaiseman vähittäiskaupan pikaennakon mukaan vähittäiskaupan myynti kasvoi 3,4 % vuodentakaisesta syyskuussa 2016 (ks. liite 1.). Päivittäistavarakaupan myynti kasvoi 2,8 % ja kun hintojen vaikutus poistetaan, kasvua oli 3,0 %. (Tilastokeskus 2015b) Myös palkansaajien määrä oli kasvanut vuoden takaisesta; kaupan alan palkansaajien määrä oli vuoden 2016 syyskuussa 151 000 tuhatta, kun vuotta aiemmin vastaava luku oli 147 000 (Tilastokeskus 2016c).

Päivittäistavarakauppa ry:n mukaan sen jäsenyritysten päivittäistavaroiden vähittäismyynnin arvo oli syyskuussa 2016 noin 3,3 % suurempi kuin edeltävä vuonna vastaavana ajankohtana. Tammi-syyskuussa päivittäistavaroiden myynti kasvoi 1,2 %. Suurissa supermarketeissa myynti oli 5,8 % ja hypermarketeissa 2,6 % edellisvuoden vertailuajankohtaa suurempaa. Kaikissa muissa myymälätyypeissä myynti taas supistui: pienmyymälöissä 11,2 %, valintamyymälöissä 5,9 % ja pienissä supermarketeissa 0,3 %. (Päivittäistavarakauppa ry 2016b.)

Samalla kasvun linjalla jatkoi myös SOK, joka julkaisi 18.8. osavuosikatsauksensa alkuvuoden osalta. Osavuosikatsauksen mukaan SOK:n veroton vähittäismyynti kasvoi 1,7 % (Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK 2016a). Osavuosikatsausta edeltäneen uutisoinnin mukaan päivittäistavaroiden myynti kasvoi alkuvuodesta 2016 yli 4 %. Uutisen mukaan vapautuneet aukiolot lisäsivät

niin myyntiä ja tulosta, kuin myös tehtyjen työtuntien määrää. Yrityksen toimitusjohtajan haastattelun mukaan S-ryhmän työtuntien määrä on lisääntynyt 500 henkilötyövuodella alkuvuodesta. (Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK 2016b.)

Sanomalehti Karjalainen uutisoi lokakuussa, että S-ryhmän veroton vähittäismyynti olisi kasvanut tammi-syyskuussa 1,8 %. Suurin kasvu oli saavutettu myös päivittäistavarakaupassa, jossa kotimaan kasvu oli 3,9 % edellisvuoteen verrattuna. (Karjalainen 13.10.2016.)

Kaupan liitto julkaisi 11.10.2016 sivuillaan uutisen otsikolla 'Aukioloaikojen vapautuminen lisännyt kilpailua ja helpottanut kuluttajien arkea'. Uutisessa käsitellään Kaupan liiton yhdessä Päivittäistavarakauppa ry:n ja Muotikaupan liiton kanssa suoritettua jäsenkyselyä sekä Feedbackly Oy:n että TNS Gallupin suorittamia asiakas- ja kuluttajakyselyitä ja niiden tuloksia. Uutisen mukaan 56 % päivittäistavarakaupoista pitää vapaita aukioloaikoja entistä sääntelyä huonompana. Myös runsaat 80 % päivittäistavarakaupoista koki kilpailun kiristyneen juurikin aukiolojen seurauksena. (Kaupan liitto 2016.)

Samasta uutisesta käy myös ilmi, että aukiolojen vapautus on edistänyt työllisyyttä. Uutisen mukaan selvityksissä on myös käynyt ilmi, että jopa 46 % vähittäiskaupoista on lisännyt joko työntekijöiden tai heidän työtuntiansa määrää juurikin aukioloaikojen vapautumisen seurauksena. (Kaupan liitto 2016.)

Sanomalehti Karjalainen uutisoi 18.10.2016, että kioskit ovat kärsineet aukioloaikojen venyttämisestä. Haastateltu kioskiyrittäjä kommentoi, että eritoten elintarvikkeiden menekki on laskenut jopa kolmanneksen. Toinen haastateltava kommentoi, että myynti on laskenut varsinkin viikonloppuisin, jolloin pienen marketin myynti on laskenut 20 %. Kolmas haastateltava yhtyy edellisiin toteamalla, että elintarvikkeiden myynti on vähentynyt ja viikonloppuillat ovat rauhoittuneet. (Karjalainen 18.10.2016.)

3.5.2 Aiemmat selonteot

Vuoden 2000 liikeaikalain (1297/2000) muutoksen yhteydessä velvoitti silloinen eduskunta, että valtioneuvosto seuraa vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista säädetyn lain vaikutuksia niin työntekijöiden asemaan kuin päivittäistavarakaupan jakautumiseen erityyppisissä liikkeissä. Tämän lisäksi valtioneuvosto veloitettiin antamaan eduskunnalle vuotuinen selvitys vähittäiskaupan muutoksista sekä tuottamaan perusteellisen selonteon 3–5 vuoden kuluttua lain voimaantulosta. (VNS 3/2006 vp.)

Tuon vuonna 2006 tehdyn selonteon yhteenvedona mainittiin, että muun muassa lain tavoitteena ollut lähikaupan kannattavuuden ja kilpailuaseman parantaminen suhteessa kioskeihin ja suuriin myymälöihin on toteutunut. Selvitystä varten tehtyjen tutkimusten mukaan isojen valintamyymälöiden myynti kasvoi vuosina 2001–2002 selvästi päivittäistavarakaupan keskiarvoa enemmän (VNS 3/2006 vp, 41). Myös silloisen lakimuutoksen sallimiin sunnuntiaukioloihin olivat vähittäiskaupat suhtautuneet selvityksen mukaan myönteisesti.

- Lain tavoite parantaa lähikaupan kannattavuutta ja kilpailuasemaa suhteessa suuriin myymälöihin ja kioskeihin on toteutunut.
- Päivittäistavarakaupalla on pääasiassa myönteiset kokemukset ja näkemykset tähänastisesta sunnuntiaukioloaikojen vapauttamisesta. Erikoiskaupan liiton näkemykset ovat edelleen kielteiset. Sunnuntiaukiolo on osoittautunut erikoiskaupalle kannattavaksi vain joulunalusviikoilla. (VNS 3/2006 vp.)

Selvityksessä viitattiin myös työntekijöiden suhtautumiseen uusiin työaikoihin. Yleisesti ottaen uusille aukioloajoille ei ole ollut hankaluuksia löytää työntekijöitä, mutta tietyn tyyppisissä talouksissa, kuten lapsiperheissä ja yhden hengen talouksissa, on koettu joitain hankaluuksia. (VNS 3/2006 vp.)

- Työvoiman löytäminen sunnuntiaukioloja varten ei ole ollut ongelmallista. Työntekijöiden kokemat suurimmat hankaluudet sunnuntaityöskentelyn osalta vaihtelivat elämäntilanteen mukaan. Yhden hengen talouksissa suurimmat hankaluudet liittyivät sosiaalisen elämän ja lapsiperheissä perheen yhteisen ajan järjestämiseen.

Myös työllisyyden kasvuun viitattiin, mutta selkeitä korrelaatioita aukiolojen laajentamisen ja kaupan työllisyyden välillä ei osoitettu:

- Vähittäiskaupan henkilöstön määrä on vuosina 2001—2004 lisääntynyt noin 9 000 henkilötyövuodella. Sunnuntaiaukioloaikojen laajentamisen vaikutusta tähän on vaikea arvioida. (VNS 3/2006 vp.)

Selonteko otti myös kantaa kilpailutilanteen vääristymiseen sekä selvitti eri sidosryhmien kannat sääntelyn lieventämiseen:

- Nykyisen kaltainen sääntely johtaa aina joidenkin kauppamuotojen suosimiseen. Kilpailuneutraliteetin näkökulmasta tätä ei voida pitää perusteltuna. Toisaalta lain tavoitteena oli tukea pienten päivittäistavarakauppojen toimintaedellytyksiä niin, että kaupankäynti ei keskittyisi suuriin myymälöihin eikä päivittäistavarakauppa ohjautuisi enenevässä määrin kioskeihin ja huoltoasemille.

- Eri tahojen kannat vaihtelevat aukioloaikojen vapauttamisesta nykyisten aukioloaikojen supistamiseen. Erikoiskaupan piirissä nykyisiä sunnuntaiaukioloja pidetään riittävinä kun taas päivittäistavarakaupan piirissä nähdään sunnuntaikaupan laajentaminen perusteltuna. Kuluttajien keskuudessa aukiolon laajentamiselle on kannatusta. Lähes kaikkien tahojen mielestä kauppojen aukiolojärjestelmää pidetään vaikeaselkoisena. (VNS 3/2006 vp.)

Taas vuoden 2009 lakimuutoksen hyväksyessään eduskunta myös edellytti, että vuoden 2012 loppuun mennessä hallitus antaa kattavan selonteon kauppojen aukiolon laajentamisen vaikutuksista. Tuolloin selonteossa pyydettiin kiinnittämään huomiota muun muassa haja-asutusseudun palveluiden saatavuuteen, kaupan rakenteeseen (huomioon ottaen pienyrittäjien edut), vaikutuksiin kaupanalan yrittäjiin ja työntekijöihin, henkilöstön turvallisuuteen, työmatkaliikenteeseen, lasten päivähoitoon, yksityisyrittäjien lomaetuuden toteuttamiseen sekä ensimmäisen työntekijän palkkaukseen. (EV 173/2009 vp.)

Valtioneuvoston selonteossa 5/2012 (VNS 5/2012 vp) käy ilmi, ettei vuoden 2009 aukioloaikalaki ollut johtanut laajempiin uusien kokopäiväisten työntekijöiden palkkaamisiin, mutta uusia työntekijöitä oli kuitenkin palkattu (osa-aikaisia). Vuoden 2012 selityksen mukaan vähittäiskaupan osa-aikaisten määrä oli noin 35 %

koko työvoimasta. Tähän suurimmat syyt olivat, ettei kokoaikatyötä ollut tarjolla ja että töitä tehtiin opiskelun ohella. (VNS 5/2012 vp, s. 22–23.)

Selonteossa myös mainittiin, ettei ”varsinaista tutkimustietoa aukioloaikojen vaikutuksista rikollisuuden/turvallisuuden kasvuun” ole. (VNS 5/2012 vp, s. 25) Hallituksen esityksessä 88/2015 otettiin myös esille sosiaali- ja terveysministeriön teettämän tutkimus vuoden 2009 aukiolojen laajennuksesta, jonka mukaan ”työntekijöiden fyysiseen turvallisuuteen vaikuttavat aukioloaikoja enemmän myymälän sijainti, sen ulkopuolinen ympäristö ja asiakaskunta” (HE88/2015 vp). Vuoden 2012 selonteossa myös mainittiin, että kaupan sijainti ja alueen levottomuus vaikuttavat selvemmin ja että mahdolliset ryöstöt tapahtuvat ”yleisimmin viimeisen aukiolotunnin aikana riippumatta siitä, mihin kellonaikaan viimeinen tunti osuu” (VNS 5/2012 vp, s. 25.)

Suurimpiin kuntakeskuksiin tehdyn kyselyn perusteella selonteossa todettiin, että kauppojen vapaammat aukioloajat eivät ole merkittävästi lisänneet vuorohoidon tarvetta. Kuntakyselyyn vastanneissa kunnissa vuorohoidossa olevien lasten määrä oli jopa hieman laskenut vuosien 2007 ja 2011 välisenä aikana (VNS 5/2015 vp, s. 25.)

4 Kyselytutkimus sekä haastattelulomake

4.1 Tutkimuksen pääkysymys, ongelmat ja mahdolliset hypoteesit

Keskeisimpinä tutkimuskysymyksinä ovat lakimuutoksen vaikutukset; onko lakimuutoksella ollut kaupan alan esimiesten mielestä ollut halutun kaltainen vaikutus, vai ovatko kenties ennakkoon kriittisemmissä lausunnoissa esitetyt hypoteesit käymässä toteen? Tutkimuksen pääongelmana on selvittää, onko lakimuutoksella ollut halutun kaltainen vaikutus. Pääongelma jakautuu seuraaviin alaongelmiin:

- Onko lakimuutos tuonut tullessaan positiivisia työllisyysvaikutuksia?
  - o Onko muun muassa mahdollisesti suunnitellut henkilöstövähennykset peruttu?

- Onko lakimuutos luonut lisää työpaikkoja kaupanalalle?
- Onko lakimuutos tuonut lisätunteja nykyisille kaupan työntekijöille?
- Onko aukiolojen vapauttaminen tuonut kaupoille taloudellista hyötyä?
- Onko sääntelyn vapauttaminen selkeyttänyt kauppohenkilöiden aukioloja?
- Onko lakimuutoksella ollut joitain haittavaikutuksia?
  - Onko lakimuutos jopa hankaloittanut joidenkin kauppohenkilöiden toimintaedellytyksiä?

Tarkoituksena on myös samalla selvittää, onko aukioloaikojen muutoksella ollut mitään muita vaikutuksia kauppohenkilöiden toimintaan ja millaisissa myymälöissä on koettu suurimmat muutokset.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Survey-tutkimus eli kyselytutkimus toteutettiin pääosin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Se suoritettiin sähköisesti, sillä se on helpoimpia keinoja kerätä laaja tutkimusaineisto. Sähköisen kyselyn heikkouksiin voidaan kuitenkin lukea kyselylomakkeen teon haastavuus sekä mahdollinen vastauskato. Kun vastaajien kanssa ei olla henkilökohtaisesti tekemisissä, on myös mahdollisia vääринymmärryksiä mahdotonta kontrolloida. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 195.)

Kvantitatiivinen tutkimustapa vastaa yleensä määrää tarkoittavaan kysymykseen, kuten 'kuinka paljon' tai 'kuinka monta' (Karjalainen 2004, 13). Kuten jo aiemmin kappaleessa 3.2 mainittiin, lähtökohtana taas kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimys on kuvata tutkimuksen kohdetta kokonaisvaltaisesti ja (Hirsjärvi, ym. 1998, 161). Työ toteutettiin pääosin kvantitatiivisesti, mutta siinä esiintyy myös laadullisia eli kvalitatiivisia piirteitä. Laadullinen lähestymistapa liittyy kyselylomakkeen viimeiseen avoimeen kysymykseen, jossa vastaajia pyydettiin omin sanoin määrittelemään mitä muita vaikutuksia he uskovat sääntelyn poistumisella olevan. Laadullista tutkimustapaa sovellettiin myös haastattelulomakkeen vastauksiin, jotka olivat enimmäkseen avoimia kysymyksiä.

4.3 Tutkimuksen toteutus

Survey-tutkimus sekä haastattelututkimus suoritettiin molemmat syyskuun 2016 aikana ja ne toteutettiin sähköisellä lomakkeella. Kyselyn sekä haastattelun laatimisessa käytettiin apuna Webropol-kysely-, raportointi- ja analysointijärjestelmää. Sähköinen haastattelulomake lähetettiin henkilökohtaisesti 37:lle pohjoiskarjalaiselle päivittäistavarakaupan tai kioskin yrittäjälle tai esimiehelle sekä eri kauppa- ja kioskiketjuille esimiehilleen jaettavaksi. Tarvittavat yhteystiedot kerättiin suoraan kauppajen omilta internetsivuilta. Haastattelulomake taas suunnattiin erään päivittäistavarakaupan ketjun pohjoiskarjalaiselle edustajalle, joka toimii johtavassa asemassa organisaatiossaan.

Tutkimuksen, kyselylomakkeen sekä haastattelulomakkeen laatimisessa käytettiin apuna peittomatriisia (taulukko 5), joka on koottu tutkimuskysymysten pohjalta. Peittomatriisi auttaa luomaan tutkimuksesta kokonaisvaltaisen kuvan ja sen avulla pyrittiin välttämään tutkimuksen kannalta epäoleellisten ja turhien kysymysten esittäminen.

Taulukko 5. Peittomatriisi.

Ongelma	Alaongelma	Teoreettinen viitekehys	Kyselylomakkeen kysymys	Haastattelulomakkeen kysymys	Tulokset
Onko lakimuutos lisännyt kaupanalan työllisyyttä?	Onko lakimuutoksella ollut myönteisiä työllisyysvaikutuksia?	2.4.2. & 2.5.1.	15.,16.,17., 18., 20.17., 20.20. & 21.	10., 11., 12., 13., 15.17., 15.20. & 16.	5.1.2, 5.1.6, 5.1.7, 5.3.6 & 5.3.7
	Onko mahdollisesti suunnitellut henkilöstövähennykset peruttu?	2.4.2.	19.	14	.5.1.6 & 5.3.6
Onko lakimuutos tuonut kauppoille taloudellista hyötyä?	Onko aukiolojen vapauttaminen tuonut kauppoille taloudellista hyötyä?	2.4.2. & 2.5.1	15., 20.2., 20.3., 20.6., 20.7., 20.9., 20.10., 20.11. & 21.	1., 2., 10., 15.2., 15.3., 15.6., 15.7., 15.9., 15.10., 15.11. & 16.	5.1.8, 5.3.6, 5.3.7, 5.3.8

Onko lakimuutos selkeyttänyt kauppojen toimintaa ja aukioloja?	Onko mm. poikkeuslupahakemusten poistuminen koettu hyvänä asiana?	2.4.2. & 2.5.1	20.5., 20.14.	15.5., 20.14.,	5.1.7 & 5.3.7
Onko lakimuutos tuonut tullessaan joitain haittavaikutuksia?	Ovatko kauppojen työntekijät kokeneet työn ja muun elämän yhteensovittamisen entistä hankalammaksi?	2.5.2.	20.19., 20.23. & 20.24.	15.19., 15.23. & 15.24.	5.1.7, 5.1.8 & 5.3.7
	Onko aukioloaikojen muutos muun muassa lisännyt yksintyöskentelyä?	2.5.2.	20.18.	15.18.	5.1.7 & 5.3.7
	Onko aukioloaikojen muutos lisännyt turvattomuuden tunnetta ja väkivallan uhkaa?	2.5.2.	20.22.	15.22.	5.1.7 & 5.3.7
	Onko lakimuutos suosinut joitain kaupan yksiköitä toisia enemmän?	2.5.2.	20.13., 20.15., 20.16. & 21	2., 3., 15.13., 15.15., 15.16 & 16	5.1.7, 5.1.8, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.7

Kyselylomakkeen laatimisessa kiinnitettiin paljon huomiota myös lomakkeen kohtuulliseen pituuteen; kaupanalan ollessa suhteellisen hektistä ja nopeatemposta, ei potentiaalisilla vastaajilla saata liietä kyselyn täyttämiseen 5-10 minuuttia enempää aikaa. Lomakkeen ulkoasuna käytettiin Karelia-ammattikorkeakoulun virallisen ohjeistuksen mukaista ulkoasua, jotta kyselyn yleisilme pysyisi mahdollisimman siistinä ja asiallisena.

Kyselylomake (liite 1) myös testattiin. Testaajana oli erikoiskaupan esimiesasemassa toimiva henkilö, jolla jo itsellään on selkeä näkemys tutkittavasta aiheesta, sillä lainmuutos koskee myös hänen myymäläänsä, vaikkakin erikoiskaupan myymälät eivät tutkimukseen muutoin osallistuneet. Testausvaiheen jälkeen lomaketta selkeytettiin, joitain päällekkäisiä kysymyksiä karsittiin sekä joitain vastausvaihtoehtoja lisättiin, jotta kysymykset ja vastaukset säilyisivät yksiselitteisinä. Yksi asia, johon jo alkuvaiheessa kiinnitettiin paljon huomiota, oli kyselyn anonymiteetti. Vastaajien anonymiteetin säilyttämiseksi esimerkiksi kauppojen tarkempaa sijaintia ei kyselyyn lisätty eikä vastauksissa eritellä, onko vastaaja kenties kioskin, päivittäistavarakaupan vai liikennemyymälän esimies.

Kysely jaoteltiin asiakokonaisuuksiin siten, että yhdelle kyselylomakkeen sivulle kerättiin samankaltaisesti teemoitellut kysymykset muodostaen näin loogisesti etenevä kokonaisuus. Sivut jaoteltiin yrityksen taustatietoihin, aukioloaikojen muutoksiin, aukioloihin vaikuttaviin tekijöihin sekä työllisyysvaikutuksiin, väittämiin sekä vapaan sanan kenttään (ks. liite 4). Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin myös muita toimialoja, yhteiskuntaa ja asiakkaita käsittelevät vaikutukset, sillä niillä ei nähty olevan painoarvoa tämän kyseisen tutkimuksen ja päivittäistavara-kauppojen kannalta. Myöskään vertailua muihin maihin, joissa aukioloja ei ole säännelty tai joissa sääntely on purettu, ei tässä tutkimuksessa juurikaan käsitelty. Niistä kuitenkin löytyy paljon jatkotutkimusmahdollisuuksia.

Ensimmäinen sähköpostikutsu kyselyyn lähetettiin Webropol-ohjelman kautta 8.9. ja vastausaikaa annettiin 16.9. saakka. Ensimmäinen muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta lähetettiin 14.9. eli pari päivää ennen kyselyn arvioitua päättymistä. Ensimmäisen kierroksen jälkeen tarkistin vielä vastaajien yhteystiedot, sillä kahdelle vastaajalle eivät sähköpostit olleet välittyneet. Kyselyaikaa jatkettiin lokakuun alkuun saakka ja vielä kyselyyn vastaamattomille lähetettiin muistutusviestiä aiheesta.

Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä 10 kappaletta, kun kyselykutsu lähetettiin henkilökohtaisesti 37:lle vastaajalle. Vastausprosentiksi muodostuisi näin 27 %. Mikäli mukaan lasketaan kaikki mahdolliset yksiköt, joille kysely saatettiin myös välittää (yhteensä 105 kappaletta), muodostuisi vastausprosentiksi erittäin alhainen 9,8 %. Osittain alhainen vastausprosentti voinee selittyä sillä, että Webpro-

pol-ohjelman lähettämä sähköpostikutsu on saattanut jäädä vastaanottajien roskapostikansioon, tai että käytetyt yhteystiedot eivät ole olleet ajan tasalla. Eittämättä suuri syy vastaajakatoon on ollut myös kyselyssä itsessään; 8 vastaajaa kun on avannut kyselyn kuitenkin lähettämättä vastauksiaan. Joko itse kysely on koettu raskaaksi ja hankalaksi täyttää, motivointi on epäonnistunut tai sitten vastaajat ovat olleet liian kiireisiä täyttääkseen lomakkeen loppuun. Näihinkin seikkoihin kiinnitettiin huomiota testivastausten pohjalta ja esimerkiksi pakollisten kysymysten määrää vähennettiin merkittävästi ja kyselyn pituus koitettiin pitää mahdollisimman lyhyenä.

Haastattelulomakkeen laatimisessa käytettiin kyselylomakkeen pohjaa. Tämä siitäkin syystä, että vastausten vertailu kyselyn tulosten kanssa olisi mahdollista ja että haastattelu vastaisi samoihin tutkimuskysymyksiin kuin kyselykin. Haastattelututkimuskin suoritettiin syyskuun 2016 aikana.

4.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Aineisto edustaa sinällään hyvin perusjoukon laajaa rakennetta, sillä vastaajia kyselyyn saatiin kaikista eri päivittäistavarakaupan kokoluokista niin haja-asutusseudulta, taajamista kuin esimerkiksi kauppakeskuksissa toimivista myymälöistä. Vastaajista suurin osa edusti pienempiä myymälätyyppejä, joita löytyy selvästi enemmän kuin suurempia super- ja hypermarketteja (Päivittäistavarakauppa ry 2016c, ks. liite 7), joten vastaajatyypien jakautuminenkin noudatti myymälätyyppien yleistä jakaumaa. Tutkimuksen yleistettävyyttä lisää myös se, että määrällisen tutkimuksen ohella suoritettiin yksi puolistrukturoitu haastattelu.

Kyselytutkimuksen netto-kato jäi kuitenkin suhteellisen suureksi. Brutto-otoksena voidaan pitää 105:tä eli myymälämäärää, jolle kyselytutkimus joko lähetettiin suoraan tai saatettiin välittää. Tuosta määrästä vähennetään ylipeittona ne, joita ei tavoitettu esimerkiksi vanhentuneiden kontaktitietojen perusteella eli 2 vastaajaa. Netto-otoksena käytetään siis 103 (= N). Vastauksia saatiin 10 vastaajalta (= n). Tällöin vastaajakato oli 66 ja nettokato 64 %. Vastausprosentti oli erittäin alhainen 9,7 %, mikä osaltaan vähentää tutkimuksen edustavuutta ja yleistettävyyttä.

Vastausmäärä jäi vähäisemmäksi, mitä alkuun oletettiin, mutta se on sähköisen kyselyn yksi riskeistä. Jos lisävastauksia olisi haluttu, olisi pitänyt jalkautua ja tämä ei jo yksinkertaisesti toimipisteiden välisen etäisyyden takia olisi ollut järkevää. Koska kaupan ala on kiireinen, ei kaikilla vastaajillakaan välttämättä olisi aikaa sen pidemmille tapaamisille. Myös vastaajien ja kyselyn eteenpäin välittäjien motivoimiseen olisi pitänyt panostaa enemmän. Vastausten vähäisyyden vuoksi tutkimuksen tuloksia ei voida pitää kovin yleistettävänä.

Yleisesti ottaen tutkimuksesta jätettiin pois kauppojen salaiseksi määrittelemä tieto koskien liikevaihtoa, asiakasmääriä sekä esimerkiksi kannattavuutta jo siitäkin syystä, etteivät kaupat mielellään luovuta näitä tietoja ulkopuolisille. Tämän täsmällisen tiedon puuttuminen vähentää tutkimuksen luotettavuutta. Nykyisellään tutkimus luottaa vastaajien omaan harkintakykyyn ja mielikuvaan siitä, millaiseksi he itse näkevät myymälänsä tilanteen. Toisen vastaajan mielestä esimerkiksi ”merkittävät kasvu” asiakasmäärässä voi tarkoittaa 500 asiakasta vuodessa, kun taas toiselle 500 asiakasta päivässä voidaan vasta kokea merkittävänä.

Tutkimuksen reliabiliteettia eli luotettavuutta vähentää myös muun muassa se, ettei mahdollisten vastaajien asemaa yrityksessä pystytty tarkasti määrittelemään. Anonymiteetin takaamiseksi vastaajille luvattiin, ettei tuloksissa tulla erittelemään sen tarkemmin, onko vastaaja kenties itse yrittäjä, myymäläpäällikkö vai kenties titteliltään jossain muussa asemassa yrityksessään tai organisaatiossaan. Tämä näkyy osittain siinä, etteivät kaikki vastanneet välttämättä osanneet ottaa kantaa kysymyksiin ja väittämiin, jotka koskivat myymälän henkilöstöä. Kaikki julkisesti internetistä löydetyistä yhteystiedoista olivat kuitenkin joko yrittäjän/kauppiaan tai myymäläpäällikön henkilökohtaisia sähköposteja, joten lomake on ainakin päätyntä taholle, joka on esimiesasemassa yrityksessään. Lisäksi reliabiliteettia vähentävät muutamat kysymykset ja väitteet, jotka voidaan tulkita usealla eri tavalla. Näitä kysymyksiä tarkastellaan tarkemmin tulosten erittelyssä.

5 Tulokset

Tuloksissa käsitellään kyselytutkimuksesta saadut vastaukset sekä haastattelulomakkeen vastaukset luvuissa 5.1 sekä 5.3. Lisäksi kyselylomakkeen tulosten ristiintaulukointi on esitetty luvussa 5.2.

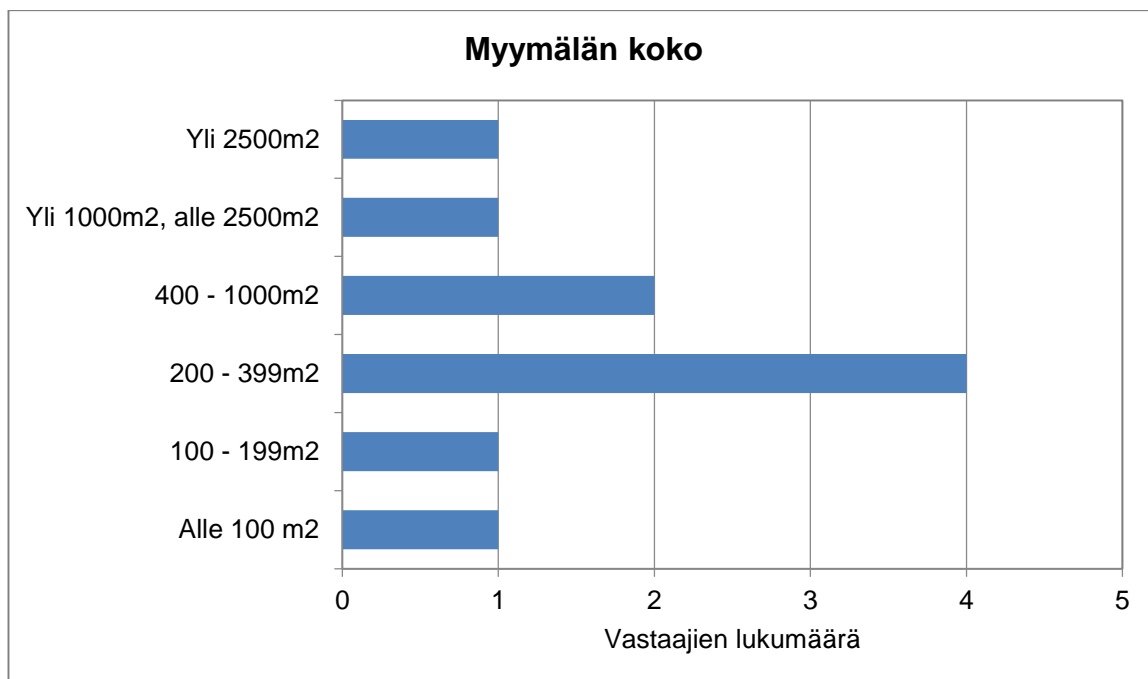
5.1 Kyselylomakkeen tulokset

Kyselylomakkeeseen saatiin vastauksia yhteensä 10:ltä kauppiaalta ja myymäläpäälliköltä. Vaikkakin lomakkeessa pyydettiin vastaajia määrittelemään toimipisteen tyyppi (= päivittäistavarakauppa, liikennemyymälä tai kioski) sekä myymälän toiminnasta vastaava taho, ei tätä tietoa eritellä tutkimuksen tuloksissa. Syy tähän on se, että vastaajien anonymiteetti haluttiin säilyttää. Samasta syystä muun muassa toimipisteiden tarkempaa sijaintia ei lomakkeen kysymyksiin lisätty.

5.1.1 Taustatiedot

Taustatiedoissa selvitettiin muun muassa vastaajien edustaman toimipisteen kokoa. Vaikkakin vastaajien määrä jäi vähäiseksi, saatiin vastauksia kaikista eri myymäläkokoluokista. Eniten vastaajia (2) oli suurista valintamyymälöistä ja kaikista muista kokoluokista kysely keräsi yhden vastaajan kustakin (kuvio 1).

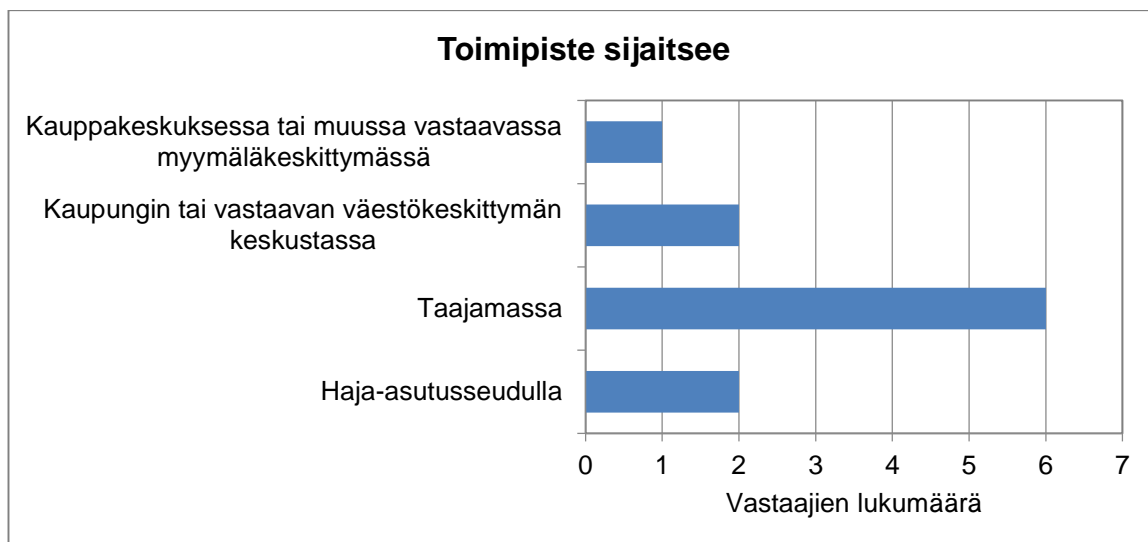

Kuvio 1. Vastaajat eri myymälätyypeittäin.

Eri toimipisteet erosivat myös sijainniltaan. Vaikkakin toimipisteiden tarkkaa sijaintia ei lomakkeella kysytty, saivat vastaajat valita, sijaitseeko toimipiste haja-asutusseudulla vai taajamassa ja sen lisäksi sijaitseeko toimipiste kenties vielä tarkemmin kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa tai kenties kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa myymäläkeskittymässä. Syy miksi samaan kysymykseen lisättiin useita ja päällekkäisiä vaihtoehtoja oli se, että kyselyn pituutta haluttiin lyhentää ja sijaintiin liittyvät kysymykset sulautettiin yhteen. Useista mahdollisista vastausvaihtoehdoista oli mainittu kysymyksen selitteessä. Myös termi 'taajama' oli määritelty.

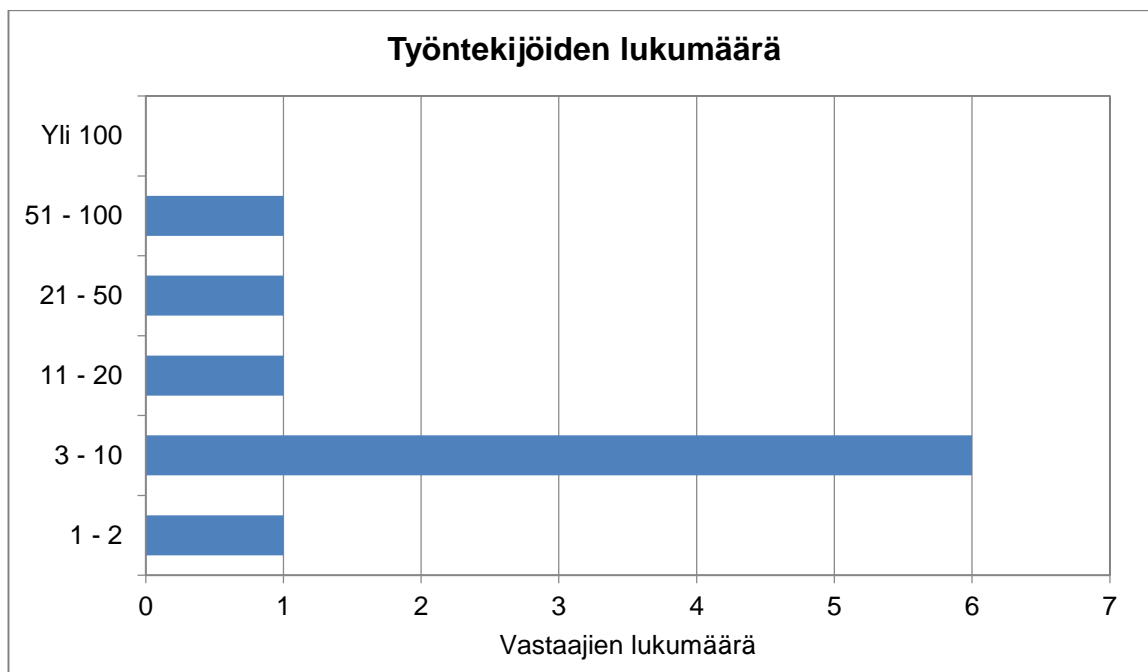
Selvästi eniten vastaajia löytyi taajamista (6) ja/tai kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskusta-alueelta (2). Haja-asutusseudun kaupoiksi tunnustautui 2 myymälää ja yksi vastaajista sijaitsi kauppakeskuksessa (kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajien edustamat myymälät jaoteltuna karkean sijainnin mukaan

Vastausten tarkempi tarkastelu paljasti kuitenkin yhden virheen, joka oli tehty kysymyksiä yhdistettäessä. Kun kysymykseen oli annettu mahdollisuus valita yksi tai useampi vastaus (esimerkiksi siksi, jos kauppa sijaitisi vaikkapa taajamassa ja kauppakeskuksessa), olivat toisensa eliminoivat vastaukset jääneet määrittelemättä. Yksi vastaaja olikin valinnut niin ikään taajaman kuin haja-asutusseudun myymälänsä sijainniksi väärinä siten tuloksia. Kysymyksen selitteeseen olisi voinut vielä määritellä tarkemmin myös tuon taajaman ”vastakohtaan”, haja-asutusseudun, kun pelkästään ’taajama’ oli määritelty. Toisaalta kun kysymys oli määritelty pakolliseksi kysymykseksi, saattoi vastaaja haluta tarkoituksella olla paljastamatta myymälänsä tarkempaa sijaintia.

Työntekijöiden lukumäärässä tarkasteltuna kyselyyn vastasivat enimmäkseen pienemmät toimipisteet. Eniten vastauksia saatiin myymälöistä, jotka työllistävät 3–10 henkeä (6 kappaletta). Kaikista muista vaihtoehtokoluokista saatiin yksi vastaus, paitsi yli 100 henkeä työllistävästä yksiköistä (kuvio 3)

Kuvio 3. Vastaajien toimipisteiden työntekijöiden lukumäärä.

Myymälöiden toiminnasta ja aukioloajoista päättää suurimmassa osassa vastaajien toimipisteistä joko yrittäjä ja/tai kauppias itse. Yksi vastaaja oli määritellyt, että myymälän toiminnasta vastaa ketju (ks. liite 6, kuvio 4). Myymälöiden aukioloajoista päättäessä taas ketju määriteltiin useammin vastaavaksi tahoksi yrittäjän tai kauppiaan ohella; 8 vastaajaa 10:stä määritteli, että aukioloajoista määrää kauppias ja 4 vastaajaa kymmenestä määritteli, että myös ketju määrää myymälän aukioloajoista (ks. liite 6, kuvio 5)

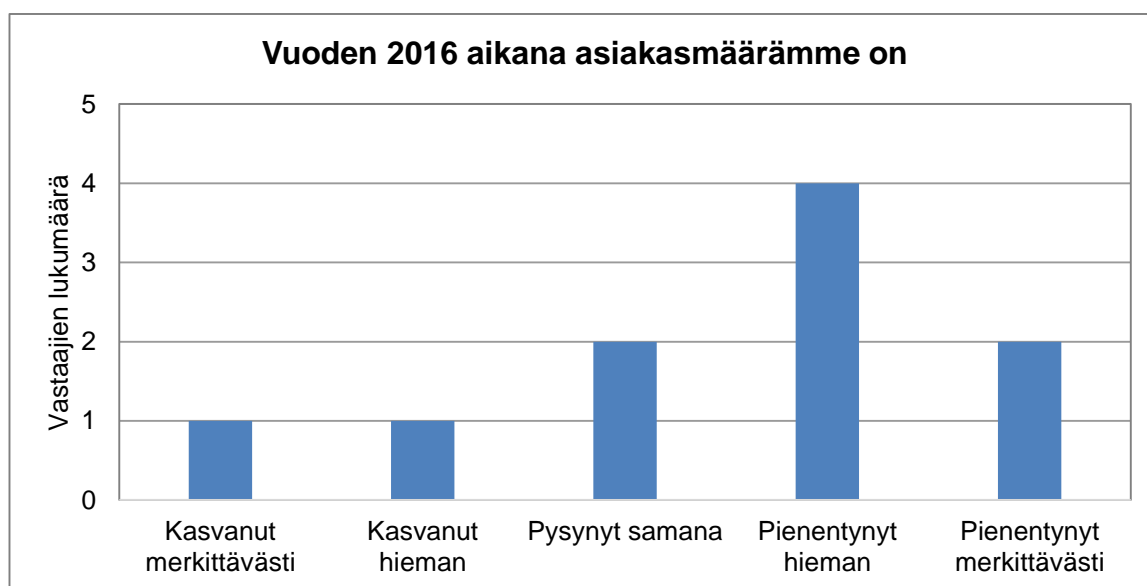
Huomionarvoista myymälän aukioloajoista määrätessä on myös se, että vaikka yksi vastaaja kertoi myymälän sijaitsevan kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskitymässä, ei esimerkiksi tämän vuokrasopimuksella näytä olevan vaikutusta tai pakotetta myymälän aukioloon.

5.1.2 Taloudelliset tunnusluvut

Salassa pidettäviä tai muutoin arkaluontoisia kysymyksiä tai tietoja ei kyselyssä esitetty, mutta vastaajat saivat kuitenkin arvioida omaa taloudellista kehitystään vuoden 2016 osalta. Tämä tehtiin väittämien avulla, joissa vastaajat saivat valita mikä esitetyistä vaihtoehdoista vastasi heidän mielestään parhaiten edustamansa yrityksen tilaa ja kehitystä. Arvioitavina asioina olivat liikevaihto, asiakasmäärä sekä kannattavuus. Vastausvaihtoehtoina olivat 'kasvanut merkittävästi',

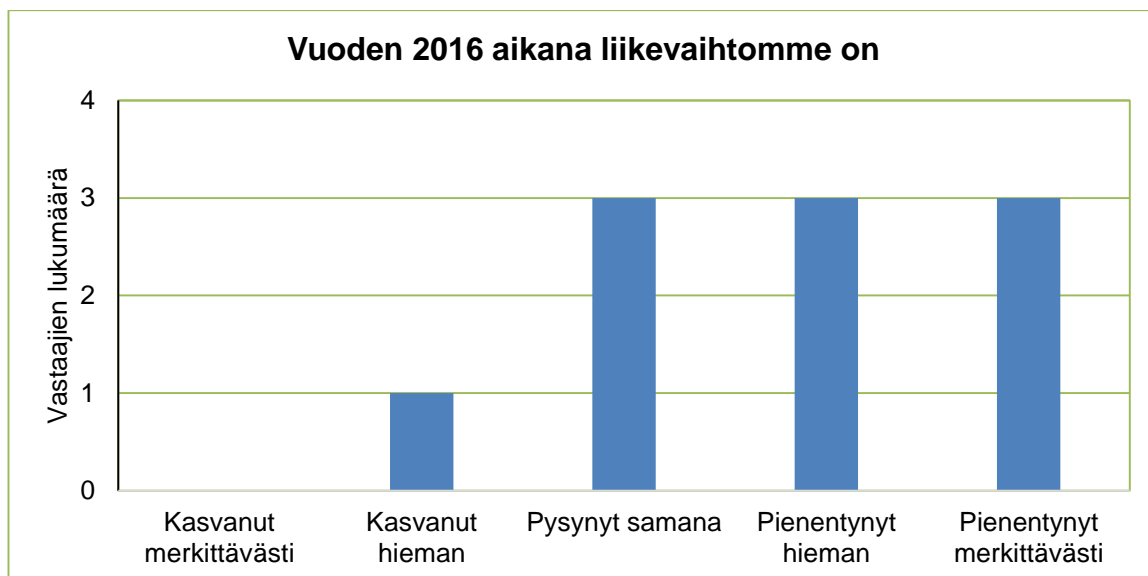
'kasvanut hieman', 'pysynyt samana', pienentynyt hieman' ja 'pienentynyt merkittävästi'. Samalla kyselylomakkeen kysymyksellä tiedusteltiin yksikössä tehtyjen työtuntien määrän muutosta.

Ensimmäinen arvioitava asia oli asiakasmäärä (kuvio 6). Yli puolet vastaajista (60 %) arvioi, että heidän yrityksensä asiakasmäärä on joko pienentynyt hieman tai pienentynyt merkittävästi vuonna 2016. Yksi viidennes (20 %) vastaajista arvioi, että heidän asiakasmääränsä on säilynyt ennallaan ja toinen viidennes taas arvioi, että heidän asiakasmääränsä on joko kasvanut hieman tai merkittävästi.

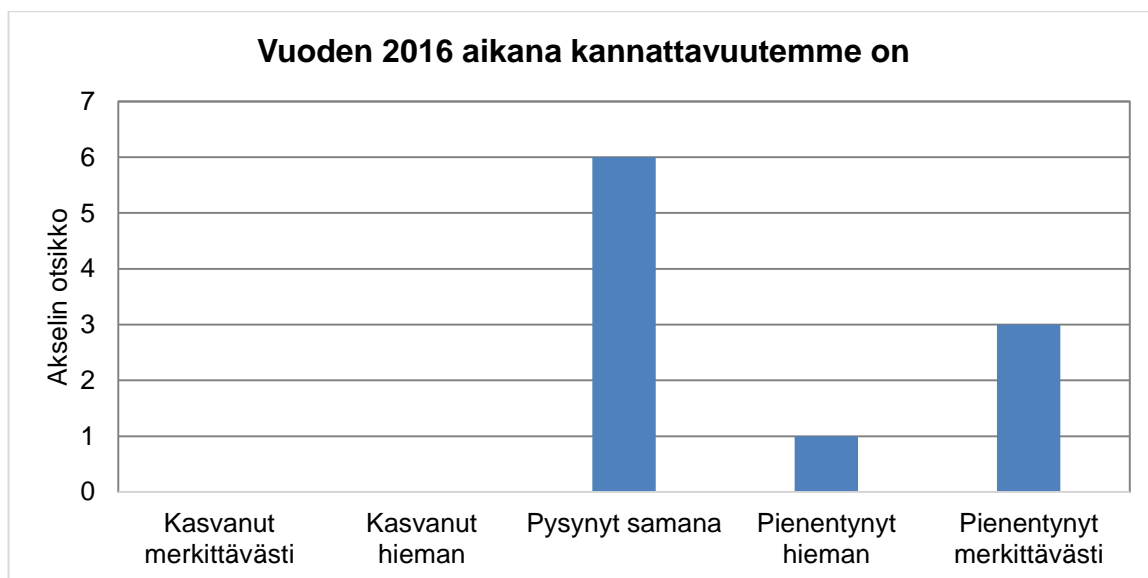
Kuvio 6. Asiakasmäärän kasvu vuonna 2016.

Sama vähenevä trendi oli havaittavissa myös yritysten liikevaihdossa (kuvio 7). Vain yksi vastaaja (10 %) arvioi yrityksensä tai myymälänsä liikevaihdon kasvaneen ja senkin vain hieman. Muiden vastaajien kohdalla vastaukset jakautuivat tasaisesti muihin vastausvaihtoehtoluokkiin; 30 % arvioi liikevaihdon pysyneen samana, 30 % taas arvioi sen pienentyneen hieman ja loput 30 % arvioi liikevaihdon pienentyneen merkittävästi.

Kuvio 7. Liikevaihto vuonna 2016.

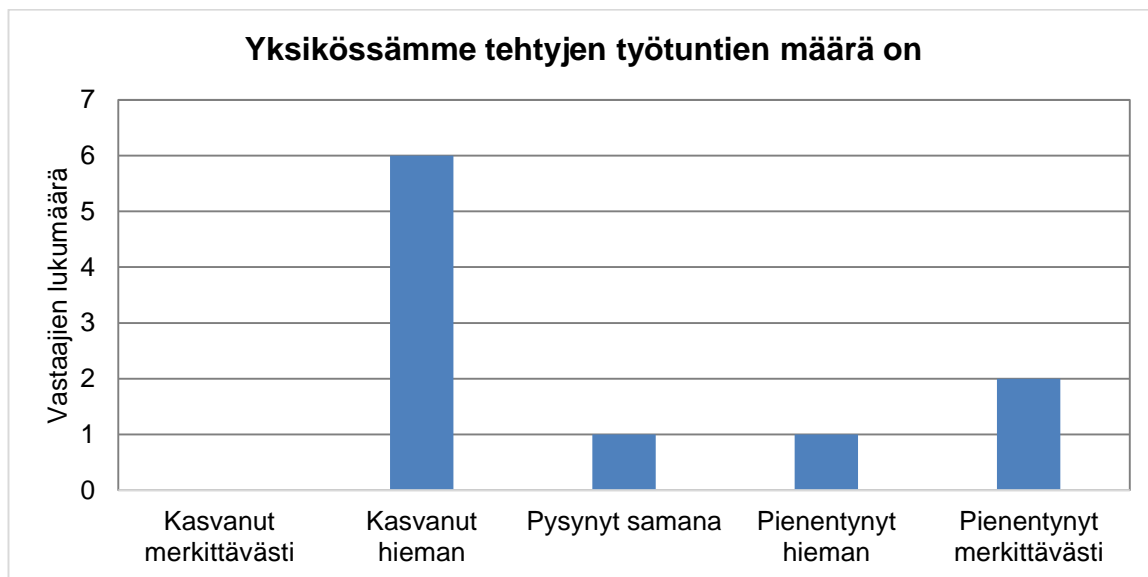
Yrityksensä kannattavuuden vastaajat arvioivat joko pysyneen samana tai heikentyneen (kuvio 8). Suurin osa vastaajista (60 %) arvioi, että yrityksen kannattavuus on pysynyt samana. Lähes joka kolmas vastaaja (30 %) taas oli sitä mieltä, että heidän yrityksensä kannattavuus on pienentynyt merkittävästi ja 10 % vastaajista arvioi, että kannattavuus on pienentynyt hieman.

Kuvio 8. Yritysten kannattavuus.

Taloudellisten tunnuslukujen ohella vastaajia pyydettiin arvioimaan myös yksikössä tehtyjen työtuntien muutosta. Suurin osa vastaajista (60 %) arvioi, että heidän yksikössään tehtyjen työtuntien määrä on kasvanut hieman (kuvio 9). Vastaajista 10 % arvioi, että työtuntien määrä on joko pysynyt samana tai pienentynyt

hieman ja loput 20 % vastaajista arvioi, että työtuntien määrä on pienentynyt merkittävästi.

Kuvio 9. Työtuntien määrä.

5.1.3 Aukioloajat

Seuraavissa kysymyksissä tarkasteltiin myymälöiden aukioloja. Puolet vastaajien yksiköistä ei ole tehnyt mitään muutoksia aukioloaikoihinsa vielä alkuvuodesta 2016, kun taas puolet ovat muuttaneet aukiolojaan (ks. liite 6, kuvio 10.).

Aukioloaikojen muutoksia kysyttäessä saivat vastaajat vapaasti määritellä entiset ja uudet aukioloajat tekstikenttiin. Yksi vastaaja, jonka myymälässä ei ollut muutettu aukioloaikoja 1.1.2016 jälkeen, jätti entisiin aukioloaikoihin vain viivan vastaukseksi ilmaisten näin aukioloaikojen pysyneen samoina.

Vain yksi vastaajista ilmoitti, että arkiavkiolot olivat muuttuneet, nekin siten, että myymälä avaa tunnin aikaisemmin aamuisin. Lauantai-avkioloihin taas jo kolme vastaajaa ilmoitti aukioloaikojen muuttuneen. Kahdessa myymälässä lauantai-avkiolot olivat pidentyneet siten, että ilta-avkioloa oli lisätty kahdella tunnilla. Yhdessä myymälässä taas lauantai-avkioloja oli lisätty neljällä tunnilla siten, että aamuavkioloa oli aikaistettu tunnilla ja ilta-avkioloa lisätty kolmella tunnilla. Muutoin aukioloajat olivat pysyneet samoina, kuin edellisenä vuonna.

Sunnuntaiaukiolojaan olivat lisänneet niin ikään kolme myymälää. Kaksi myymälää olivat aikaistaneet aukeamisaikojaan, toinen tunnilla ja toinen kahdella ja yksi myymälä oli jatkanut ilt-aukiolojaan kolmella tunnilla.

Pyhäpäivien aukioloajoissa koettiin eniten muutoksia vastaajien myymälöissä. Yksi myymälöistä piti aiemmin ovensa suljettuina pyhäpäivinä, kun taas lakimuu-
toksen jälkeen aukioloajat olivat kello 11 – 21. Toinen vastaaja määritteli entiset pyhäaukiolot yleisesti välille 12 – 18 sekä myymälän olleen suljettuna osana pyhistä. Uudet aukiolot taas olivat yleisesti 11 – 21 ja ”joinain pyhinä 12 – 18”.

Kolmas vastaaja ilmoitti, että ennen aukioloajat olivat 12 – 18 ”lakisääteisinä entisinä pyhinä” ja tänä vuonna välillä 10 – 18, mutta tämän vuoden puolelta ei määriteltä kattaako tuo laajennettu aukiolo kaikkia mahdollisia pyhäpäiviä.

Neljäs vastaaja, jonka myymälässä pyhäpäiväaukiolot olivat muuttuneet, määritteli aukiolojen, että tänä vuonna myymälä tulee olemaan enemmän auki pyhäpäivinä. Samainen vastaaja määritteli aukioloaikojen ”vaihtelevan” tänä vuonna ja myymälän olevan suljettuna äitienpäivän ja joulupäivän.

5.1.4 Poikkeuslupa sekä juhla- ja pyhäaukiolo

Suurin osa vastaajien edustamista toimipisteistä oli ollut avoinna poikkeusluvalla ennen vuotta 2016. Seitsemän vastaajaa vastasi, että myymälä on ollut avoinna poikkeusluvalla, kun taas 3 vastaajaa ilmoitti, ettei myymälä ole ollut avoinna (ks. liite 6, kuvio 11.). 'Ei' -vastausten määrässä kannattaa myös ottaa huomioon se, etteivät kaikki kyselyyn mukaan otetut toimipisteet välttämättä tarvitse poikkeuslupaa aukioloa varten.

Suurin osa vastaajista on pitänyt myymäläänsä avoinna juhla- ja pyhäpäivinä ennen aukiolosääntelyn poistumista. Selvästi suosituimmat aukiolopäivät ovat olleet loppiainen sekä tapaninpäivä, joihin kumpunkin 7 vastaajaa ilmoitti olleen avoinna (kuvio 12). Seuraavaksi suosituimmat aukiolopäivät juhla- ja pyhäpäivistä ovat olleet jouluaatto, helatorstai sekä toinen pääsiäispäivä (6 vastaajaa). Vähiten vastauksia keräsi juhannuspäivä, jonka aikana vain 2 vastannutta ovat pitäneet myymäläänsä avoinna.

Huomionarvoista on myös se, että pyhä- ja juhlapäiviä koskevaan kysymykseen vastasi vain 7 vastaajaa. Osittain tämä voi johtua samasta syystä kuin poikkeuslupa-aukiolojen 'ei'-vastaukset.

Kuvio 12. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot ennen vuotta 2016.

Säätelyn vapautumisen jälkeen kaikki vastanneet ilmoittivat pitäneensä liikkeensä avoinna ainakin loppiaisena, toisena pääsiäispäivänä, vappuaattona, vappuna, helatorstaina sekä juhannusaattona (kuvio 13). Kuusi vastaajaa kymmenestä oli pitänyt ovensa avoinna uudenvuodenpäivänä, mikä on kaksi vastaajaa enemmän kuin ennen vuotta 2016. Pitkäperjantaina taas 7 vastaajaa oli pitänyt myymäläänsä avoinna (vertaa edellisvuosien kolmeen). Suurin muutos koettiin kuitenkin juhannuspäivänä, jolloin 7 myymälää piti ovensa avoinna. Edeltävinä vuosina vain 2 toimipistettä oli avoinna kyseisenä juhlapäivänä, joten muutos on merkittävä.

Kuvio 13. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot vuonna 2016.

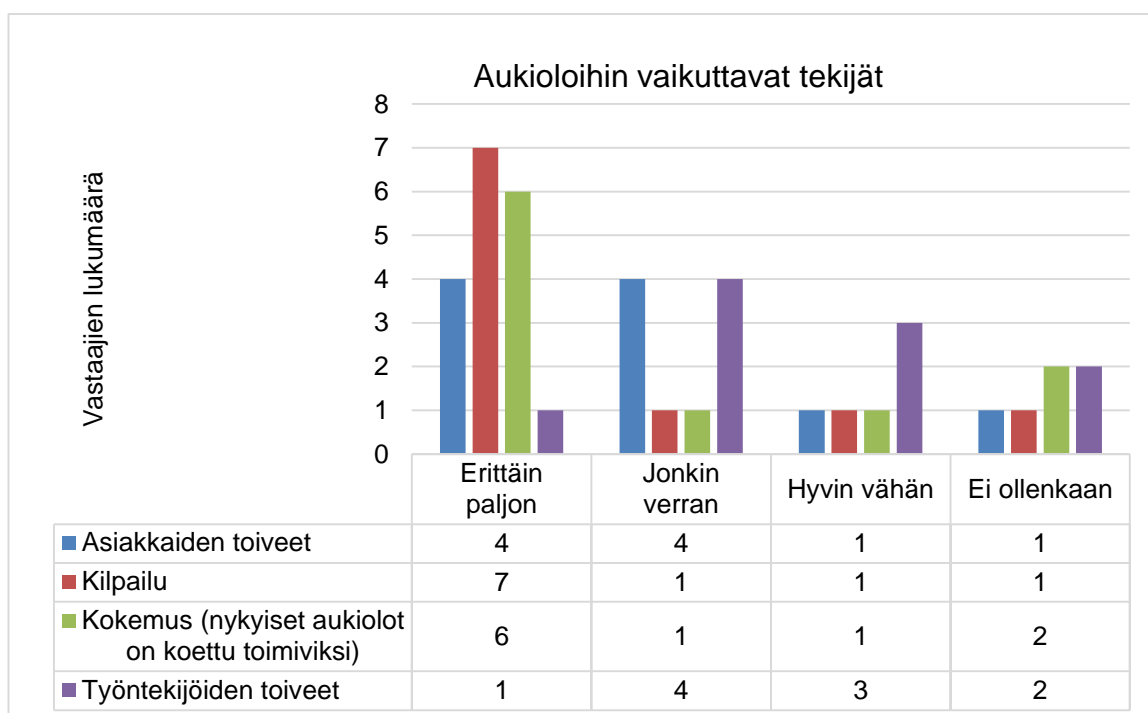
Kun vastaajilta kysyttiin, aikovatko nämä pitää myymäläänsä avoinna juhlapäivinä loppuvuodesta 2016, vastasivat kaikki myöntävästi (kuvio 14).

Kuvio 14. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot loppuvuodesta 2016.

5.1.5 Aukioloaikoihin vaikuttaneet tekijät

Seuraavassa kysymyksessä pyydettiin vastaajia arvioimaan eri tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet nykyisiin aukioloihin. Kysymyksessä pyydettiin arvioimaan eri muuttujien vaikutuksia neliportaisella asteikolla; erittäin paljon, jonkin verran, hyvin vähän ja ei ollenkaan. Eniten vastaajien mielestä aukioloihin vaikutti kilpailu, joka vaikutti seitsemän vastaajaan mielestä erittäin paljon (kuvio 15). Seuraavina tärkeimpinä tekijöinä tulivat asiakkaiden toiveet sekä kokemustieto aukioloaikojen toimivuudesta. Vähiten aukioloaikoihin vaikuttivat työntekijöiden toiveet.

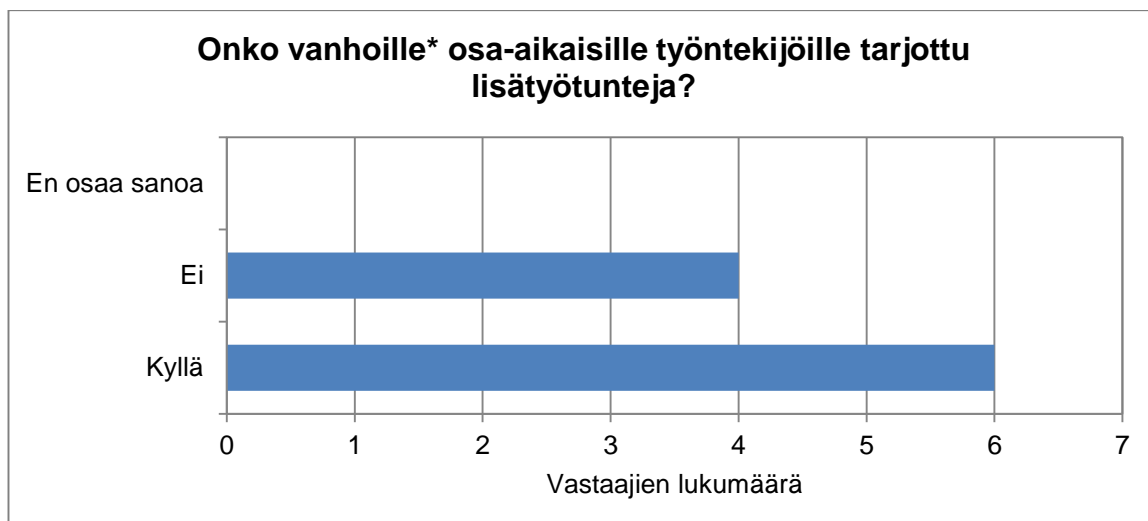

Kuvio 15. Nykyisiin aukioloaikoihin vaikuttaneet tekijät.

5.1.6 Työllisyysvaikutukset; työtunnit sekä henkilöstövähennykset

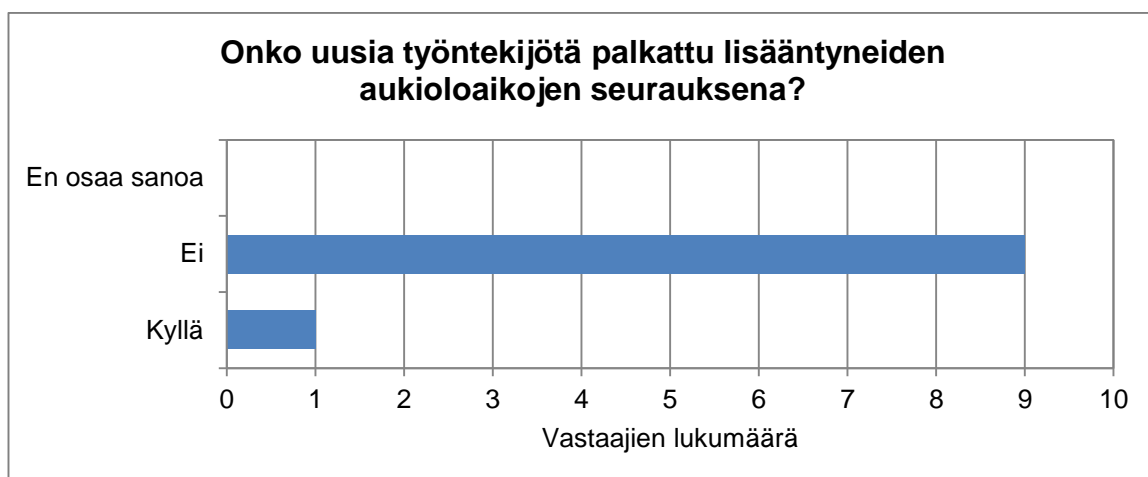
Kuten jo aiemmin kävi ilmi, arvioi 60 % vastaajista, että tehtyjen työtuntien määrä yksikössä on kasvanut. Kyselyssä myös selvitettiin miten nuo työtunnit ovat jakautuneet; ovatko lisätyötunnit kenties menneet yritysten vanhoille työntekijöille, vai onko uusia työntekijöitä kenties palkattu.

Yli puolet vastaajista (60 %) ilmoitti, että vanhoille osa-aikaisille työntekijöille on tarjottu lisätunteja (kuvio 16). Loput 40 % vastaajista ilmoitti, ettei heidän yksikössään ole tarjottu lisätyötunteja vanhoille osa-aikaisille.

Kuvio 16. Lisätuntien tarjoaminen vanhoille työntekijöille.

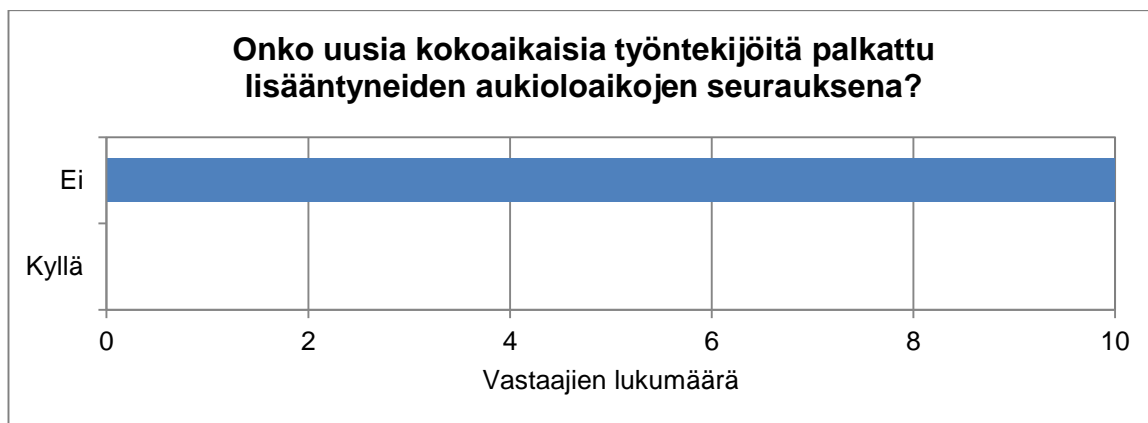
Vastaajista 90 % vastasi kielteisesti, kun kysyttiin, onko uusia työntekijöitä palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena (kuvio 17). Vain yhdestä toimipisteestä ilmoitettiin (10 %), että uusia työntekijöitä on palkattu.

Kuvio 17. Uusien työntekijöiden palkkaaminen aukioloaikojen laajennuksen seurauksena.

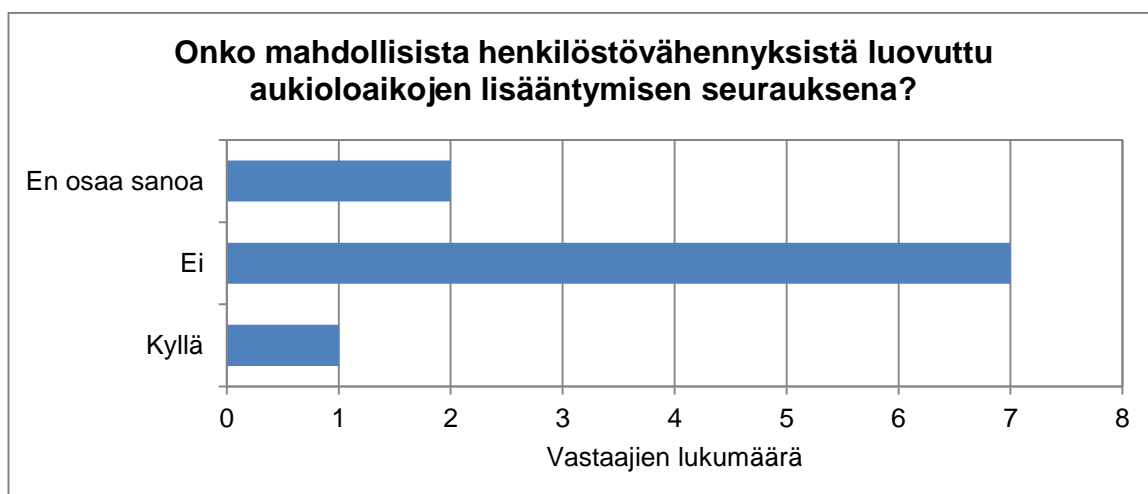
Siinäkin yhdessä toimipisteessä, joka ilmoitti palkanneensa uusia työntekijöitä, palkattiin korkeintaan osa-aikaisia työntekijöitä. Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat, että heidän toimipisteeseensä ei ole palkattu uusia kokoaikaisia työntekijöitä lisääntyneiden aukiolojen seurauksena (kuvio 18).

Työtuntien ohella vastaajilta kysyttiin suoraan yhtä lain oletettua positiivista työllisyysvaikutusta, mahdollisista henkilöstövähennyksistä luopumista. Kysymys asetettiin pakolliseksi ja siihen annettiin kolme vastausvaihtoehtoa, 'kyllä', 'ei' ja 'en osaa sanoa'.

Kuvio 18. Uusien kokoaikaisten työntekijöiden palkkaus.

Vastaajista 20 % ei osannut sanoa, onko aukioloaikojen lisääntyminen johtanut henkilöstövähennyksistä luopumiseen (kuvio 19) Yli kaksi kolmasosaa vastaajasta (70 %) vastasi ettei mahdollisista henkilöstövähennyksistä ole luovuttu ja 10 % vastaajista vastasi, että on.

Kuvio 19. Henkilöstövähennyksistä luopuminen lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena.

Neutraali vaihtoehto jätettiin siitä syystä, että mahdolliset vastaajat eivät välttämättä pysty vaikuttamaan yksikkönsä tai yrityksensä henkilöstöpolitiikkaan, mistä syystä kannanotto on hankalaa. Toisaalta myös tapauksessa, jossa yrityksellä ei ole ollut henkilöstövähennyksiä tiedossa ennen aukioloaikojen vapautumistaan, on kannanottaminen hankalaa. Tämä voi myös osittain selittää, miksi suurin osa vastaajista on vastannut 'ei'.

Kysymyksen asettelu aiheutti epäselvyyksiä myös vastaajien keskuudessa. Yksi vastaaja kirjoittikin vapaan sanan kenttään kommentin, ettei täysin ymmärtänyt kysymyksen asettelua ja, että vastaamalla 'ei' voi siitä luulla, että henkilöstövähennyksistä ei ole luovuttu. Näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut järkevää lisätä

vastausvaihtoehto 'ei, henkilöstövähennyksiä ei ole ollut tiedossa ennen aukioloaikojen lisääntymistä', jotta kysymyksestä olisi saatu yksiselitteisempi.

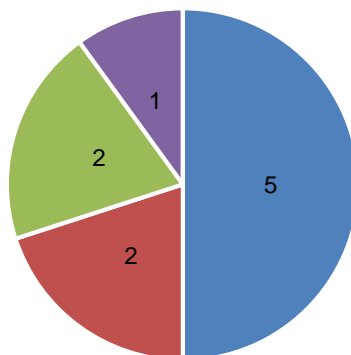
Tutkimuksen kannalta tärkeintä oli kuitenkin selvittää, onko aukioloaikasääntelyn kumoamisella mitään vaikutusta kauppojen toimintaan ja ennen kaikkea oliko lain kumoamisella halutun kaltainen vaikutus vai ei. Mikäli kysymykseen vastasi 'kyllä', tarkoittaa se yksiselitteisesti sitä, että henkilöstövähennyksistä on luovuttu ja että lailla on ollut hallituksen kaavailema vaikutus.

5.1.7 Väittämät

Kyselyn toiseksi viimeinen osio koostui väittämistä, joihin vastaajia pyydettiin valitsemaan väittämään parhaiten sopiva vastausvaihtoehto. Vastausvaihtoehdoissa sovellettiin Likertin asteikkoa, jossa 4 = täysin samaa mieltä, 3= osittain samaa mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 1 = täysin eri mieltä ja X = en osaa sanoa. Väittämät selvittivät osin vastaajien mieltymyksiä ja mielipiteitä aukioloista. Osa väitteistä oli taas otettu suoraan asiantuntijalausunnoista ja niiden avulla selvitettiin, ovatko lain mahdolliset eri vaikutukset käyneet toteen vai eivät.

Suurin osa vastaajista (70 %) oli tyytyväisiä myymälänsä aukioloaikoihin (kuviokuva 20). Vastaajista puolet vastasi olevansa 'täysin samaa mieltä' väitteen kanssa ja 20 % oli väitteen kanssa 'osittain samaa mieltä'. Yksi vastaaja (10 %) vastasi olevansa väitteen kanssa 'täysin eri mieltä' ja kaksi vastaajaa (20 %) ilmoitti olevansa 'osittain samaa mieltä'.

1. Olen tyytyväinen myymälämme nykyisiin aukioloaikoihin

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

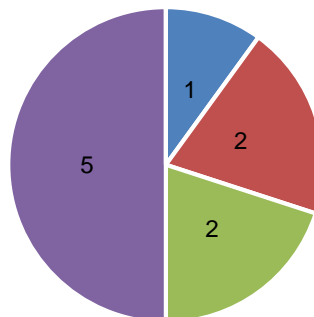
Kuvio 20. Vastaajien tyytyväisyys myymälän aukioloihin.

Toisessa väittämässä tiedusteltiin vastaajien mielipidettä ympäriviikkoiseen aukioloon (ks. liite 6, kuvio 21). Suurin osa vastaajista (60 %) oli sitä mieltä, ettei aukiolo kaikkina viikonpäivinä ole kannattavaa. Vastaukset jakoutuivat siten, että 20 % vastaajista oli täysin sitä mieltä ja 20 % osittain sitä mieltä, että aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa, 20 % oli täysin eri mieltä ja loput 40 % olivat osittain eri mieltä aukiolon kannattavuudesta. Tulokset ovat linjassa Haapanimen ja Niinimaan tutkimuksen kanssa.

Kolmannessa väitteessä kysyttiin vastaajien suhtautumista pyhäpäiväaukiolojen kannattavuuteen. Kaikki vastaajat ilmoittivat, että heidän myymälänsä on ollut avoinna pyhäpäivinä, joten käytännön kokemusta aukiolojen kannattavuudesta luulisi löytyvän. Suurin osa vastaajista (60 %) oli eri mieltä pyhäpäivien aukiolon kannattavuudesta (ks. liite 6, kuvio 22). Yli kolmannes vastaajista (40 %) oli väitteen kanssa täysin eri mieltä, 20 % oli väitteen kanssa osittain eri mieltä, 20 % oli osittain samaa mieltä ja 20 % oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä.

Neljäs väittämä kysyi vastaajien mielipidettä yleisesti aukioloaikojen sääntelyn poistumiseen. Väittämä kuului: ”Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia”. Suurin osa vastaajista (70 %) oli väitteen kanssa jo täysin tai osittain eri mieltä (kuvio 23). Puolet vastaajista olivat väitteen kanssa täysin eri mieltä, 20 % oli osittain eri mieltä, 20 % oli osittain samaa mieltä ja 10 % täysin samaa mieltä.

4. Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia

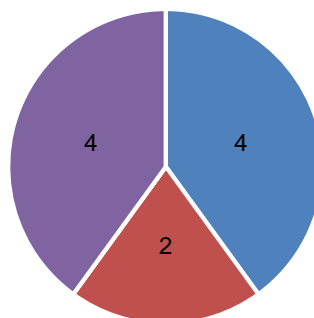

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 23. Aukiolojen sääntelyn poistumiseen suhtautuminen.

Viides väite kysyi vastaajien mielipidettä poikkeuslupakäytännön poistumiseen. Suurin osa vastaajista (60 %) oli sitä mieltä, että poikkeuslupakäytännön poistuminen oli hyvä asia (kuvio 24). Vastaukset jakoutuivat seuraavasti: 40 % täysin samaa mieltä, 20 % osittain samaa mieltä ja 40 % täysin eri mieltä.

5. Poikkeuslupakäytännön poistuminen on mielestäni hyvä asia

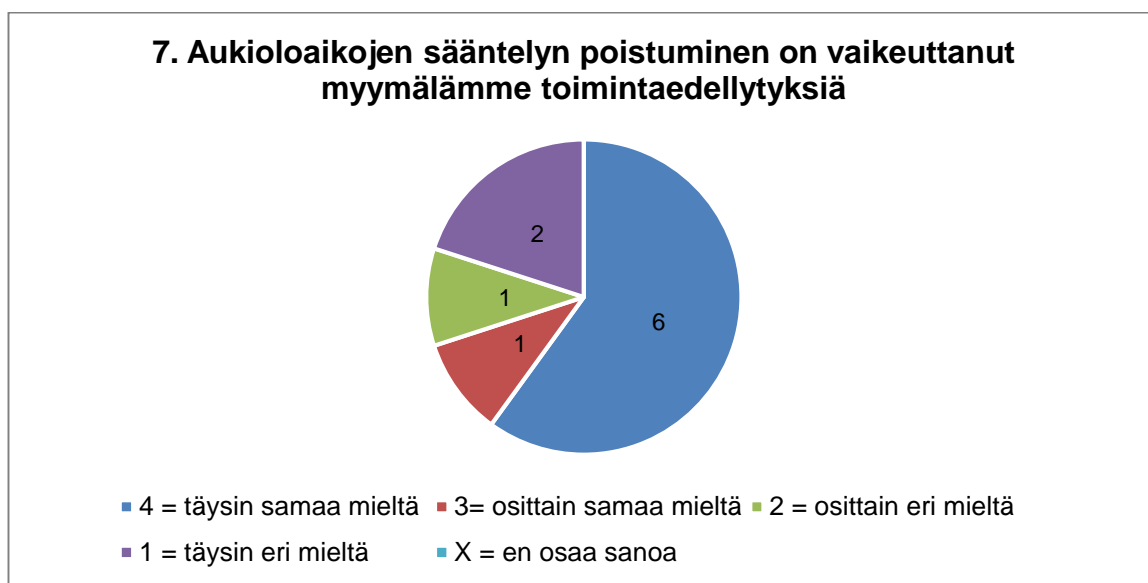

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 24. Vastaajien suhtautuminen poikkeuslupakäytännön poistumiseen.

Kuudennessa väittämässä kysyttiin vastaajien suhtautumista aukioloaikasääntelyn poistumiseen, tällä kertaa heidän myymälänsä kannalta (ks. liite 6, kuvio 25). Suurin osa vastaajista (80 %) oli sitä mieltä, että aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on heidän myymälänsä kannalta huono asia. Yli puolet (60 %) oli väitteen kanssa täysin eri mieltä, 20 % oli osittain eri mieltä, 10 % oli osittain samaa mieltä ja loput 10 % täysin samaa mieltä.

Jatkaen samalla teemalla kuin väite 6., väitteessä 7. saivat vastaajat arvioida, onko aukioloaikojen sääntelyn poistuminen vaikeuttanut heidän myymälänsä toimintaedellytyksiä. Suurin osa vastaajista (70 %) oli sitä mieltä, että sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut heidän myymälänsä toimintaedellytyksiä (kuvio 26). Yli puolet vastaajista (60 %) oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä, 10 % osittain samaa mieltä, 10 % osittain eri mieltä ja 20 % täysin eri mieltä.

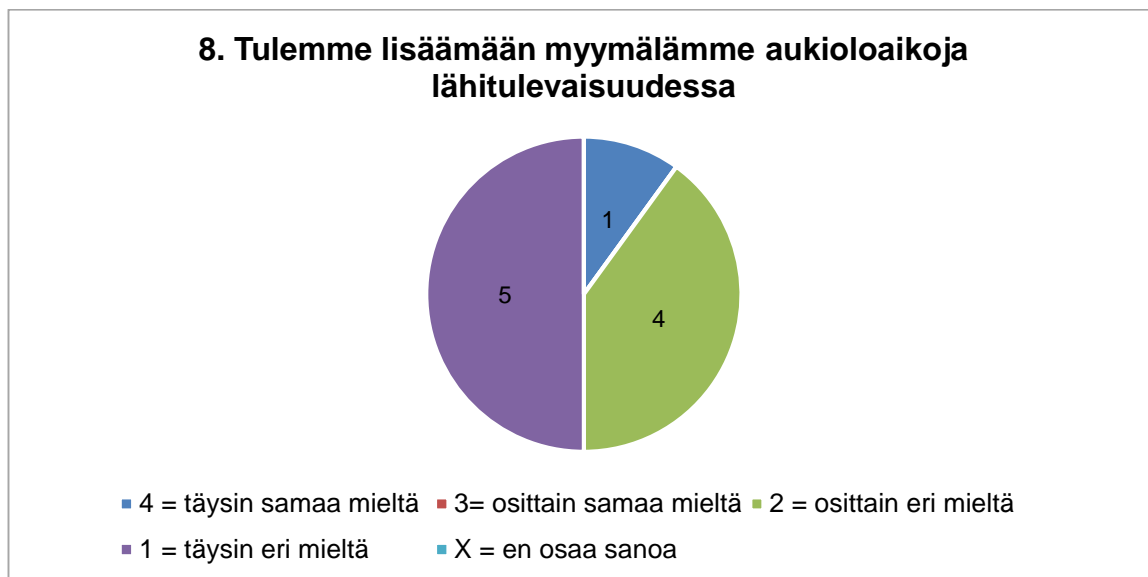
Kuvio 26. Vastaajien mielipide sääntelyn poistumisen vaikutuksesta myymälän toimintaedellytyksiin.

Kahdeksannessa väittämässä vastaajilta kysyttiin vielä aikovatko he lisätä myymälänsä aukioloja lähitulevaisuudessa. Kuten jo aiemmin kyselystä tuli ilmi (kuvio 10), ei puolet vastaajista ollut lisännyt aukioloaikojaan ja sama linja jatkui tässäkin väittämässä. Puolet vastaajista (50 %) oli täysin eri mieltä väitteen 'tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa' kanssa (kuvio 27) ja 40 % vastaajista taas oli väitteen osittain eri mieltä. Vain yksi myymälä (10 %) aikoo vielä lisätä myymälän aukioloaikoja lähitulevaisuudessa

Kyselyn ensimmäinen 'en osaa sanoa' -vastaus saatiin tässä väittämässä. Yksi vastaajista kommentoi kyselyn täyttämisen jälkeen, että hänen mielestään kysymyksen asettelu oli ollut epäselvä. Hän kysyi, eikö ostosten pitäisi jakautua useammille vuorokauden tunneille, eikä harvemmille, jos aukioloaikoja pidennettäisiin. Sinällään hänen kysymyksensä ja näkökantansa on oikea ja väittämä on esitetty niin, että sen voi ymmärtää usealla eri tavalla. Tämä ongelma ei valitettavasti noussut esiin lomakkeen testausvaiheessa ja koska väittämä on otettu suoraan asiantuntijalausunnosta sellaisenaan, ei sanamuotojen muuttamiseen

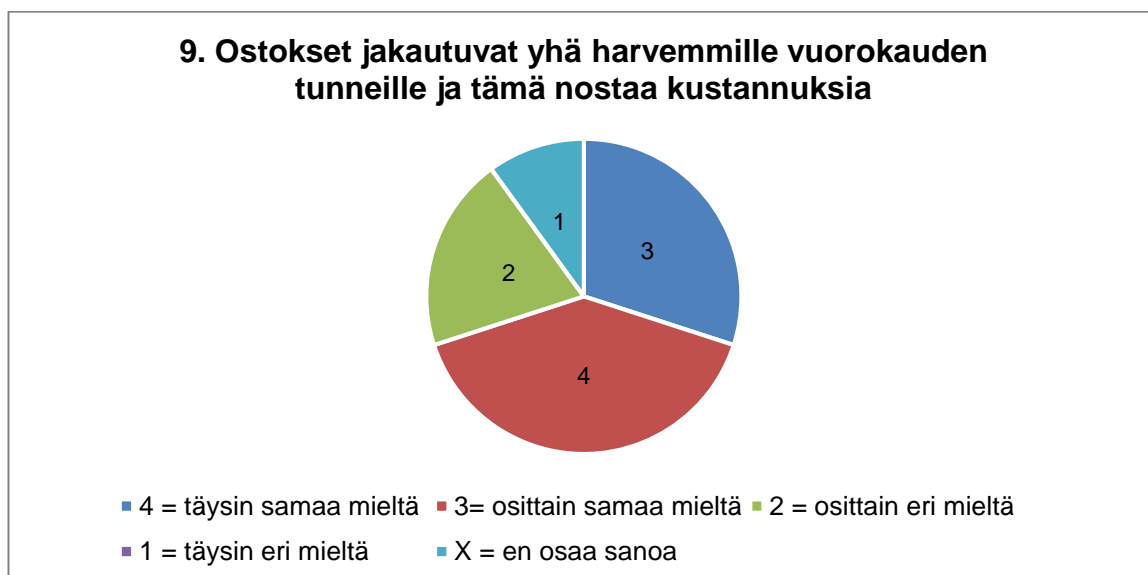

nähty ennakkoon syytä. Tuloksia arvioidessa tämä tulee kuitenkin ottaa huomioon.

Kuvio 27. Vastaajien mielipide aukioloaikojen lisäämiseen tulevaisuudessa.

Väittämä numero 9. oli otettu suoraan yhdestä asiantuntijalausunnosta (Halonen & Karhunen 2015) ja siinä väitettiin, että kaupan kustannukset nousevat ostosten jakautuessa yhä harvemmille vuorokauden tunneille. Suurin osa vastaajista oli joko osittain samaa (40 %) tai täysin samaa mieltä (30 %). Viidennes vastaajista taas oli osittain eri mieltä väittämän kanssa (kuvio 28).

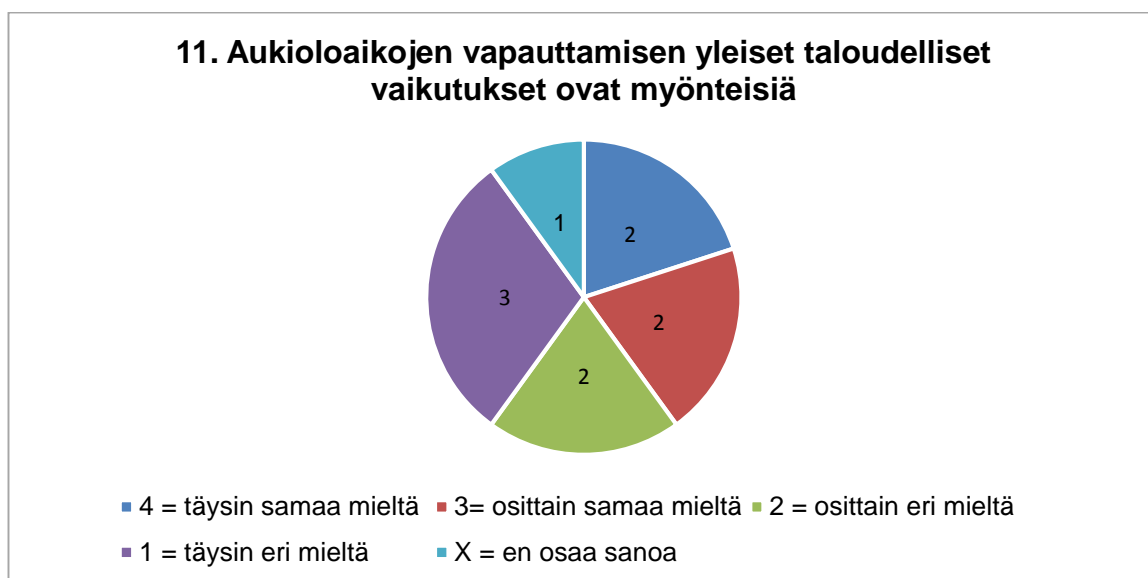

Kuvio 28. Kustannusten lisääntyminen ostosten jakautumisen johdosta.

Kymmenes väittämä jatkoi 9. kanssa samalla linjalla, tällä kertaa väitteenä oli, että aukioloaikojen pidennykset johtaisivat kaupan kustannusten voimakkaaseen

kasvuun (ks. liite 6, kuvio 29). Vastaajista suurin osa oli väitteen kanssa joko täysin (40 %) tai osittain samaa mieltä (20 %). Niin ikään 20 % vastaajista oli väitteen kanssa osittain eri mieltä ja 20 % täysin eri mieltä.

Yhdestoista väittämä käsitteli aukioloaikojen taloudellisia vaikutuksia ja vastaajien tuli ottaa kantaa siihen, ovatko aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä vai eivät. Väite jakoi voimakkaasti mielipiteitä, mutta suurin osa vastaajista (50 %) oli sitä mieltä, että aukioloaikojen vapautuksen yleiset taloudelliset hyödyt eivät ole myönteisiä (kuvio 30). Lähes kolmannes (30 %) vastaajista oli väitteen kanssa täysin eri mieltä, 20 % oli osittain eri mieltä, 20 % oli osittain samaa mieltä ja niin ikään 20 % oli täysin samaa mieltä. Loput 10 % otti neutraalin kannan vastaamalla 'en osaa sanoa'.

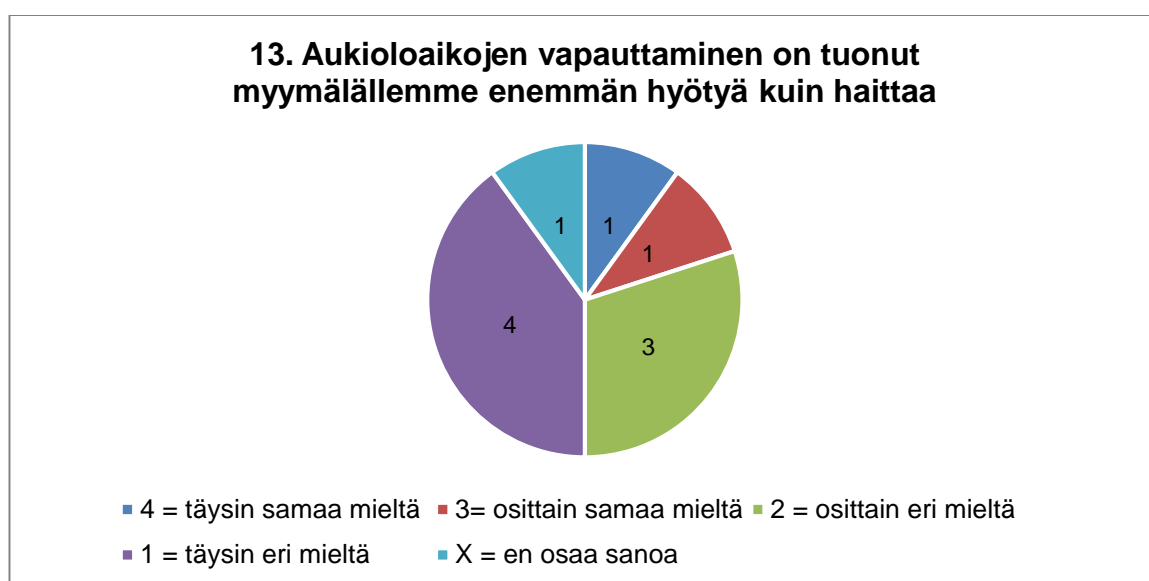
Kuvio 30. Vastaajien mielipide aukioloaikojen vapauttamisen yleisistä taloudellisista hyödyistä.

Kahdestoista väittämä käsitteli työllisyysvaikutuksia ja siinä väitettiin, että aukioloaikojen vapauttaminen edistää työllisyyttä pitkällä aikavälillä. Tämäkin väite jakoi vastaajia, sillä puolet vastaajista oli samaa mieltä väitteen kanssa, kun puolet olivat sitä vastaan (ks. liite 6, kuvio 31). Vastaukset jakoutuivat tarkemmin siten, että 30 % vastaajista oli väitteen kanssa täysin eri mieltä, 20 % osittain eri mieltä, 30 % osittain samaa mieltä ja 20 % täysin samaa mieltä.

Kolmastoista väittämä koski aukioloaikojen hyötyvaikutusta vastaajien myymälöille (kuvio 32). Siinä väitettiin, että aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut vastaajien myymälöille enemmän hyötyä, kuin haittaa. Osittain tämä väite oli ns.

kontrolliväite väittämän 6. kanssa, jossa väitettiin, että aukioloaikojen vapautus on vastaajien myymälöiden kannalta hyvä asia.

Vastaukset jakoutuivat siten, että 40 % vastaajista oli täysin eri mieltä, 30 % osittain eri mieltä, 10 % osittain samaa mieltä, 10 % täysin samaa mieltä ja 10 % otti neutraalin kannan. Vastaukset olivat siten linjassa väitteen 6. kanssa, jossa 80 % vastaajista arvioi, että aukioloaikojen vapautus ei ole ollut heidän myymälänsä kannalta hyvä asia. Pientä vastaamisuupumista on kuitenkin jo havaittavissa, sillä 'en osaa sanoa' -vastaukset ovat alkaneet lisääntyä tässä vaiheessa kyselyä.

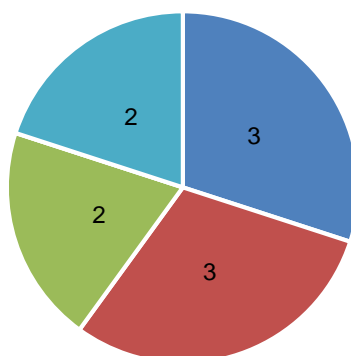

Kuvio 32. Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut vastaajien myymälöille enemmän haittaa kuin hyötyä.

Neljästoista väittämä käsittelee aukioloaikojen selkeyttä. Yksi lain väitetty vaikutus oli se, että kauppojen aukiolot selkeytyisivät. Tämän oli ajateltu olevan enimmäkseen kuluttajien silmissä selkeyttävä tekijä. Halusin kuitenkin ottaa sen mukaan kyselyyn ja tarkastella, mitä mieltä kauppojen esimiehet itse ovat aukioloaikojen selkeydestä.

Suurin osa vastaajista (60 %) oli sitä mieltä, että lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja (kuvio 33). Vastaukset jakoutuivat siten, että 30 % oli täysin samaa mieltä, 30 % oli osittain samaa mieltä, viidennes vastaajista oli osittain eri mieltä ja 20 % ei osannut määrittellä kantaansa.

14. Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja

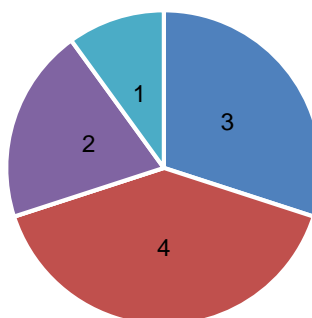

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 33. Vastaajien mielipide aukioloaikojen selkeytymisestä.

Viidestoista väittämä koski kilpailuneutraliteettia (kuvio 34). Suurin osa vastaajista oli joko täysin samaa (30 %) tai osittain samaa mieltä (40 %) siinä, että aukioloaikojen vapauttaminen edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta. Vastaajista 20 % oli täysin eri mieltä väitteen kanssa ja 10 % vastaajista ei ottanut väitteeseen kantaa.

15. Aukioloaikojen vapauttaminen edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta

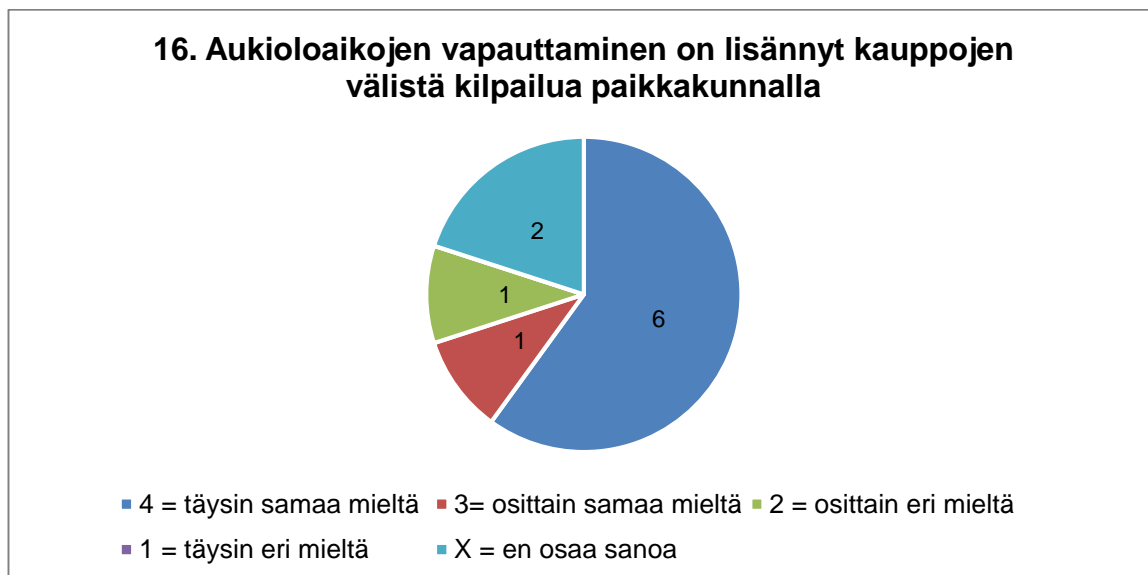

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 34. Vastaajien mielipide aukioloaikojen vapauttamisen vaikutuksesta vapaan kilpailun edistämiseen.

Vastaajia pyydettiin myös ottamaan kantaa väitteeseen, että aukioloaikojen vapauttaminen olisi lisännyt kauppojen välistä kilpailua paikkakunnalla (kuvio 35). Suurin osa vastaajista (70 %) oli sitä mieltä, että aukioloaikojen vapauttaminen on lisännyt kauppojen välistä kilpailua paikkakunnalla. Vastaukset jakautuivat si-

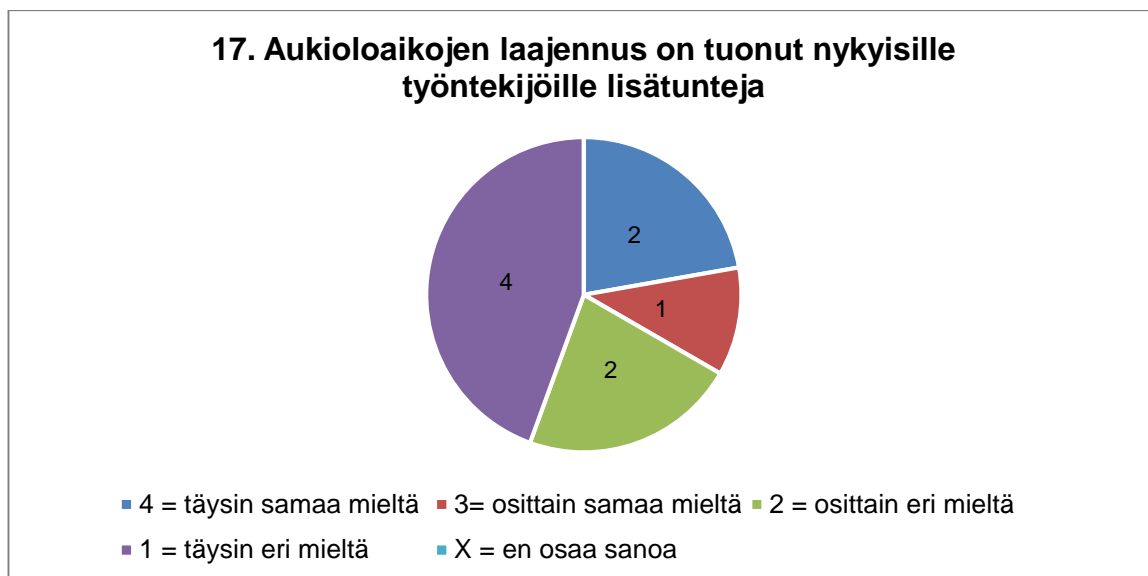
ten, että viidennes vastaajista ei osannut ottaa kantaa väittämään, 10 % oli väitteen kanssa osittain eri mieltä, 10 % osittain samaa mieltä ja 60 % täysin samaa mieltä.

Kuvio 35. Vastaajien mielipide kilpailun lisääntymiseen paikkakunnalla.

Väittämä numero 17. oli niin ikään osittainen kontrollikysymys. Väittämä kuului, että aukioloaikojen laajennus on tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja. Aiemmin kyselyssä kysyttiin, onko vanhoille osa-aikaisille työntekijöille tarjottu lisätunteja ja ovatko yksikössä tehtyjen työtuntien määrä muuttunut (ks. Kuviot 7 & 16). Tuolloin 40 % vastaajista ilmoitti, että lisätunteja ei ole tarjottu ja 60 % ilmoitti, että on tarjottu ja niin ikään 60 % vastaajista ilmoitti, että työtuntien määrä yksikössä on kasvanut hieman.

Tällä kertaa 44 % vastaajista oli täysin eri mieltä siinä, että aukiolojen laajennus olisi tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja, mikä on linjassa aiempien vastausten kanssa (kuvio 36). Kuitenkin vain noin 33 % vastasi olevansa joko täysin samaa mieltä (20 %) tai osittain samaa mieltä (10 %) siinä, että nykyisille työntekijöille olisi tullut lisätunteja. Reilut 22 % vastaajista vastasi olevansa osittain eri mieltä väitteen kanssa, mikä myös tarkoittaisi sitä, ettei lisätunteja ole kertynyt. Yksi vastaaja päätti olla myös vastaamatta väitteeseen ollenkaan.

Kuvio 36. Vastaajien mielipide aukioloaikojen laajennuksen tuomista lisätunneista työntekijöille.

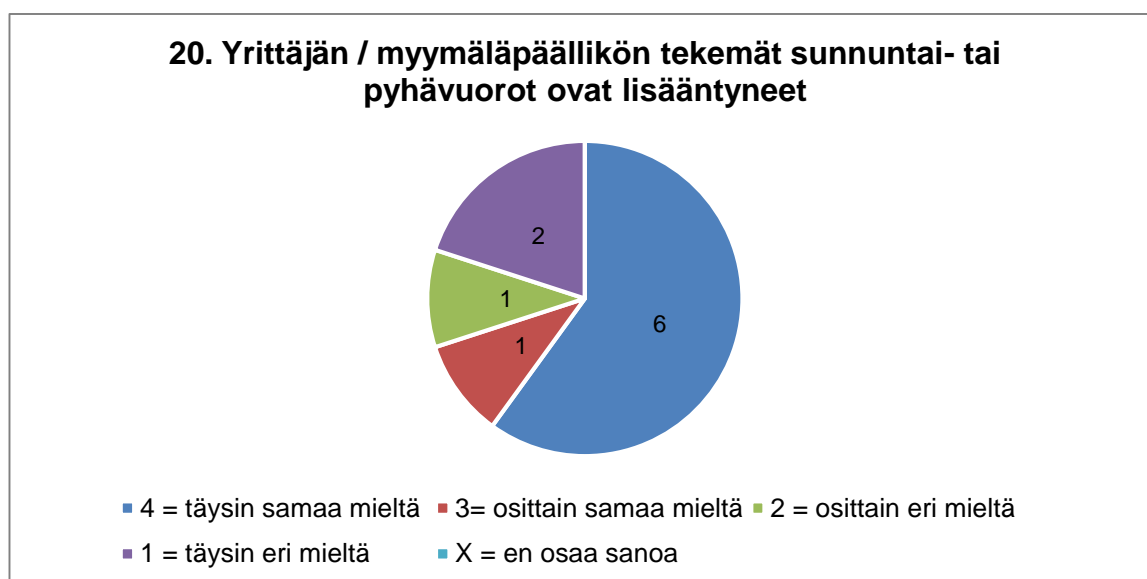
Osittain nuo vastausten eroavaisuudet voivat selittyä sillä, että lisätyön tarjoaminen sinällään on eri asia kuin itse lisätyön tekeminen, joten kysymykset eivät ole suoraan täysin verrantokelpoisia. Ja vaikkakin työtuntien määrä yksikössä olisi kasvanut, voi se myös tarkoittaa, että yrittäjän tai kauppiaan itse tekemät työtunnit ovat kasvaneet, eikä automaattisesti työntekijöiden. Osittain vastausten erilaisuus ja puute voi selittyä myös sillä, että vastaajat alkoivat kyllästyä kyselyyn jo tässä vaiheessa.

Seuraava väittämä koski yksintyöskentelyn lisääntymistä (ks. liite 6, kuvio 37). Vastaajista 10 % oli täysin samaa mieltä ja 20 % osittain sitä mieltä, että yksintyöskentelyn määrä on lisääntynyt aukioloaikojen pidentyessä. Suurin osa vastaajista (40 %) oli kuitenkin täysin eri mieltä väitteen kanssa ja 10 % vastaajista osittain eri mieltä. Viidennes vastaajista ei osannut ottaa kantaa väitteeseen.

Väittämä numero 19. käsitteli työntekijöiden halukkuutta vastaanottaa pyhäpäivätyövuoroja (ks. liite 6, kuvio 38). Suurin osa vastaajista (70 %) oli sitä mieltä, ettei työntekijät ole olleet haluttomia vastaanottamaan työvuoroja pyhäpäiville (40 % osittain eri mieltä ja 30 % täysin eri mieltä). Kuitenkin viidennes vastaajista vastasi olevansa täysin samaa mieltä väitteen kanssa indikoiden näin, että työntekijät ovat vastustaneet pyhäpäivätyövuoroja. Kymmenen prosenttia vastaajista

ei myöskään ottanut kantaa väitteeseen. Tämäkin voi osittain johtua yritysten organisaatorakenteesta ja muun muassa siitä, etteivät vastaajat välttämättä vastaa työvuorosuunnittelusta yrityksessään.

Väittämä numero 20. käsitteli yrittäjän tai myymäläpäällikön tekemiä työvuoroja (kuvio 39). Väitteessä yrittäjän / myymäläpäällikön tekemien sunnuntai- tai pyhävuorojen väitettiin lisääntyneen. Vastaajista 70 % oli täysin samaa mieltä, 10 % osittain samaa mieltä, 10 % osittain eri mieltä ja 20 % täysin eri mieltä väitteen kanssa.

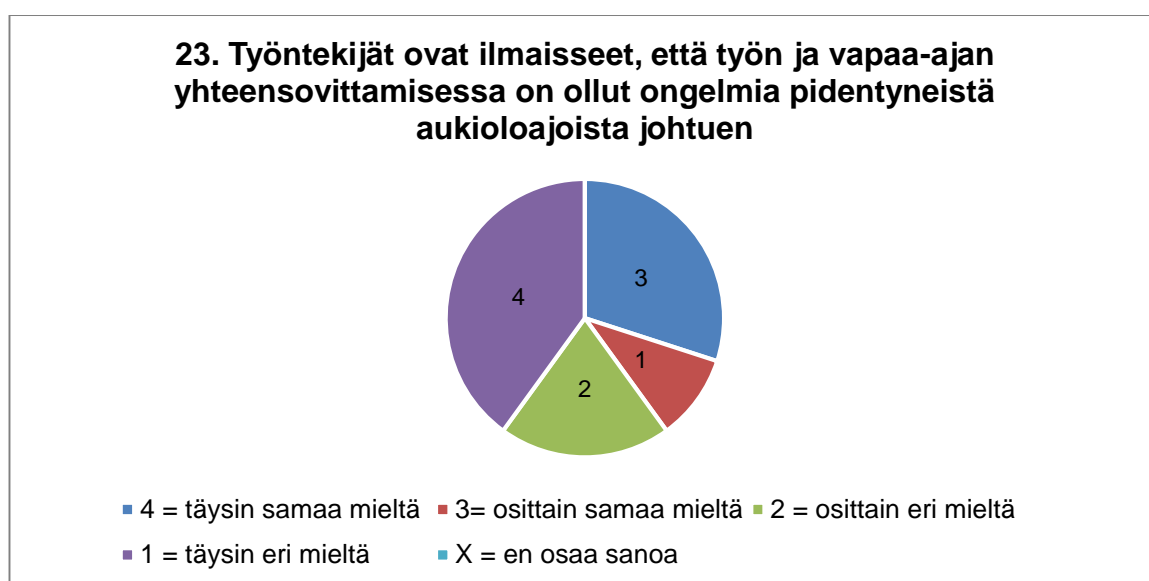
Kuvio 39. Yrittäjän tai myymäläpäällikön sunnuntai- tai pyhävuorojen lisääntymisen.

Seuraava väittämä käsitteli niin ikään työvuoroja ja -aikoja, tällä kertaa työntekijän näkökulmasta. Yksi lain vasta-argumentti oli, että aukioloaikojen vapautus muuttaa työntekijöiden työaikoja entistä epäsäännöllisimmiksi hankaloittaen näin vapaa-ajan ja työn yhteensovittamista. Väite kuuluikin: aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisimmiksi. Vastaajista 50 % oli väitteen kanssa täysin samaa ja 10 % osittain samaa mieltä (ks. liite 6, kuvio 40). Vastaajista 20 % oli taas osittain eri mieltä ja 10 % täysin eri mieltä. Loput 10 % vastaajista vastasi neutraalisti (= 'en osaa sanoa').

Väite numero 22. koski pidemmistä aukioloajoista aiheutuvaa turvallisuusuhkaa myymälöiden henkilökunnalle (ks. liite 6, kuvio 41). Suurin osa vastaajista (60 %) oli sitä mieltä, etteivät pidemmät aukiolot lisää uhkaa myymälän henkilökunnan

turvallisuudelle. Lähes kolmannes (30 %) oli täysin samaa mieltä siinä, että pidemmät aukiolot lisäävät turvallisuushkaa. Vastaukset jakautuvat siten, että täysin samaa mieltä oli 30 %, osittain eri mieltä 30 %, täysin eri mieltä 30 % ja 10 % ei osannut ottaa kantaa väitteeseen.

Väite 23. koski työntekijöiden vapaa-ajan ja työn yhteensovittamisesta aiheutuvia ongelmia (kuvio 42). Väitteessä työntekijöiden väitettiin ilmaisseen, että työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa on ollut ongelmia pidentyneistä aukioloajoista johtuen. Vastaukset jakoutuivat siten, että täysin samaa mieltä oli 30 %, osittain samaa mieltä 10 %, osittain eri mieltä 20 % ja täysin eri mieltä 40 % vastaajista.

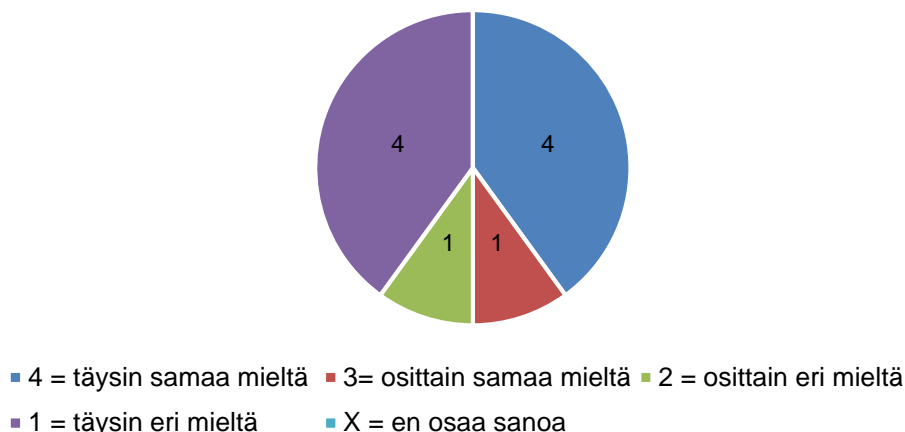

Kuvio 42. Työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen hankaluus.

Viimeinen väittäjä koski lastenhoitoa ja se kuului seuraavasti: työntekijät ovat ilmaisseet lastenhoidon järjestämisen olevan entistä hankalampaa (kuvio 43). Vastaukset jakoutuivat niin, että täysin samaa mieltä oli 40 % vastaajista, osittain samaa mieltä 10 %, osittain eri mieltä 10 % ja täysin eri mieltä 40 % vastaajista.

24. Työntekijät ovat ilmaisseet lastenhoidon järjestämisen olevan entistä hankalampaa

Kuvio 43. Vastaajien kokemus työntekijöiden lastenhoidon järjestämisen hankaloitumisesta.

5.1.8 Vapaa sana

Kyselyn viimeinen osio on niin sanottu ”vapaa sana” osio, jossa vastaajilta pyydettiin vielä omasanainen arvioi siitä, millaisia muita vaikutuksia aukioloaikojen vapautus tuo tullessaan. Tämä oli myös mahdollisuus selvittää, onko aukioloaikojen vapautuksella ollut jotain muita vaikutuksia, joita ei asiantuntijalausunnoista käy ilmi. Avoimia vastauksia käsiteltiin myös sisällönanalyysin keinoin.

Avoimia vastauksia saatiin 9 vastaajasta 10:stä. Yksi vastaus kuului tyhjentävästi ’ei mitään’, mikä viittaisi joko siihen, ettei vastaajan mielestä aukiolojen vapauttamisella ole muita mahdollisia vaikutuksia, kuin ne mitkä ovat jo tulleet ilmi kyselylomakkeessa tai sitten vastaajan mielestä sääntelyn poistumisella ei ole mitään vaikutuksia.

Avoimet vastaukset on eritelty pää- ja alaluokkiin sen mahdollisen vaikutuksen alle, johon vastaus tai sen osa kuuluu (taulukko 6). Yleisimmät esille tulleet vastaukset liittyivät kaupan rakennemuutokseen sekä pienten kauppojen kokemaan kolaukseen.

Rakennemuutokseen liittyen vastaukset käsittelivät lähinnä sitä, kuinka myynti siirtyy suuremmille toimipisteille, mikä taas johtaa pienempien kauppojen ka-

toamiseen. Huomionarvoista oli, että suurin osa vastaajista (77 %) otti vastaukseen esille sen, että joko pienempien toimipisteiden myynti siirtyy suuremmille, pienempien toimipisteiden kannattavuus ja/tai toimintaedellytykset heikkenevät tai että pienemmät toimipisteet tulevat kärsimään lakimuutoksesta jollain lailla. Jopa 5 vastaajaa (55 %) oli vastauksissaan sitä mieltä, että joko kauppojen määrä yleisesti vähenee, tai että varsinkin pienemmät toimipisteet tulevat väheneeseen elleivät jopa katoamaan täysin.

Työllisyyteen otti kantaa kaksi vastausta. Toisessa työttömyyden oletettiin kasvavan pienempien toimipisteiden lopettaessa toiminnan ja toisessa uskottiin, etteivät ”vakinaiset paikat” tule lisääntymään, kun kaupat tulevat suosimaan opiskelijoita entistä enemmän.

Yksi vastaus nosti esiin myymälän sijainnin. Vastauksen mukaan kaupunkiseutu ja varsinkin suuret yksiköt ovat ”hyötyjiä”, kun taas maaseutupaikat sekä kirkonkylillä sijaitsevat kioskit ja huolto-asemat ovat ”menettäjiä”.

Yksi vastaus otti kantaa kilpailuneutraliteettiin ja vapaan kilpailun edistämiseen mainitsemalla, että kilpailu on nyt ainoa myös pyhäpäivisin. Yhdessä vastauksessa otettiin myös esille mahdollinen asiakasvaikutus, kun kuluttajien ostokäyttäytyminen muuttuu. Tämän kerrottiin näkyvän siten, että keskiostos ja mahdollinen ruokahävikki pienevät. Yksi vastaus otti myös kantaa yrittäjien ja heidän läheistensä ”kärsivän”, sillä nämä joutuvat kustannussyistä tekemään itse paljon pyhätöitä.

Taulukko 6. Vapaan sanan vastaukset jaoteltuna teemoittain.

Vaikutusilmiö	Vaikutusalue	Vastaus
Kaupan rakennemuutos	Edistää kaupan rakennemuutosta	"edistää kaupan rakennemuutosta"
	Vähentää kauppojen määrää	"pitkällä aikavälillä vähentää kauppojen määrää"
		"pienien kilpailijoiden kadottua suuret saavat monopoliaseman"
		"Pieniä kauppia tulee katoamaan mikäli aukioihin ei saada isompien osalta rajoituksia."
		"Pienet kaupat tulevat kuolemaan"
		"pienet kaupat tulevat loppumaan 5–10v. Kuluessa (alle 200 m ²)"

	Kauppa tulee keskittymään suuriin yksiköihin	"Kauppa keskittyy entistä enemmän suurempiin kokoluokkiin" "Pyhäpäivien myynti siirtyy osittain isompiin kaupunkeihin, kun keinotekoinen myymäläneliöihin perustunut sääntely purkaantui"
Tasapuolisuus; Joku hyötyy, kun joku kärsii	Asutuskeskukset ja suuret yksiköt hyötyvät	"Suuret yksiköt ja kaupunki seutu on hyötynyt aukioalojen vapautumisesta" "vapautus tehtiin vain isoja markketteja varten"
	Pienet kaupat, kioskit ja huoltoasemat sekä maaseutu kärsivät	"Maaseutupaikat, kirkonkylällä olevat huoltoasemat ja kioskit ovat menettäjiä" "Pienille kaupoille ajat ovat haasteellisia. Yksi kilpailuvaltti on nyt menetetty." "pienet kaupat ja kioskit kärsivät todella pahasti" "Pienet kaupat tulevat kuolemaan" "pienet kaupat tulevat loppumaan 5–10v. kuluessa" "Toimintaedellytykset huononevat"
Työllisyys	Vakinaisten työntekijöiden määrä ei kasva	"kaupat käyttävät opiskelijoita entistä enemmän eikä vakinaisia paikkoja tule lisääntymään yhtään"
	Ei edistä työllisyyttä	"Pienet kaupat tulevat kuolemaan ja työttömyys lisääntyy"
Asiakasvaikutus	Kuluttajien ostokäyttäytyminen muuttuu	"Asiakkaiden ostokäyttäytyminen muuttuu, keskiostokset laskevat ja kotien ruokahävikki ja pitkässä juoksussa myös kaupan hävikki pienenee"
Yrittäjävaikutus	Lisää yrittäjien työtaakkaa	"Kauppiasyrittäjät ja heidän läheisensä kärsivät koska joutuvat kustannussyistä tekemään itse paljon pyhätöitä"
Kilpailuneutraliteetti	Lakimuutos edistää vapaata kilpailua	"Kilpailu nyt aitoa myös pyhäpäivisin"

Vapaista vastauksista ei juuri löytynyt uusia vaikutuksia ennakkolausuntojen ohelle, mutta maininta kotitalouksien hävikin pienenemisestä on mielestäni huomionarvoinen. Se yhdessä keskiostoksen pienenemisen kanssa vihjaisi siihen, että kuluttajat kävisivät entistä useammin kaupassa, kun kerran laajentuneet aukiolot tämän sallisivat. Samassa kommentissa mainittiin myös, että tämä ilmiö johtaisi jopa kaupan hävikinkin pienenemiseen, ilmeisesti viitaten siihen, että mitä

useammin asiakkaat tekevät pienempiä ostoksia, sitä pienempiä varastoja kauppojen tarvitsee ylläpitää.

5.2 Ristiintaulukointi

Vaikkakin tutkimuksessa ei eritellä mikä myymälätyyppi (= kioski, päivittäistavarakauppa tai liikennemyymälä) vastasi milläkin tavalla, hyödynnetään vastaajien edustamien kauppojen kokoa ja sijaintia tulosten tarkastelussa. Yksi tutkimuksen tarkoituksistahan oli selvittää, oliko aukioloaikojen vapauttaminen tuonut kauppoille enemmän hyötyä kuin haittaa ja millaiset yksiköt ovat kokeneet suurimman hyödyn.

Taulukkoon 7. on koottu myymälän koon mukaan eriteltyt vastaukset koskien väittämää myymälän kokemasta hyödystä (= sääntelyn vapautuksesta enemmän hyötyä kuin haittaa myymälälle). Vastausten mukaan suurimman hyödyn aukioloaikojen sääntelyn vapautumisesta omasta mielestään kokivat kaikista suurimmat yksiköt (hypermarketit sekä suuret supermarketit). Pienimmät yksiköt taas kokivat enemmän haittaa kuin hyötyä.

Taulukko 7. Aukiolojen sääntelyn vapautuksesta hyötyjät.

Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut myymälällemme enemmän hyötyä kuin haittaa						
Myymälän koko	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Kaikki yhteensä
Alle 100 m²				1		1
100 – 199 m²				1		1
200 – 399 m²			2	2		4

400 – 1000 m²			1		1	2
Yli 1000 m², alle 2500 m²		1				1
Yli 2500 m²	1					1
Kaikki yhteensä	1	1	3	4	1	10

Samansuuntainen tulos saatiin väittämistä, joka käsitteli myymälän toimintaedellytysten heikentyneen aukioloaikojen vapautuksesta (taulukko 8). Poikkeuksetta kaikki pienemmät myymälätyypit (= alle 400 m²) vastasivat toimintaedellytystensä vaikeutuneen. Näin vastasi myös yksi suurempi, yli 400 m² myymälä, jonka aukioloajat juurikin vapautuivat lakimuutoksen myötä. Muut suuremmat kyselyyn vastanneet myymälätyypit olivat väitteen kanssa joko osittain tai täysin eri mieltä.

Taulukko 8. Toimintaedellytysten vaikeutuminen myymälätyypeittäin.

Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälämme toimintaedellytyksiä					
Myymälän koko	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Kaikki yhteensä
Alle 100 m²	1				1
100 – 199 m²	1				1
200 – 399 m²	3	1			4
400 – 1000 m²	1		1		2

Yli 1000 m², alle 2500 m²				1	1
Yli 2500 m²				1	1
Kaikki yhteensä	6	1	1	2	10

Myymälöiden kannattavuuden kehityksen suhdetta verrattaessa myymälän kokoon (taulukko 9) paljastuu samankaltainen trendi kuin edellisissä väittämissä. Pienempien myymälöiden (alle 400 m²) kauppiaat ja myymäläpäälliköt olivat ainoita, jotka vastasivat kannattavuuden laskeneen joko hieman tai merkittävästi vuoden 2016 aikana. Kaksi pienempää myymälää (200 – 399 m²) vastasi myös kannattavuuden pysyneen samana, kuten kaikki muut kyselyyn vastanneet suuremmat myymälätkin

Taulukko 9. Kannattavuuden suhde myymälän kokoon.

Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on				
Myymälän koko	Pienentynyt merkittävästi	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Kaikki yhteensä
Alle 100 m²	1			1
100 – 199 m²	1			1
200 – 399 m²	1	1	2	4
400 – 1000 m²			2	2
Yli 1000 m², alle 2500 m²			1	1

Yli 2500 m²			1	1
Kaikki yhteensä	3	1	6	10

Myymälän sijaintia taustatekijänä käytettäessä voidaan havaita, että varsinkin taajamissa sijaitsevilla pienemmissä toimipisteissä asiakasmäärät ovat pienentyneet (taulukko 10). Asiakasmäärän kasvua voidaan havaita olevan vain suuremmissa kaupan yksiköissä, jotka sijaitsevat a) kaupunkien tai muiden vastaavien väestökeskittymien keskustoissa, jotka lasketaan taajamiksi tai b), kauppakeskuksissa tai muissa vastaavissa myymäläkeskittymissä. Muiden myymälöiden osalta muutos on joko negatiivinen tai asiakasmäärä on pysynyt samana.

Osittain tilastoa vääristävää pieni vastausprosentti ja se, ettei haja-asutusseudun myymälöitä saatu enempää kyselyyn vastaamaan. Yhden vastaajan osalta ei myöskään pystytty määrittelemään myymälän tarkkaa sijaintia, sillä hän oli vastannut, että myymälä sijaitsee niin taajamassa kuin haja-asutusseudulla.

Taulukko 10. Asiakasmäärän muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin.

Asiakasmäärän muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin									
Myymälän koko	Alle 100 m ²	100 - 199m ²	200 - 399m ²	400 - 1000m ²		Yli 1000m ² , alle 2500m ²	Yli 2500m ²	Kaikki yhteensä	
Asiakasmäärän muutos	Pienentynyt merkittävästi	Pienentynyt merkittävästi	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Kasvanut hieman	Kasvanut merkittävästi	
Haja-asutusseudulla						1			1
Kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa myymäläkeskittymässä								1	1
Kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa			1				1		2
Taajamassa	1	1	2		1				5
Taajama tai haja-asutusseutu, ei määriteltävissä				1					1
Kaikki yhteensä	1	1	3	1	1	1	1	1	10

Asiakasmäärän mukana myös pienempien, taajamassa sijaitsevien myymälöiden kannattavuus on kokenut suuremman kolauksen kuin suurempien myymälöiden vastaava (ks. liite 6, taulukko 11.) Vain yksi taajamassa (lue: kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa) sijaitseva alle 400 m² myymälä vastasi kannattavuuden pysyneen samana, kun kaikki muut taajamassa sijaitsevat pienemmät myymälät ilmoittivat kannattavuuden heikentyneen.

Sääntelyn vapautuksen myötä ne viisi vastaajaa, jotka olivat lisänneet aukioloaikojaan, olivat yhtä poikkeusta lukuun ottamatta (200 – 399 m²) kaikki yli 400 m² kokoisia myymälöitä. Taulukossa 12. on eritelty myymälät koon ja sen perusteella ovatko aukioloajat muuttuneet vuonna 2016 vai eivät ('Kyllä' ja 'Ei'). Taulukosta

käy myös ilmi, kuinka nämä myymälät ovat vastanneet väittämään 'tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa'. Vain yksi vastaaja on vastannut myöntävästi (= 'täysin samaa mieltä') väitteeseen ja se on pienin kyselyyn vastannut myymälä (alle 100 m²). Tästä voinee päätellä, että lisääntynyt kilpailu on pakottanut aukioloaikojen muutoksiin myös niitä pienempiä myymälöitä, jotka eivät muuttaneet aukioloaikojaan lakimuutoksen myötä.

Taulukko 12. Myymälän aukioloaikojen muutos ja aukioloaikojen tulevat muutokset.

Ovatko myymälän aukioloajat lisääntyneet vuonna 2016?								
Myymälän koko	Alle 100 m ²	100 - 199m ²	200 - 399m ²		400 - 1000m ²	Yli 1000m ² , alle 2500m ²	Yli 2500m ²	Kaikki yhteensä
Tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa	Ei	Ei	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	
Täysin samaa mieltä	1							1
Osittain eri mieltä		1	2		1			4
Täysin eri mieltä			1	1	1	1	1	5
Kaikki yhteensä	1	1	3	1	2	1	1	10

5.3 Haastattelulomakkeen vastaukset

Haastattelulomake laadittiin kyselylomakkeen pohjalta ja se sisältääkin osittain samoja kysymyksiä ja väittämiä, kuin kyselylomakekin. Erona kuitenkin tämän kyseisen vastaajan ja muiden vastaajien välillä on se, että hän (= haastateltava, myöhemmin tuloksissa 'H1') edustaa vastauksissaan useampaa kuin yhtä myymälää. Kysymysten asetelussa näkyikin käytetyn enemmän monikkomuotoa. Haastattelulomake löytyy liitteestä 5.

5.3.1 Millaisissa myymälöissä on koettu suurimmat aukioloaikojen muutokset?

Ensimmäinen haastattelukysymys käsitteli sitä, millaisissa myymälöissä on koettu suurimmat aukioloaikojen muutokset. Vastaajan mukaan aukioloaikamuutoksia on tullut kaikissa kokoluokissa, niin pienmyymälöissä kuin super- ja hypermarketeissa. Aukioloaikojenmuutokset ovat näkyneet myös niin kaupungissa kuin maaseudullakin. Vastaajan mukaan pisimmät aukioloajat ovat "luonnollisesti

kaupunkialueella, jossa ihmisiä liikkuu enemmän niin aamuvarhaisella kuin ilta-myöhällä”. (H1.)

5.3.2 Myymälätyypit, jotka ovat kokeneet positiivisimmat ja negatiivisimmat vaikutukset

Seuraavat kysymykset käsitelivät sitä, millaisissa myymälöissä aukioloaikojen vapautus on koettu positiivisimmin ja millaisissa myymälöissä on koettu selvästi negatiivisemmin. Kysymys 2. käsiteli positiivisia vaikutuksia. Vastaajan mukaan kaikki myymälätyypit ovat hyötäneet aukiolojen vapauttamisesta. Hyöty näkyy myynnin kasvuna, jota on vastaajan mukaan ollut havaittavissa kaikissa myymälätyypeissä, varsinkin super- ja hypermarketeissa Vastauksessa mainitaan, että suurempien kauppojen lisääntynyt myynnin kasvu voidaan osittain selittää myös sillä, että kaupungeissa pienmyymälöissä asiointi on siirtynyt suurempiin yksiköihin parempien valikoimien myötä. (H1.)

Lisäksi positiivisen vaikutuksen mainitaan olleen kysynnän jakaantumisella kaikille viikonpäiville. Tämän mainitaan tehostavan kaupan toimintaa ”tasaisemman tavaravirran myötä” ja näkyvän pienempänä hävikkinä. Viikonpäivien jakaantumisesta esimerkiksi nostetaan myös sunnuntai, jolloin käydään tekemässä ostokset valmiiksi alkavaa viikkoa varten. Sen merkityksen kauppapäivänä mainitaan kasvaneen merkittävästi. (H1.)

Negatiivisimmin aukioloaikojen vapautus on vastaajan mukaan koetellut pienmyymälöitä sekä huoltoasemien marketteja. Nämä myymälätyypit määriteltiin ”menettäjiksi” viitaten myynnin menetykseen varsinkin juhlapyhinä. Myös marketit, jotka mainittiin olleen ”aiemmin ainoat avoinna olevat kaupat” ovat ”luonnollisesti menettäneet myyntiään”. Vastaaja vielä mainitsee, että toisaalta maaseudun pienmyymälät, joissa aukioloja on laajennettu, myynti on lisääntynyt, joten kaikki pienmyymälät eivät siten kuulu ”menettäjiin”. (H1.)

5.3.3 Neutraalit vaikutukset

Neljäs kysymys koski sitä, millaisiin myymälöihin aukioloaikojen vapautumisella ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta. Vastaja ei erikseen määritellyt mitään spesifiä myymälätyyppiä, johon ei olisi kohdistunut edes jonkinlaista vaikutusta, vaan määritteli, että pienin vaikutus on koettu maaseudun marketeissa, jotka ovat ainoita paikkakunnalla. Näissäkin kuitenkin mainitaan esimerkiksi kesäasukkaiden lisänneen asiointiaan, kun kauppoihin on vielä ennättänyt esimerkiksi lauantai-iltaisin, eikä näin ollen eväitä ole tarvinnut ostaa huoltoasemilta matkan varrelta. (H1.)

5.3.4 Juhla- ja pyhäaukiolot

Seuraavat kysymykset (5, 6, 7 ja 8) käsittelivät pyhäaukioloja. Vastaja määritteli, että yksi tai useampi heidän myymälöistään on ollut auki alkuvuoden 2016 jokaisena virallisena pyhäpäivänä. Tähän sisältyvät siis kaikki siihenastiset viralliset juhlapyhät aina uudenvuodenpäivästä juhannuspäivään. Myös loppuvuodesta 2016 myymälöitä aiotaan pitää avoinna juhla- ja pyhäpäivinä. (H1.)

Juhla- ja pyhäaukiolojen mainitaan myös kasvaneen merkittävästi niin haja-asutusseudulla kuin kaupungissakin. Aiemmin (eli ennen vuotta 2016) myymälöiden määriteltiin olleen avoinna juhla- ja pyhäpäivinä keskimäärin 4 tuntia erityisluvan myötä ja vuoden 2016 aukiolojen määräytyneen sunnuntaiaukiolojen mukaan. Muutos on merkittävä, sillä jo kyselylomakkeen vastausten mukaan sunnuntai-aukiolot voivat olla jopa 10 tuntia.

5.3.5 Aukioloaikoihin vaikuttaneet seikat

Haastateltavaa pyydettiin arvioimaan, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet aukioloaikoihin (taulukko 13). Kysymys on sama, joka esitettiin myös kyselylomakkeessa (ks. kappale 5.1.5). Haastateltava näki, että asiakkaiden toiveet olivat tärkein yksittäinen tekijä aukioloista päätettäessä. Jonkin verran painoarvoa annettiin myös työntekijöiden toiveille sekä kokemukselle aukioloaikojen toimivuudesta. Vähiten aukioloihin haastateltavan mukaan vaikutti kilpailu.

Haastateltavan vastaukset poikkeavat hieman kyselyyn vastanneiden vastauksista. Huomionarvoista vastauksissa on se, että haastateltava näki kaikilla ennakkoon määritellyillä tekijöillä olevan edes hieman painoarvoa aukioloaikoihin, kun taas kyselyyn vastaajien mielestä jotkin tekijät eivät vaikuta aukioloaikoihin ollenkaan.

Taulukko 13. Aukioloaikoihin vaikuttavat tekijät.

	Erittäin paljon	Jonkin verran	Hyvin vähän	Ei ollenkaan
Asiakkaiden toiveet	1	0	0	0
Kilpailu	0	0	1	0
Kokemus (nykyiset aukiolot on koettu toimiviksi)	0	1	0	0
Työntekijöiden toiveet	0	1	0	0

5.3.6 Taloudelliset sekä työllisyysvaikutukset

Haastateltava vastasi täysin samoihin kysymyksiin kuin kyselylomakkeeseenkin vastanneet myös taloudellisten ja työllisyysvaikutusten osalta. Haastateltavan mukaan heidän asiakasmääränsä, liikevaihtonsa se yksiköissä tehtyjen työtuntien määrä on kasvanut hieman, kun taas kannattavuus on säilynyt samana (taulukko 14).

Taulukko 14. Taloudelliset vaikutukset.

	Kasvanut merkittävästi	Kasvanut hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pienentynyt merkittävästi
Vuoden 2016 aikana asiakasmäärämme on	0	1	0	0	0
Vuoden 2016 aikana liikevaihtomme on	0	1	0	0	0
Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on	0	0	1	0	0
Yksiköissämme tehtyjen työtuntien määrä on	0	1	0	0	0

Haastateltavan mukaan työtunteja on myös tarjottu vanhoille osa-aikaisille työntekijöille ja uusia työntekijöitä on palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena. Haastateltava ei osannut ottaa sanoa, onko uusia täysiaikaisia työntekijöitä palkattu aukioloaikojen laajennuksen seurauksena. Huomionarvoista on myös se, että haastateltava ei yhden kyselylomakkeeseen vastanneen tavoin osannut ottaa kantaa (= en osaa sanoa) mahdollisista henkilöstövähennyksistä luopumiseen. Avoimissa kommentteissa hän oli myös kiinnittänyt huomiota väitteen aseteluun, joka itsessään vihjaisi, että henkilöstövähennyksiä olisi ollut tiedossa ennen aukioloaikojen vapautumista. Kuten jo aiemmin luvussa 5.1.6 mainittiin, olisi kysymykseen pitänyt lisätä vielä yksi vastausvaihtoehto.

5.3.7 Väittämät

Haastateltava pääsi myös ottamaan kantaa samoihin väittämiin, kuin kyselyyn vastanneet (taulukko 15). Yleisesti ottaen haastateltava suhtautui positiivisesti aukioloaikojen sääntelyn poistumiseen, pyhäaukioloihin sekä aukioloihin kaikkina viikonpäivinä. Näiden lisäksi haastateltava näki, että aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset- ja työllisyysvaikutukset ovat positiivisia, sääntelyn vapautus on tuonut heidän myymälöilleen enemmän hyötyä kuin haittaa, lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja sekä edistänyt vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta. Haastateltava oli myös osittain sitä mieltä, että kauppojen välinen kilpailu on hieman lisääntynyt.

Haastateltava ei nähnyt, että aukioloaikojen vapauttaminen olisi lisännyt kustannuksia tai vaikeuttanut heidän myymälöidensä toimintaedellytyksiä. Työntekijöitä ja näiden työaika, työturvallisuutta tai vapaa-ajan ja työn yhteensovittamista koskevia ongelmia ei haastateltavan mukaan ole ilmennyt. Yksintyöskentelyn ja yrittäjien tai myymäläpäälliköiden tekemien pyhävuorojen määrän lisääntymiseen haastateltava oli jokseenkin eri mieltä. Myöskään haluttomuutta vastaanottaa työvuoroja pyhäpäiville ei ole ollut. Haastateltava vastasi kontrolliväittämään työntekijöiden työtuntien lisääntymisestä linjassa aiemman vastauksensa kanssa, jonka mukaan aukioloaikojen vapautus on tuonut lisätyötunteja työntekijöille.

Taulukko 15. Väittämät

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen tyytyväinen myymälöidemme nykyisiin aukioloaikoihin	1	0	0	0	0
Aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa	1	0	0	0	0
Aukiolo pyhäpäivinä on kannattavaa	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia	1	0	0	0	0
Poikkeuslupakäytännön poistuminen on mielestäni hyvä asia	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli myymälöidemme kannalta hyvä asia	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälöidemme toimintaedellytyksiä	0	0	0	1	0
Tulemme lisäämään myymälöidemme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa	0	1	0	0	0
Ostokset jakautuvat yhä harvemmillä vuorokauden tunneille ja tämä nostaa kustannuksia	0	0	0	1	0
Aukioloaikojen pidennykset johtavat kaupan kustannusten voimakkaaseen kasvuun	0	0	0	1	0
Aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset vaikutukset ovat myönteisiä	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää työllisyyttä pitkällä aikavälillä	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut enemmän hyötyä kuin haittaa	1	0	0	0	0
Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta	1	0	0	0	0
Aukioloaikojen vapauttaminen on lisännyt kauppojen välistä kilpailua	0	1	0	0	0
Aukioloaikojen laajennus on tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja	0	1	0	0	0
Yksintyöskentelyn määrä on lisääntynyt aukioloaikojen pidentyessä	0	0	1	0	0
Jotkut työntekijät ovat olleet haluttomia vastaanottamaan työvuoroja pyhäpäivinä	0	0	0	1	0
Yrittäjän / myymäläpäällikön tekemät sunnuntai- tai pyhävuorot ovat lisääntyneet	0	0	1	0	0
Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epä-säännöllisemmiksi	0	0	0	1	0
Entistä pidemmät aukioloajat ovat lisänneet uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle	0	0	0	1	0

Työntekijät ovat ilmaisseet, että työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa on ollut ongelmia pidentyneistä aukioloajoista johtuen	0	0	0	1	0
Työntekijät ovat ilmaisseet lastenhoidon järjestämisen olevan entistä hankalampaa	0	0	0	1	0

5.3.8 Vapaa sana

Viimeisessä, vapaan sanan kysymyksessä haastateltava pääsi kommentoimaan kysymyksiä ja avaamaan edellisiä vastauksiaan sekä määrittelemään muita mahdollisia sääntelyn vapautumisen vaikutuksia. Kuten jo aiemmin kävi ilmi, myös haastateltavan mielestä kysymys mahdollisista henkilöstövähennyksistä luopumiseen oli asetettu väärin (H1).

Haastateltava mainitsi yhden selkeän asiakasvaikutuksen, joka aukioloaikojen vapautumisella on ollut. Haastateltavan mukaan lakimuutos on mahdollistanut ihmisten kaupassa asiointin juuri silloin, kun heille parhaiten sopii. Tämän mainitaan olevan ”nykyajan toimintamalli”. Haastateltava myös korosti avoimessa vastauksessaan juuri tuota asiakasnäkökulmaa, kun hän mainitsi, että kaikkien aukioloaikojen laajennusten ja muutosten taustalla tulee olla asiakkaiden tarpeet. (H1.)

Haastateltava kommentoi myös väittämiä ja kuvaili joitain väittämiä jopa ”hasuiksi”. Esimerkiksi haastateltava otti väittämät kilpailun ja kaupan kustannusten osalta. Laaja aukioloaika on huono kilpailutekijä, sillä ne ovat nopeasti kopioitavissa. Haastateltava myös mainitsi, että sääntelyn vapautuminen poisti juurikin tuon ”teennäisen” kilpailutekijän (H1).

Toinen haastateltavan mielestä ”hassu” väittäjä liittyy kaupan kustannusten lisääntymiseen. Haastateltavan mukaan kaupan kustannukset juoksevat koko ajan, oli kauppa sitten auki tai kiinni, joten siksi ”ironisesti sanottuna kauppa kannattaa keskimäärin parhaiten silloin kun se on avoinna”. Toinenkin tutkimukseen osallistunut vastajaa nosti esiin yhden väitteen kaupan kustannusten kasvusta (ks. s. 64) ja sen kaksinaismerkityksestä. Kuten jo aiemmin mainittiin, väittämät on otettu suurimmaksi osaksi suoraan asiantuntijalausunnoista, joten niiden sisältöön tai väittämän asetteluun puuttumiseen ei siksi nähty syytä.

Kustannuksiin liittyen haastateltava toteaa, että päivittäistä rytmitystä on jouduttu muuttamaan kustannusten ennallaan pitämiseksi. Tämä on tehty siten, että töitä on jaettu kaikille aukiolotunneille, tavaravirtoja on muutettu vastaamaan nykyistä kysyntää ja töitä on muutenkin jaksotettu vastaamaan asiakasvirtoja. (H1.)

6 Tarkastelu ja johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli alustavasti kartoittaa, millaisia vaikutuksia aukiolo-lain sääntelyn purkamisella on ollut pohjoiskarjalaisille päivittäistavarakaupan toimijoiden mielestä ja ovatko nuo vaikutukset olleet hallituksen esityksessä kaa-vaillon kaltaisia- Tarkastelussa olivat myös kauppojen kokemat hyödyt.

Vaikka tutkimus ei perustu viralliseen tietoon kauppojen tunnusluvuihin, vaan en-nemminkin päivittäistavarakaupan esimiesten näkemyksiin sääntelyn vapautumi-sen vaikutuksista, antaa opinnäytetyö kuvan siitä mihin suuntaan kaupan alan ammattilaiset itse näkevät sääntelyn vapautumisen johtavan. Tutkimus antaa myös suuntaa siitä, mitä lain vaikutuksia on ilmaantunut ensimmäisen 9 kuukau-den aikana lain ollessa voimassa.

6.1 Lain toteutuneet vaikutukset

Lain mahdolliset vaikutukset eli asiantuntijalausuntojen ja muiden lainvalmistelu-asiakirjojen pohjalta koostetut hypoteesit olivat aiemmin opinnäytetyössä listat-tuina taulukossa 4. Noiden hypoteesien ja tutkimuksesta saatujen tulosten poh-jalta on koostettu taulukot 15. ja 16., jotka ilmaisevat mitkä mahdollisista hypo-teeseista ovat kaupan alan esimiesten mielestä käyneet tai käymässä toteen ja mitkä eivät. Taulukoissa on vihreällä korostettu ne hypoteesit, jotka ovat toteutu-neet, punaisella ne jotka eivät ole ja keltaisella ne joiden toteen käymistä ei voida yksiselitteisesti osoittaa. Hypoteesin perään on listattu ne tutkimuksen tulokset kommentteina, jotka joko puoltavat tai vastustavat mahdollista hypoteesia.

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista koki, että lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja, kun mahdolliset poikkeukset ovat poistuneet. Myös poikkeusluvan poistuminen koettiin hyvänä asiana. Lakimuutos on myös edistänyt päivittäistavarakaupan kilpailuneutraliteettia ja vapaata kilpailua, mikä on vastaa- jien mielestä näkynyt kilpailun lisääntymisenä. Työllisyyskehityskin on edistynyt, vaikkakin lyhyellä aikavälillä; vanhoille työntekijöille on tarjottu lisätyötunteja sekä joissakin myymälöissä on jopa palkattu uusia työntekijöitä tai luovuttu mahdolli- sista henkilöstövähennyksistä. Vaikkakin uusia työntekijöitä on palkattu, uusia täyspäiväisiä työntekijöitä ei ole palkattu. Tätä voidaan sinällään pitää merkinä siitä, että osa-aikaisten työsuhteiden määrä kasvaa. Tässä tutkimuksessa osa- aikaisten työntekijöiden määrän kasvun katsotaan olevan ennemminkin positiivi- nen, kuin negatiivinen vaikutus työllisyyden lisääntymisen ansiosta. Toisaalta tut- kimuksessa ei käy ilmi onko esimerkiksi vanhoista osa-aikaisista tehty täysipäi- väisiä työntekijöitä, joten suoraan ei voi sanoa hypoteesin käyneen täysin toteen.

Tutkimus ei täysin aukottomasti vastannut kaikkiin ennakkohypoteeseihin, eikä sen pohjalta pystytä toteamaan, ovatko kaikki ennakkoväittämät käyneet toteen. Avoimiksi tai hieman vaillinaisiksi jäivät väitteet koskien kivijalkamyymälöiden ko- kema kilpailukyvyyn parannusta ulkomaiseen verkkokauppaan nähden, lasten vuorohoidon tarpeen lisääntymistä sekä vähittäiskaupan kustannusten laskua. Kilpailukyvyyn parantuminen ulkomaiseen verkkokauppaan nähden voidaan kat- soa olevan enemmän erikoiskauppoja koskeva lain vaikutus, kuin päivittäistava- rakauppoja tai parturi- ja kampaamoliikkeitä koskeva. Lasten vuorohoidon tar- peen ei sinällään voida katsoa lisääntyvän merkittävästi, sillä aukioloaikojen muu- tokset ovat olleet kaupoissa suhteellisen maltillisia, eikä esimerkiksi mitään ympä- rivuorokauden auki olevia kauppoja tule tutkimuksen valossa syntyämään. Vuo- rohoidon tarvetta toisaalta lisäävät lisääntyneet aukiolot pyhäpäivinä, jolloin kaikki päivähoitopaikat eivät välttämättä ole auki. Tarkemmat päivähoitoon liitty- vät vaikutukset tulisi ennemminkin selvittää päivähoitoa tarjoavilta kunnilta, kuin päivittäistavarakaupoilta.

Selvästi toteutumatta positiivisista vaikutuksista jäivät kaupoille yleiset positiiviset vaikutukset ja joustavammista aukioloajoista seuraava liikevaihdon kasvu. Suu- rimmassa osassa aukioloaikojaan kasvattaneista myymälöistä liikevaihto ei kas-

vanut. Myöskään esimerkiksi yleisiä taloudellisia positiivisia vaikutuksia ei tutkimuksen perusteella voitu osoittaa, vaikkakin tilastokeskuksen mukaan koko kaupan alan liikevaihto on kasvamaan päin.

Taulukko 15. Lain alustavasti toteutuneet positiiviset vaikutukset.

Vaikutus	Hypoteesi	Tutkimuksen tulos
Positiivinen	Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja (poikkeukset poistuvat)	Suurin osa vastaajista samaa mieltä
	Elinkeinonharjoittajien hallinnollinen taakka kevenee, kun poikkeuslupamenettely muodostuu tarpeettomaksi	Suurimman osan mielestä poikkeuslupan poistuminen koettiin hyvänä asiana
	Lakimuutos luo kilpailuneutraalin toimintaympäristön/edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta	Vastaajien ydinjoukon mielestä näin on & suurimman osan mielestä kilpailu on lisääntynyt
	Aukiololain muutos parantaa Suomessa toimivan kivijalkakaupan kilpailukykyä ulkomaiseen verkkokauppaan nähden	Ei voitu osoittaa tutkimuksessa
	Yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä vähittäiskaupoille	Ei voitu osoittaa tutkimuksessa
	Joustavammat aukiolot sekä pyhäaukiolo kasvattavat yritysten liikevaihtoa	Vain pienellä osalla vastaajista, suurimmalla osalla ei
	Odotetaan edistävän työllisyyskehitystä pitkällä aikavälillä	Toteutunut, vaikkakin lyhyellä aikavälillä
	Aukioloaikojen pidennys tuo lisää työntekijöitä nykyisille osa-aikaisille	Jo toteutunut
	Aukioloaikojen vapauttaminen pienentää henkilöstön vähennystarvetta	Toteutunut ainakin osassa kauppiaita
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat osa-aikaisten työsuhteiden kasvuun	Toteutunut, kokoaikaisia uusia työntekijöitä ei olla palkattu
	Vaikutus työpaikan turvattuuteen vähäinen	Suurimman osa vastaajista sitä mieltä, etteivät pidemmät aukiolot lisää turvallisuushuolia
	Uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuorotyöhön	Aukioloaikojen muutokset lieviä
	Lasten vuorohoidon tarpeeseen ei odoteta olennaisia muutoksia	Aukioloaikojen lisäykset olleet maltillisia. Tutkimus ei kuitenkaan ota kantaa vuorohoidon tarpeen lisääntymiseen
	Aukioloaikoihin tulisi pientä laventumista, mutta esim. 24/7 aukiolot eivät juurikaan lisääntyisi	Toteutunut

	Vähittäiskaupan kustannukset laskevat	Osittain toteutunut; osassa kaupoissa on saatu kustannussäästöjä, osassa taas ei
--	---------------------------------------	--

Lain oletetuista negatiivisista vaikutuksista taas toteen ovat käyneet kaupan keskittyminen keskustojen ulkopuolisiin hypermarketeihin, työntekijöiden työaikojen muuttuminen epäsäännöllisemmiksi sekä kaupanalan toimijoiden kustannusten nousu.

Negatiivisista hypoteeseista toteutumatta jäivät alan työllisyyden lisääntymiseen liittyvä vaikutus, myymälöiden henkilökunnalle aiheutuva turvallisuusuhka sekä lisääntyvän yö- ja yksintyöskentelyn aiheuttama väkivallan uhka.

Epäselviksi tai vaillinaisiksi vaikutuksiksi jäivät aukioloaikojen pidennyksestä johtaa kustannusten voimakas kasvu ja tyhjien liiketilojen määrän kasvu. Vaikkakin monet vastaajista olivat sitä mieltä, että kaupanalan toimijoiden kustannukset kasvavat lisääntyneiden aukiolojen myötä ja että esimerkiksi pienet kaupat tulisivat ”kuolemaan”, ei suoranaista linkkiä tyhjien liiketilojen määrän kasvuun voida vetää. Ainakin alkuvuoden osalta tilastokeskuksen ilmoittama kaupan alan konkurssien määrä on pienempi kuin aiempina vuonna, mikä osaltaan ei tue väitettä.

Kuten jo positiivisten vaikutusten kohdalla todettiin, ei päivähoidon tarpeen lisääntymiseen pystytä ottamaan tutkimuksen pohjalta sen kummemmin kantaa, kuin toteamalla, että pyhäaukiot ainakin tulevat lisääntymään, mikä osaltaan lisääisi koko vuoden avoinna olevien päivähoitopaikkojen tarvetta. Tutkimukseen vastanneista moni esimies ei myöskään nähnyt, että työntekijöiden työn ja vapaaajan yhteensovittamisessa olisi ollut lisääntyneitä haasteita, mutta joidenkin vastaajien mielestä näin kuitenkin oli, joten sinällään väitteen voidaan siis katsoa osittain toteutuneeksi.

Tarve joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti ei tule kasvamaan, sillä aukioloaikojen laajennukset ovat olleet suhteellisen lieviä. Kuitenkin harvaan liikennöidyillä haja-asutusalueilla saatetaan kohdata tarvetta lisätä esimerkiksi aamu- ja iltavuorojen määrää, mikäli aukioloajat vielä li-

sääntyisivät. Väitteeseen ei tutkimus sinällään ota kantaa. Mikäli väitteen toteutumista haluttaisiin tarkastella tarkemmin, olisi hyvä selvittää myös joukkoliikennepalveluntarjoajien näkemykset ja kokemukset asiasta.

Taulukko 16. Lain toteutuneet negatiiviset vaikutukset.

Vaikutus	Hypoteesi	Tutkimuksen tulos
Negatiivinen	Esitetyn lainmuutoksen ei uskota juuri lisäävän alan työllisyyttä	Päinvastoin
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat kustannusten voimakkaaseen kasvuun ja tyhjiä liiketilojen määrän kasvuun	Osittain toteutunut, mutta esimerkiksi tyhjiä liiketilojen kasvusta ei ole merkkejä
	Ostokset jakautuvat yhä harvemmillä vuorokauden tunneilla ja tämä nostaa huomattavasti kaupalan toimijoiden kustannuksia	Vastaajista suurimman osan mielestä juuri näin
	Seuraa kaupan keskittyminen entistä enemmän suuryksiköihin ja keskustojen ulkopuolisiin hypermarketteihin	Toteutunut
	Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi	Suurin osa vastaajista samaa mieltä
	Muutokset tulisivat aiheuttamaan tarvetta lisätä 365 päivää ja yötä auki olevia päiväkoteja	Ei voida täysin todeta tutkimuksessa, vaikkakin pyhäaukiot lisääntyneet
	Vääjäämättä entistä pidemmät aukioloajat tulevat lisäämään uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle	Suurin osa vastaajista eri mieltä väitteen kanssa
	Yö- ja yksintyöskentely tulee lisääntymään lähtien näin väkivallan uhkaa	Ei suurimman osan vastaajien mielestä
	Viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle	Osittain toteutunut; osassa kauppoissa on koettu hankaluuksia, osassa ei.
	Tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti kasvavat	Ei voida todeta tutkimuksessa

6.2 Tutkimuskysymykset ja niiden vastaukset

Tutkimuksen pääongelma oli selvittää, onko lakimuutoksella ollut hallituksen kaavoilema positiivinen vaikutus kaupoille ja työllisyyteen. Onko lakimuutos siis tuonut tullessaan positiivisia työllisyysvaikutuksia?

Tulosten valossa voidaan todeta, että alustavat vaikutukset työllisyyteen ovat olleet positiivisia. Työllisyysvaikutukset ovat selvästi jo nähtävissä päivittäistavara-kaupoissa esimerkiksi lisätyötunteina entisille työntekijöille toimipisteissä, jotka ovat aukioloaikojaan laajentaneet sekä jopa uusien työntekijöiden palkkaamisina. Kyselyssä kuudessa myymälässä kymmenestä on tarjottu lisätyötunteja työntekijöille, yksi toimipiste on jopa palkannut lisää työvoimaa sekä yhdessä toimipisteessä henkilöstövähennyksistä on luovuttu lisääntyneiden aukiolojen seurauksena. Haastattelun tulokset tukevat osaltaan näitä väitteitä vaikkakin lisätyötä tarjonneiden tai uusien työntekijöiden palkanneiden toimipisteiden lukumäärä ei olekaan tiedossa. Vaikkakin tutkimuksen tuloksena ei voida verifioida kuinka paljon uusia työntekijöitä on palkattu Pohjois-Karjalan päivittäistavara-kaupan yksiköihin, on koko kaupan alan työllisyys pienessä nosteessa valtakunnan tasolla. Tilastokeskuksen mukaan myös kaupan alan työllisyys on lisääntynyt 3 000:lla viimeisen vuoden aikana, joten ainakin suuremmassa mittakaavassa voidaan todeta, että työllisyys on kohentumaan päin. Kuten jo hallituksen esityksessä 88/2015 todetaan, tulisi kuitenkin mahdollisia laajempia työllisyysvaikutuksia arvioida pidemmän aikavälin kuluessa.

Suorasta taloudellisesta hyödystä kaupoille voidaan taas olla hieman eri mieltä. Joidenkin vastausten mukaan aukioloaikojen laajennus on lisännyt kaupan toimijoiden kustannuksia, laskenut liikevaihtoa ja heikentänyt kannattavuutta. Kaikki kyselyyn vastanneet pienemmät myymälät (< 400 m²) olivat sitä mieltä, että aukioloaikojen vapautus on ennemminkin vaikeuttanut myymälän toimintaedellytyksiä. Kyselyyn vastanneista kaupoista vain yhdessä on liikevaihto kasvanut hieman, mutta kaikkien vastanneiden myymälöiden kannattavuus on pysynyt joko samana tai laskenut. Haastateltava taas oli sitä mieltä, että aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset hyödyt ovat positiivisia. Tätä väitettä osaltaan tukee myös tilastokeskuksen tieto siitä, että päivittäistavara-kaupan liikevaihto on kasvanut 3,0 %, kun hintojen alentamiskampanjoiden vaikutus lasketaan pois.

Onko sääntelyn vapauttaminen sitten selkeyttänyt kauppojen aukioloja? Osittain tämä väite jakoi mielipiteitä, mutta suurimman osan päivittäistavarakaupan esimiesten mielestä näin on käynyt. Poikkeukset ja samalla poikkeusluvut ovat poistuneet ja tämän kokivat useimmat vastaajat positiiviseksi asiaksi. Monissa kaupoissa pyhäaukiot suoritetaan samoilla aukioloilla, kuin sunnuntait, mutta jotkin myymälät tulevat vielä pitämään oviaan avoinna ”tapauskohtaisesti” ja vaihtelevin aukioloajoin. Tällä aukioloaikoja selkeyttävällä väitteellä varmasti osittain tarkoitettiin kuluttajien näkemystä ja tietämystä kauppojen aukioloista. Tutkimuksen pohjalta ei pystytä kuitenkaan sanomaan mikä on kuluttajien näkemys aiheesta ja kokevatko he aukioloaikojen selkeytyneen.

Entäs ne mahdolliset haittavaikutukset? Päivittäistavarakaupan esimiesten näkemysten mukaan vaikutukset työntekijöiden turvallisuuteen ovat vähäisiä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, etteivät lisääntyvät aukioloajat lisää yksintyöskentelyä ja siten väkivallan uhriksi joutumisen riskiä. Joissakin kaupoissa on kuitenkin havaittu, että työntekijät olisivat ilmaisseet työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa olevan ongelmia lisääntyneiden aukioloaikojen johdosta.

Kuten jo myös aiemmin mainittiin, kokivat varsinkin pienet, taajamissa sijaitsevat päivittäistavarakaupan yksiköt, että heidän myymälänsä toimintaedellytykset ovat heikentyneet ja että aukioloaikojen laajentamisesta oli heille enemmän haittaa kuin hyötyä. Kun muistetaan, että edeltävän lain säätövaiheessa pidettiin jo kiinni siitä, että pienempien kauppojen asema turvattiin sääntelyllä, on mielenkiintoista nähdä, millaiseksi päivittäistavarakaupan rakenne muuttuu nyt, kun kilpailu on kaikille kaupan yksiköille tasapuolista.

Lähteet

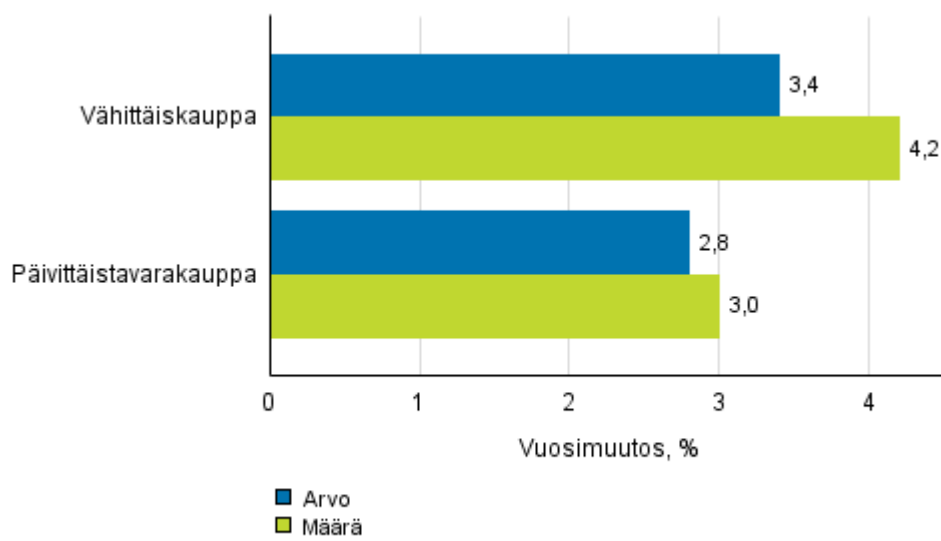
- Aarnio, A, 2015. HE 88/2015 vp / asiantuntijapyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta. Toimihenkilöjärjestö STTK. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25278.pdf>. 8.8.2016.
- Alho, S. 2015a. Muistio eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-26741.pdf>. 8.8.2016.
- Alho, S. 2015b. Dia-esitys: Kaupan aukiosäätelyn kumoaminen. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-26740.pdf>. 8.8.2016.
- Beurling, J. & Niemi, T. 2015. Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle. Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27259.pdf>. 8.8.2016
- Eduskunnan vastaus 173/2009 vp – HE 84/2009 vp
- Eriksson, A. 2015. Asiantuntijalausunto. Etelä-Suomen aluehallintovirasto. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25660.pdf>. 8.8.2016.
- Haapaniemi, S. & Niemimaa, J. 2013. Vähittäiskauppojen aukioloaikojen säätely ja poikkeusluvut Pohjois-Suomessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/69309/Haapaniemi_Salla_Niemimaa_Jenni.pdf?sequence=1. 8.8.2016
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan aukioloajoista ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n 23 kohdan kumoamisesta 49/2000.
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta 88/2015. Työ- ja elinkeinoministeriö. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_88+2015.aspx. 8.8.2015.
- Halonen, P. & Karhunen K. 2015. Lausunto talousvaliokunnalle 18.11.2015. Veljekset Halonen Oy. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27875.pdf>. 8.8.2016.
- Harjunheimo, N. 2015. Elinkeinoelämän keskusliitto EK. 2015. Muistio eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25286.pdf>. 8.8.2016.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1998. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Holm, P. & Nivalainen, H. 2008. Kaupan sunnuntiaukioloajat: Vaikutukset ostokäyttäytymiseen, kaupan rakenteeseen ja tavaratoimituksiin. Pelleron taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita N:o 108. Helsinki.

- Kajalo, S. 1991. Vähittäiskaupan aukiolokysymys. Helsingin kauppakorkeakoulun julkaisuja D-141. Helsinki.
- Kajalo, S. 1999. Laajempien aukiolomahdollisuuksien käyttö päivittäistavarakaupassa. Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 2/1999. Helsinki: Edita Oy.
- Kajalo, S. 2000. Kauppojen aukioloaikojen sääntelyn tutkimus Suomessa. Kauppa- ja teollisuusministeriön tutkimuksia ja raportteja 5/2000. Helsinki: Edita Oy.
- Karjalainen, 13.10.2016. <http://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/talous/item/119526-s-ryhman-myynti-kasvoi-18-prosenttia-kasvua-erityisesti-paivittaistavaroissa>. 1.11.2016.
- Karjalainen, 18.10.2016. Kioskit kärsivät aukioloaikojen venyttämisestä. <http://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/talous/item/119936-kioskit-karsivat-aukioloaikojen-venyttamisesta>. 1.11.2016.
- Karjalainen, L. 2004. Tilastomatematiikka. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kaupan liitto, 2016. Aukiolojen vapautuminen lisännyt kilpailua ja helpottanut kuluttajien arkea. Kaupan liitto 11.10.2016. http://kauppa.fi/ajankoh-taista/tiedotteet/aukiolojen_vapautuminen_lisaennyt_kilpailua_ja_hel-pottanut_kuluttajien_arkea_25867. 12.10.2016.
- Kirkkolaki 1054/1993.
- Keskuskauppakamari. 2015. Keskuskauppakamari vaatii loppiaisaukioloja vapaaksi. <http://kauppakamari.fi/2015/01/02/kauppakamari-vaatii-loppiaiskaupan-aukioloja-vapaaksi/>. 8.8.2016
- Koivisto, J. & Luoto, K., 2015. Lausunto. Päivittäistavarakauppa ry. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27258.pdf>. 8.8.2016.
- Koivula, A. & Ropponen, A., 2015. Lausunto. Työterveyslaitos. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25661.pdf>. 8.8.2016.
- Kuntsi, H. & Selin, A. 2015. Palvelualojen ammattiliitto PAM ry. Lausunto hallituksen esityksen luonnos koskien vähittäiskaupan ja parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloja säätelevän lain kumoamisesta. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27682.pdf>. 8.8.2016.
- Laine, R., 2015. Muistio talousvaliokunnalle. Suomen Kuntaliitto. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27260.pdf>. 8.8.2016.
- Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 918/1989
- Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta annetun lain muuttamisesta 446/1994
- Laki vähittäiskaupan ja eräiden työliikkeiden liikeajasta 276/1997
- Laki vähittäiskaupan liikeajasta 435/1969
- Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 1297/2000
- Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista 945/2009.
- Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta 1618/2015.

- Pekkala, J., 2015. Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Kaupan liitto ry. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25283.pdf>. 8.8.2016.
- Pakkanen, J. 2015. Lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27659.pdf>. 8.8.2016.
- Päivittäistavarakauppa ry. 2016a. Myymälätyypit. <http://www.ptv.fi/kaupan-toiminta/myymalatyyppit/>. 8.8.2016.
- Päivittäistavarakauppa ry. 2016b. Päivittäistavaroiden vähittäismyynti kasvoi syyskuussa 3,3 prosenttia edellisvuodesta, 31.10.2016. <http://www.ptv.fi/ajankohtaista/myyntitiedotteet/uutinen/article/paivittaistavaroiden-vahittaismyynti-kasvoi-syyskuussa-33-prosenttia-edellisvuodesta/>. 1.11.2016.
- Päivittäistavarakauppa ry, 2016c. Myymälöiden lukumäärä myymälätyypin mukaan vuonna 2015. http://www.ptv.fi/fileadmin/user_upload/tiedotot/Tilastot/Tilastot_2015/Myymaloiden_maara_myymalatyypeittain_2015.pdf. 11.11.2016.
- Rytkönen, A. 2015. Suomen Yrittäjät ry. Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27255.pdf>. 8.8.2016.
- Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK. 2015. Asiantuntijalausunto. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25284.pdf>. 8.8.2016.
- Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta SOK, 2016a. Osavuosikatsaus 1.1.2016–30.6.2016. Helsinki: Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta. <https://www.s-kanava.fi/documents/15244/149229/SOK+osavuosikatsaus+2016+FIN+1708.pdf/7b10b2bf-6b8d-4f47-8147-585811e2bb38>. 1.11.2016.
- Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, SOK, 2016b. Kasvanut myynti nosti asiakasomistajien bonukset 171 miljoonaan euroon. 8.8.2016. https://www.s-kanava.fi/uutinen/kasvanut-myynti-nosti-asiakasomistajien-bonukset-171-miljoonaan-euroon/2915085_384136. 1.11.2016.
- Suomen Yrittäjät ry. 2015. Selvitys vähittäiskaupan sekä kampaamo- ja parturiliikkeiden aukioloaikojen vapauttamisesta 2015. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25282.pdf>. 8.8.2016.
- Suomen Yrittäjät.& Erikoiskaupan Liitto. 2012. Selvitys vähittäiskaupan aukioloaikamuutosten vaikutuksista. https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/sy_ekl_liikeaikalain_vaikutukset_2012.pdf. 8.8.2016
- Ruotsin valtakunnan vuoden 1734 laki
- Taimio, H., 2015. Lausunto eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Palkansaajien tutkimuslaitos. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27349.pdf>. 8.8.2016.
- Talouseliiketoiminnan mietintö TaVM 15/2015 vp— HE 88/2015 vp.
- Tilastokeskus, 2016a. Suomen virallinen tilasto (SVT): Konkurssit [verkköjulkaisu]. ISSN=1798-4424. Syyskuu 2016. Helsinki: Tilastokeskus.

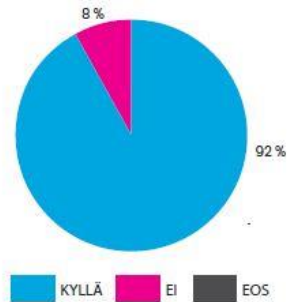
- http://www.stat.fi/til/konk/2016/09/konk_2016_09_2016-10-19_tie_001_fi.html. 1.11.2016.
- Tilastokeskus, 2016b. Suomen virallinen tilasto (SVT): Kaupan liikevaihtokuvaaja [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-0912. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/klv/index.html>. 1.11.2016.
- Tilastokeskus, 2016. Suomen virallinen tilasto (SVT): Työvoimatutkimus [verkkajulkaisu]. ISSN=1798-7830. Syyskuu 2016, Liitetaulukko 34. Palkansaajat toimialoittain (TOL 2008) 2015/III - 2016/III, 15-74-vuotiaat. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/tyti/2016/09/tyti_2016_09_2016-10-25_tau_034_fi.html. 1.11.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto TyVL 4/2015 vp— HE 88/2015 vp Valtioneuvosto, 2015. Ratkaisujen Suomi - Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015. Edita Prima, 2015. http://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1427398/Ratkaisujen+Suomi_FI_YHDIS-TETTY_netti.pdf/801f523e-5dfb-45a4-8b4b-5b5491d6cc82. 8.8.2016.
- Valtioneuvoston selonteko kauppojen aukioloajan laajentumisen vaikutuksista VNS5/2012. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Selonteko/Documents/vns_5+2012.pdf. 8.8.2016
- Valtioneuvoston selonteko vähittäiskaupan rakenteesta, muutoksista ja kauppa koskevista erityiskysymyksistä VNS 3/2006. Kauppa- ja teollisuusministeriö. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Selonteko/Documents/vns_3+2006.pdf. 7.8.2015.
- Valtioneuvoston selonteko kauppojen aukioloajan laajentamisen vaikutuksista VNS 5/2012 vp. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/VNS+5/2012>. 8.8.2016.
- Varsa, H. 2015. Asiantuntijalausunto TyV:n kokoukseen 18.11.2015 klo 11.30. TANE – tasa-arvoasian neuvottelukunta. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-27658.pdf>. 8.8.2016.
- Vuorenkoski, V., 2015. Lausunto: Asiantuntijakuuleminen keskiviikkona 11.11.2015 klo 11.30. Akava ry. <https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaisuMetatieto/Documents/EDK-2015-AK-25285.pdf>. 8.8.2016.

Kaupan liikevaihtokuvaaja, Tilastokeskus. (Tilastokeskus 2015b)

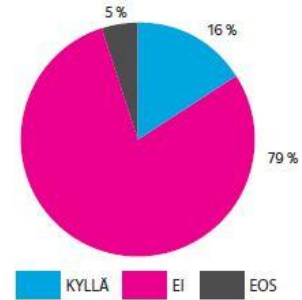
Lähde: Tilastokeskus

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:n otos TNS Gallupin suorittamasta kyselystä syyskuussa 2015.

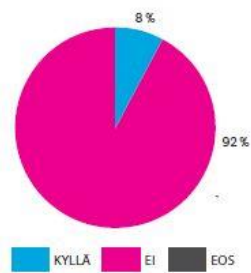
Oletteko tyytyväinen aukioloaikoihin niissä kaupoissa, joissa asioitte useimmiten?

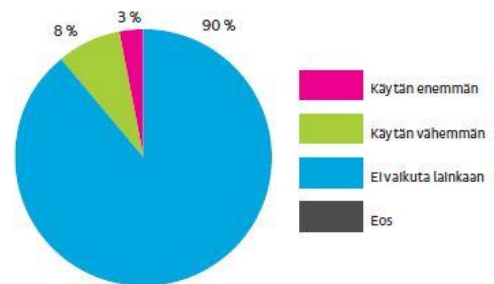
Haluaisitteko, että isot tavaratalot ja hypermarketit olisivat auki juhlapyhinä, kuten jouluna ja pääsiäisenä?

Käyttekö verkkokauppaa päivittäistavaroiden ostoon?

Miten arvioitte, että isojen kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa verkkokaupan käyttöönne?

Kyselyn saate

Hei sinä kauppias tai myymäläpäällikkö,

Olen Teemu Ratamaa, liiketalouden opiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyötäni vähittäiskauppojen aukioloaikojen sääntelyn vapautumiseen liittyen. Taustana työlle on vuoden alussa voimaan tullut lakimuutos, joka kumosi vähittäiskauppojen aukioloaikoja sääntelävän lain. Eritoten tutkimuksessa tarkastelussa ovat lain vaikutukset ja kauppojen kokema hyötynäkökulma; ovatko lain vaikutukset olleet halutunlaiset sekä millaista hyötyä lakimuutos on tuonut tullessaan kaupan eri yksiköille?

Pyydän sinua osallistumaan kyselytutkimukseen, joka on suunnattu päivittäistavarakauppojen sekä kioskien yrittäjille ja esimiehille. **Kysely toteutetaan anonymisti ja mitään yksikkönne kannalta arkaluontoista ei tulla kysymään.**

Vastaaminen vie vain 5–10 minuuttia. Vastaustesi avulla saadaan kerättyä ensiarvoisen tärkeää tietoa koko Pohjois-Karjalaa ja toimialaa koskevista muutoksista, joten vastaathan pikimmiten? Vastausaikaa on 16.9.2016 saakka ja [linkki kyselyyn löytyy tämän viestin lopusta](#).

Opinnäytetyö ja sen tulokset julkistetaan myöhemmin tänä vuonna ja tieto julkistamisesta tullaan lähettämään kaikille osallistuneille.

Ystävällisin terveisin,

Teemu Ratamaa
Opiskelija
Karelia-amk

email: teemu.ratamaa@edu.karelia.fi

Linkki kyselyyn:

Kyselylomake

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kysely päivittäistavaraupoille laajentuneiden aukioloaikojen vaikutuksista

1. Myymälätyyppi

- Päivittäistavara kauppa
- Liikennemyymälä
- Kioski

2. Myymälän koko *

Myymälän koolla tarkoitetaan vakituksessa liiketoimintakäytössä olevaa myyntipinta-alaa.

- Alle 100 m²
- 100 - 199m²
- 200 - 399m²
- 400 - 1000m²
- Yli 1000m², alle 2500m²
- Yli 2500m²

3. Toimipiste sijaitsee *

Valitse seuraavista vaihtoehdoista parhaiten soveltuvat vastausvaihtoehdot (yksi tai useampi). Taajamaksi määritellään asutuskeskittymä, jossa asuu vähintään 200 asukasta ja asuinrakennusten etäisyys on enintään 200 metriä.

- Haja-asutusseudulla
- Taajamassa
- Kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa
- Kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa myymäläkeskittymässä

4. Työntekijöiden lukumäärä *

Kyselylomake

- 1 - 2
- 3 - 10
- 11 - 20
- 21 - 50
- 51 - 100
- Yli 100

5. Myymälän toiminnasta vastaa *

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto

- Yrittäjä/kauppias
- Myymäläpäällikkö

Joku muu, kuka?

6. Myymälän aukioloajoista määrää *

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto

- Kauppias
- Myymäläpäällikkö
- Ketju
- Kauppakeskuksen tai muun vastaavan myymäläkeskittymän vuokrasopimus

Joku muu, kuka?

7. Myymälänne nykyiset aukioloajat

Pyhäpäivien osalta voit määritellä eri aukioloaikoja, mikäli joidenkin pyhäpäivien aukiolot ovat erilaiset, esim. "Yleisesti pyhäpäivinä 12-21, jouluaattona 8-12".

Arkisin: *

Lauantaisin: *

Sunnuntaisin: *

Pyhäpäivinä: *

8. Ovatko myymälän aukioloajat muuttuneet 1.1.2016 jälkeen? *

Mikäli valitset 'Ei', siirry suoraan kysymykseen 10.

- Kyllä
- Ei

9. Miten aukioloajat ovat muuttuneet myymälässänne? Määrittele seuraaviin kenttiin entiset aukioloajat.

Kyselylomake

Määrittele seuraaviin tekstikenttiin entiset aukiolot niin kuin ne olivat ennen 1.1.2016

Entiset arkiavaukset: *

Entiset lauantaiavaukset: *

Entiset sunnuntaiavaukset: *

Entiset pyhäpäivävaukset *

10. Onko myymälänne ollut avoinna poikkeusluvalla ennen vuotta 2016? *

- Kyllä
 Ei

11. Minä kaikkina juhla- ja pyhäpäivinä myymälänne on ollut avoinna ennen vuotta 2016?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto.

- Uudenvuodenpäivä
 Loppiainen
 Pitkäperjantai
 Toinen pääsiäispäivä
 Vapunpäivä
 Helatorstai
 Juhannuspäivä
 Itsenäisyyspäivä
 Jouluaatto
 Tapaninpäivä
 Emme ole olleet auki yllämainittuina juhla- tai pyhäpäivinä

12. Minä virallisina pyhäpäivinä (kirkollisina juhlapäivinä, aattoina jne.) myymälänne on ollut avoinna vuonna 2016?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto. Pyhäpäivillä tarkoitetaan tässä yhteydessä joko kirkollisia juhlapäiviä, aattoja (juhannus- ja vappu-) tai virallisia juhla- ja vapaapäiviä. Sunnuntaita yleensä tämä kysymys ei koske.

- 1.1. Uudenvuodenpäivä
 6.1. Loppiainen
 25.3. Pitkäperjantai
 27.3. Pääsiäispäivä
 28.3. Toinen pääsiäispäivä
 30.4. Vappuaatto
 1.5. Vappu
 5.5. Helatorstai
 24.6. Juhannusaatto
 25.6. Juhannuspäivä

Kyselylomake

Myymälämme ei ole ollut avoinna yllä mainittuina päivinä

13. Aiotteko pitää myymäläanne avoinna juhla- tai pyhäpäivinä loppuvuodesta 2016? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

14. Mitkä seikat ovat vaikuttaneet nykyisiin aukioloihin? *

	Erittäin paljon	Jonkin verran	Hyvin vähän	Ei ollenkaan
Asiakkaiden toiveet	☐	☐	☐	☐
Kilpailu	☐	☐	☐	☐
Kokemus (nykyiset aukiolot on koettu toimiviksi)	☐	☐	☐	☐
Työntekijöiden toiveet	☐	☐	☐	☐

15. Valitse seuraavista vaihtoehtoista parhaiten sopivat

	Kasvanut merkittävästi	Kasvanut hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pienentynyt merkittävästi
Vuoden 2016 aikana asiakasmäärämme on *	☐	☐	☐	☐	☐
Vuoden 2016 aikana liikevaihtomme on *	☐	☐	☐	☐	☐
Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on *	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikössämme tehtyjen työtuntien työtuntien määrä on *	☐	☐	☐	☐	☐

16. Onko vanhoille* osa-aikaisille työntekijöille tarjottu lisätyötunteja? *

* Vanhoilla työntekijöillä tarkoitetaan työntekijöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2016

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

17. Onko uusia työntekijöitä palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

18. Onko uusia kokoaikaisia työntekijöitä palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena? *

- Kyllä
 Ei

Kyselylomake

19. Onko mahdollisista henkilöstövähennyksistä luovuttu aukioloaikojen lisääntymisen seurauksena? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

20. Väittämät

	4 = täysin samaa mieltä	3= osittain samaa mieltä	2 = osittain eri mieltä	1 = täysin eri mieltä	X = en osaa sanoa
Olen tyytyväinen myymälämme nykyisiin aukioloaikoihin	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolo pyhäpäivinä on kannattavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Poikkeuslupakäytännön poistuminen on mielestäni hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli myymälämme kannalta hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälämme toimintaedellytyksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Ostokset jakautuvat yhä harvemmille vuorokauden tunneille ja tämä nostaa kustannuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen pidennykset johtavat kaupan kustannusten voimakkaaseen kasvuun	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset vaikutukset ovat myönteisiä	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää työllisyyttä pitkällä aikavälillä	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut myymälällemme enemmän hyötyä kuin haittaa	☐	☐	☐	☐	☐
Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen on lisännyt kauppojen välistä kilpailua paikkakunnalla	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen laajennus on tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja	☐	☐	☐	☐	☐
Yksintyöskentelyn määrä on lisääntynyt aukioloaikojen pidentyessä	☐	☐	☐	☐	☐
Jotkut työntekijät ovat olleet haluttomia vastaanottamaan työvuoroja pyhäpäivinä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjän / myymäläpäällikön tekemät sunnuntai- tai pyhävuorot ovat lisääntyneet	☐	☐	☐	☐	☐

Kyselylomake

Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi	☐	☐	☐	☐	☐
Entistä pidemmät aukioloajat ovat lisänneet uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijät ovat ilmaisseet, että työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa on ollut ongelmia pidentyneistä aukioloajoista johtuen	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijät ovat ilmaisseet lastenhoidon järjestämisen olevan entistä hankalampaa	☐	☐	☐	☐	☐

21. Mitä vaikutuksia aukioloaikojen sääntelyn vapauttamisella uskot olevan?

Haastattelulomake

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kysely laajentuneiden aukioloaikojen vaikutuksista päivittäistavarakaupassa**1. Millaisissa myymälöissä on koettu suurimmat aukioloaikojen muutokset?**

Määrittele ainakin myymälöiden sijainti (haja-asutusseutu / taajama / kaupungin tai muun vastaavan väestökeskittymän keskusta) sekä myymälän koko. Taajamaksi määritellään asutuskeskittymä, jossa asuu vähintään 200 asukasta ja asuinrakennusten etäisyys on enintään 200 metriä.

2. Millaisiin myymälöihin aukioloaikojen vapautuksella on ollut positiivisimmat vaikutukset?

Positiivisilla vaikutuksilla tässä yhteydessä tarkoitetaan esimerkiksi kasvanutta liikevaihtoa, asiakasmäärää tai muuta vastaavaa selkeää hyötyä. Määrittele myymälöiden koko, sijainti, sekä ovatko kenties myymälöiden aukioloajat muuttuneet vai eivät. Jos aukioloajat ovat muuttuneet, määrittele ovatko esimerkiksi aukiolot lisääntyneet viikonloppuisin / arkena / juhlapäihinä jne.

3. Millaisiin myymälöihin aukioloaikojen vapautus on vaikuttanut negatiivisesti?

Määrittele myymälöiden koko, sijainti, sekä ovatko kenties myymälöiden aukioloajat muuttuneet vai eivät.

Haastattelulomake

4. Millaisiin myymälöihin aukioloaikojen vapautumisella ei ole ollut minkäänlaista vaikutusta?

Määrittele myymälöiden koko, sijainti, sekä ovatko kenties myymälöiden aukioloajat muuttuneet vai eivät.

5. Minä virallisina pyhäpäivinä (kirkollisina juhlapäivinä, aatoina jne.) myymälänne ovat olleet avoinna vuonna 2016?

Valitse yksi tai useampi vaihtoehto. Pyhäpäivillä tarkoitetaan tässä yhteydessä joko kirkollisia juhlapäiviä, aattoja (juhannus ja vappu) tai virallisia juhla- ja vapaapäiviä. Sunnuntaita yleensä tämä kysymys ei koske.

- 1.1. Uudenvuodenpäivä
- 6.1. Loppiainen
- 25.3. Pitkäperjantai
- 27.3. Pääsiäispäivä
- 28.3. Toinen pääsiäispäivä
- 30.4. Vappuaatto
- 1.5. Vappu
- 5.5. Helatorstai
- 24.6. Juhannusaatto
- 25.6. Juhannuspäivä
- Myymälämme ei ole ollut avoinna yllä mainittuina päivinä

6. Kuinka paljon juhla- ja pyhäpäivien aukiolot ovat lisääntyneet myymälöissänne vuonna 2016?

Voit määritellä esimerkiksi pyhäpäiviä / myymälä.

7. Millaisissa myymälöissä pyhäaukiolot ovat lisääntyneet eniten?

Määrittele myymälöiden sijainti (haja-asutusseutu / taajama / kaupungin tai muun vastaavan väestökeskittymän keskusta) sekä myymälän koko.

Haastattelulomake

8. 13. Aiotteko pitää myymälöitänne avoinna juhla- tai pyhäpäivinä loppuvuodesta 2016?

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

9. Mitkä seikat ovat vaikuttaneet nykyisiin aukioloihin? *

	Erittäin paljon	Jonkin verran	Hyvin vähän	Ei ollenkaan
Asiakkaiden toiveet	☐	☐	☐	☐
Kilpailu	☐	☐	☐	☐
Kokemus (nykyiset aukiolot on koettu toimiviksi)	☐	☐	☐	☐
Työntekijöiden toiveet	☐	☐	☐	☐

10. Valitse seuraavista vaihtoehdoista parhaiten sopivat *

	Kasvanut merkittävästi	Kasvanut hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pienentynyt merkittävästi
Vuoden 2016 aikana asiakasmäärämme on	☐	☐	☐	☐	☐
Vuoden 2016 aikana liikevaihtomme on	☐	☐	☐	☐	☐
Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on	☐	☐	☐	☐	☐
Yksikössämme tehtyjen työtuntien määrä on	☐	☐	☐	☐	☐

11. Onko vanhoille* osa-aikaisille työntekijöille tarjottu lisätyötunteja? *

* Vanhoilla työntekijöillä tarkoitetaan työntekijöitä, jotka on palkattu ennen vuotta 2016

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

12. Onko uusia työntekijöitä palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

13. Onko uusia kokoaikaisia työntekijöitä palkattu lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

14. Onko mahdollisista henkilöstövähennyksistä luovuttu aukioloaikojen lisääntymisen

Haastattelulomake

seurauksena? *

- Kyllä
 Ei
 En osaa sanoa

15. Väittämät *

	4 = täysin samaa mieltä	3= osittain samaa mieltä	2 = osittain eri mieltä	1 = täysin eri mieltä	X = en osaa sanoa
Olen tyytyväinen myymälöidemme nykyisiin aukioloaikoihin	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aukiolo pyhäpäivinä on kannattavaa	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Poikkeuslupakäytännön poistuminen on mielestäni hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli myymälöidemme kannalta hyvä asia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälöidemme toimintaedellytyksiä	☐	☐	☐	☐	☐
Tulemme lisäämään myymälöidemme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa	☐	☐	☐	☐	☐
Ostokset jakautuvat yhä harvemmillä vuorokauden tunneilla ja tämä nostaa kustannuksia	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen pidennykset johtavat kaupan kustannusten voimakkaaseen kasvuun	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttamisen yleiset taloudelliset vaikutukset ovat myönteisiä	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää työllisyyttä pitkällä aikavälillä	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut enemmän hyötyä kuin haittaa	☐	☐	☐	☐	☐
Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen vapauttaminen on lisännyt kauppojen välistä kilpailua	☐	☐	☐	☐	☐
Aukioloaikojen laajennus on tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja	☐	☐	☐	☐	☐
Yksintyöskentelyn määrä on lisääntynyt aukioloaikojen pidentyessä	☐	☐	☐	☐	☐
Jotkut työntekijät ovat olleet haluttomia vastaanottamaan työvuoroja pyhäpäivinä	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjän / myymäläpäällikön tekemät sunnuntai- tai pyhävuorot ovat lisääntyneet	☐	☐	☐	☐	☐

Haastattelulomake

Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi	☐	☐	☐	☐	☐
Entistä pidemmät aukioloajat ovat lisänneet uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijät ovat ilmaisseet, että työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa on ollut ongelmia pidentyneistä aukioloajoista johtuen	☐	☐	☐	☐	☐
Työntekijät ovat ilmaisseet lastenhoidon järjestämisen olevan entistä hankalampaa	☐	☐	☐	☐	☐

16. Mitä muita vaikutuksia aukioloaikojen sääntelyn vapauttamisella uskot olevan?

Taulukot ja kuvat

Taulukko 1. Myymälätyypit jaoteltuna koon ja muiden erityispiirteitten mukaan (Päivittäistavara-kauppa ry 2016a).

Myymälätyyppi	Koko (m ²)	Muita erityispiirteitä
Pienmyymälät ja kioskit	<100	Kioskin myyntivalikoima on rajoitettu kioskiasetuksella.
Pieni valintamyymälä	100–199	Isoja ja pieniä valintamyymälöitä kutsutaan myös lähikaupoiksi, sillä useimmiten lähikaupoiksi tilastoidaan alle 400m ² myymälä. Lähikauppa voi olla myös joissain tapauksissa supermarket, mikäli se on sijainniltaan helposti jalan saavutettavista.
Iso valintamyymälä	200–399	
Kyläkauppa	<400	Haja-asutusalueella tai pienemmissä taajamissa sijaitseva päivittäis-tavaramyymälä, jonka vuosimyynti on alle kaksi miljoonaa euroa.
Supermarket	>400	Elintarvikkeiden osuus on yli 50 % myyntipinta-alasta. Jaetaan koon mukaan suuriin supermarketeihin (> 1000 m ²) ja pieniin supermarketeihin (400 – 1000 m ²).
Hypermarket	>2500	Elintarvikkeiden osuus on alle 50 % kokonaispinta-alasta. Myynnin pääpainopiste on päivittäistavarassa.

Taulukot ja kuvat

Taulukko 2. Aukiolorajoitusten kehitys Suomessa 1734–1997 (Kajalo 2000, 14; Kajalo 1991; Suomen säädöskokoelma 276/1997, 277/1997, 278/1997).

Vuosi	Ma-pe	La	Sunnuntai	Keskeinen sisältö
1734	Vapaa	Vapaa	Sallittu vain elintarvikeliikkeille	Sapatin viettämisestä koskevat rajoitukset koskivat myös kauppojen sunnuntai-aukioloa.
1889	Vapaa	Vapaa	Sallittu vain elintarvikeliikkeille	Vuoden 1734 laki uudistettiin, mutta sen sisältö säilyi pääpiirteittäin samana.
1919	8–18	8–17	Sallittu vain maitokaupoille 2 tunnin ajan	Aukiolorajoitukset laajenivat koskemaan arkipäiviä.
1934	8–18	8–17	Sallittu vain maitokaupoille 3 tunnin ajan	Aukiolorajoitukset erotettiin itsenäisiksi työsuojelulainsäädännöstä.
1946	8–18	8–17	Kielletty	Maitokauppojen sunnuntaiaukiolo kiellettiin.
1966	(8–20)	(8–19)	Kielletty	Hallituksen esitys aukioloaikojen laajentamiseksi hylättiin eduskunnassa.
1969	8–20	8–18	Kielletty	Arki-aukioloa pidennettiin.
1983	8–20	8–18	Kielletty	Hallituksen esitys aattoaukioloaikojen laajentamisesta hylättiin eduskunnassa
1984	8–20	8–18	Kielletty	Kioskien ja huoltamoiden sallittuja tavaravalikoimia laajennettiin.
1989	8–20	8–18	Kielletty	Muutoksia aattopäivien aukioloaikoihin.
1990-1991	8–20	8–18	Kielletty	Haja-asutusalueiden myymälät vapautettiin kokonaan aukiolorajoituksista.
1990	8–20	8–18	Sallittu ennen joulua	Joulua edeltävä sunnuntaiaukiolo sallittiin poikkeusluvalla.
1991	8–20	8–18	Ei muutoksia	Kioskien ja huoltamoiden sallittuja tavaravalikoimia laajennettiin.
1994	7–20	7–18	Joulukuu ja 6 erikseen nimettyä sunnuntaita	Sunnuntai-aukiolo sallittiin joulukuussa ja kuutena muuna erikseen nimettävänä sunnuntaipäivänä.
1996	(7–21)	(7–21)	(7–21)	Hallituksen esitys aukioloaikojen vapauttamiseksi hylättiin eduskunnassa.
1997	7–21	7–18	Edellisten lisäksi kesä-, heinä- ja elokuu 12–21	Ilta-aukioloaikoja ja mahdollisuuksia sunnuntaiaukioloon laajennettiin.

Taulukot ja kuvat

Taulukko 3. Sallitut aukioloajat vuoden 2009 lain mukaan (Hallituksen esitys laiksi 88/2015).

	ma-pe	la	su
Päivittäistavarakaupan myymälät; myymäläpinta-ala enintään 400 m ²	vapaa aukiolo	vapaa aukiolo	juhlapäiviä lukuun ottamatta vapaa aukiolo
Muut vähittäiskaupat sekä parturi- ja kamppamoliikkeet	klo 7–21	klo 7–18	juhlapäiviä lukuun ottamatta klo 12–18, paitsi isänpäivän ja jouluaaton välisenä aikana 12–21

Taulukko 4. Aukioloaikojen sääntelyn vapautumisen mahdolliset positiiviset ja negatiiviset vaikutukset.

Vaikutus	Hypoteesi
Positiivinen	Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja (poikkeukset poistuvat)
	Elinkeinonharjoittajien hallinnollinen taakka kevenee, kun poikkeuslupamenettely muodostuu tarpeettomaksi
	Lakimuutos luo kilpailuneutraalin toimintaympäristön/edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta
	Aukiololain muutos parantaa Suomessa toimivan kivijalkakaupan kilpailukykyä ulkomaiseen verkkokauppaan nähden
	Yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä vähittäiskaupoille
	Joustavammat aukiolot sekä pyhäaukiolo kasvattavat yritysten liikevaihtoa
	Odotetaan edistävän työllisyyskehitystä pitkällä aikavälillä
	Aukioloaikojen pidennys tuo lisää työtunteja nykyisille osa-aikaisille
	Aukioloaikojen vapauttaminen pienentää henkilöstön vähennystarvetta
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat osa-aikaisten työsuhteiden kasvuun
	Vaikutus työpaikan turvattuuteen vähäinen

Taulukot ja kuvat

	Uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuorotyöhön
	Lasten vuorohoidon tarpeeseen ei odoteta olennaisia muutoksia
	Aukioloaikoihin tulisi pientä laventumista, mutta esim. 24/7 auki-olevat kaupat eivät juurikaan lisääntyisi
	Vähittäiskaupan kustannukset laskevat
Negatiivinen	Esitetyn lainmuutoksen ei uskota juuri lisäävän alan työllisyyttä
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat kustannusten voimakkaaseen kasvuun ja tyhjien liiketilojen määrän kasvuun
	Ostokset jakautuvat yhä harvemmille vuorokauden tunneille ja tämä nostaa huomattavasti kaupanalan toimijoiden kustannuksia
	Seuraa kaupan keskittyminen entistä enemmän suuryksiköihin ja keskustojen ulkopuolisiin hypermarketteihin
	Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi
	Muutokset tulisivat aiheuttamaan tarvetta lisätä 365 päivää ja yötä auki olevia päiväkoteja
	Vääjäämättä entistä pidemmät aukioloajat tulevat lisäämään uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle
	Yö- ja yksintyöskentely tulee lisääntymään lisäten näin väkivallan uhkaa
	Viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle
	Tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti kasvavat

Taulukot ja kuvat

Taulukko 5. Peittomatriisi.

Ongelma	Alaongelma	Teoreettinen viitekehys	Kyselylomakkeen kysymys	Haastattelulomakkeen kysymys	Tulokset
Onko lakimuutos lisännyt kaupalan työllisyyttä?	Onko lakimuutoksella ollut myönteisiä työllisyysvaiikutuksia?	2.4.2. & 2.5.1.	15.,16.,17., 18., 20.17., 20.20. & 21.	10., 11., 12., 13., 15.17., 15.20. & 16.	5.1.2, 5.1.6, 5.1.7, 5.3.6 & 5.3.7
	Onko mahdollisesti suunnitellut henkilöstövähennykset peruttu?	2.4.2.	19.	14	5.1.6 & 5.3.6
Onko lakimuutos tuonut kaupoille taloudellista hyötyä?	Onko aukiolojen vapauttaminen tuonut kaupoille taloudellista hyötyä?	2.4.2. & 2.5.1	15., 20.2., 20.3., 20.6., 20.7., 20.9., 20.10., 20.11. & 21.	1., 2., 10., 15.2., 15.3., 15.6., 15.7., 15.9., 15.10., 15.11. & 16.	5.1.8, 5.3.6, 5.3.7, 5.3.8
Onko lakimuutos selkeyttänyt kauppojen toimintaa ja aukioloja?	Onko mm. poikkeuslupahakemusten poistuminen koettu hyvänä asiana?	2.4.2. & 2.5.1	20.5., 20.14.	15.5., 20.14.,	5.1.7 & 5.3.7
Onko lakimuutos tuonut tullessaan jostain haittavaikutuksia?	Ovatko kauppojen työntekijät kokeneet työn ja muun elämän yhteensovittamisen entistä hankalamaksi?	2.5.2.	20.19., 20.23. & 20.24.	15.19., 15.23. & 15.24.	5.1.7, 5.1.8 & 5.3.7

Taulukot ja kuvat

	Onko aukioloaikojen muutos lisännyt yksintyöskentelyä?	2.5.2.	20.18.	15.18.	5.1.7 & 5.3.7
	Onko aukioloaikojen muutos lisännyt turvattomuuden tunnetta ja väkivallan uhkaa?	2.5.2.	20.22.	15.22.	5.1.7 & 5.3.7
	Onko lakimuutos suosinut joitain kaupan yksiköitä toisia enemmän?	2.5.2.	20.13., 20.15., 20.16. & 21	2., 3., 15.13., 15.15., 15.16 & 16	5.1.7, 5.1.8, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.7

Taulukko 6. Vapaan sanan vastaukset jaoteltuna teemoittain.

Vaikutusilmiö	Vaikutusalue	Vastaus
Kaupan rakenne- muutos	Edistää kaupan rakennemuutosta	"edistää kaupan rakennemuutosta"
	Vähentää kauppojen määrää	"pitkällä aikavälillä vähentää kauppojen määrää"
		"pienien kilpailijoiden kadottua suuret saavat monopoliaseman"
		"Pieniä kauppvoja tulee katoamaan mikäli aukioloihin ei saada isompien osalta rajoituksia."
		"Pienet kaupat tulevat kuolemaan"
		"pienet kaupat tulevat loppumaan 5-10v. Kuluessa (alle 200 m ²)"
Kauppa tulee keskittymään suuriin yksiköihin	"Kauppa keskittyy entistä enemmän suurempiin kokoluokkiin"	
	"Pyhäpäivien myynti siirtyi osittain isompiin kauppoihin, kun keinotekoinen myymäläneliöihin perustunut sääntely purkaantui"	
Tasapuolisuus; Joku hyötyy, kun joku kärsii	Asutuskeskukset ja suuret yksiköt hyötyvät	"Suuret yksiköt ja kaupunki seutu on hyötynyt aukiolojen vapautumisesta"
		"vapautus tehtiin vain isoja markketteja varten"

Taulukot ja kuvat

	Pienet kaupat, kioskit ja huoltoasemat sekä maaseutu kärsivät	"Maaseutupaikat, kirkonkylällä olevat huoltoasemat ja kioskit ovat menettäjiä" "Pienille kauppoille ajat ovat haasteellisia. Yksi kilpailuvaltti on nyt menetetty." "pienet kaupat ja kioskit kärsivät todella pahasti" "Pienet kaupat tulevat kuolemaan" "pienet kaupat tulevat loppumaan 5–10v. kuluessa" "Toimintaedellytykset huononevat"
Työllisyys	Vakinaisten työntekijöiden määrä ei kasva	"kaupat käyttävät opiskelijoita entistä enemmän eikä vakinaisia paikkoja tule lisääntymään yhtään"
	Ei edistä työllisyyttä	"Pienet kaupat tulevat kuolemaan ja työttömyys lisääntyy"
Asiakasvaikutus	Kuluttajien ostokäyttäytyminen muuttuu	"Asiakkaiden ostokäyttäytyminen muuttuu, keskiostokset laskevat ja kotien ruokahävikki ja pitkässä juoksussa myös kaupan hävikki pienenee"
Yrittäjävaikutus	Lisää yrittäjien työtaakkaa	"Kauppiasyrittäjät ja heidän läheisensä kärsivät koska joutuvat kustannussyistä tekemään itse paljon pyhätöitä"
Kilpailuneutraliteetti	Lakimuutos edistää vapaata kilpailua	"Kilpailu nyt aitoa myös pyhäpäivisin"

Taulukot ja kuvat

Taulukko 7. Aukiolojen sääntelyn vapautuksesta hyötyjät.

Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut myymälällemme enemmän hyötyä kuin haittaa						
Myymälän koko	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Kaikki yhteensä
Alle 100 m²				1		1
100 – 199m²				1		1
200 – 399 m²			2	2		4
400 – 1000 m²			1		1	2
Yli 1000 m², alle 2500 m²		1				1
Yli 2500 m²	1					1
Kaikki yhteensä	1	1	3	4	1	10

Taulukot ja kuvat

Taulukko 8. Toimintaedellytysten vaikeutuminen myymälätyypeittäin.

Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälämme toimintaedellytyksiä					
Myymälän koko	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	Kaikki yhteensä
Alle 100 m ²	1				1
100 – 199m ²	1				1
200 – 399 m ²	3	1			4
400 – 1000 m ²	1		1		2
Yli 1000 m ² , alle 2500 m ²				1	1
Yli 2500 m ²				1	1
Kaikki yhteensä	6	1	1	2	10

Taulukko 9. Kannattavuuden suhde myymälän kokoon.

Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on				
Myymälän koko	Pienenty-nyt merkittävästi	Pienenty-nyt hieman	Pysynyt samana	Kaikki yhteensä
Alle 100 m ²	1			1
100 – 199 m ²	1			1
200 – 399 m ²	1	1	2	4
400 – 1000 m ²			2	2

Taulukot ja kuvat

Yli 1000 m ² , alle 2500 m ²			1	1
Yli 2500 m ²			1	1
Kaikki yhteensä	3	1	6	10

Taulukko 10. Asiaksmäärän muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin.

Asiaksmäärän muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin									
Myymälän koko	Alle 100 m ²	100 - 199m ²	200 - 399m ²		400 - 1000m ²		Yli 1000m ² , alle 2500m ²	Yli 2500m ²	Kaikki yhteensä
Asiaksmäärän muutos	Pienentynyt merkittäväst	Pienentynyt merkittävästi	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Kasvanut hieman	Kasvanut merkittävästi	
Haja-asutusseudulla						1			1
Kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa myymäläkeskittymässä								1	1
Kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa			1				1		2
Taajamassa	1	1	2		1				5
Taajama tai haja-asutusseutu, ei määriteltävissä				1					1
Kaikki yhteensä	1	1	3	1	1	1	1	1	10

Taulukko 11. Kannattavuuden muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin.

Kannattavuuden muutos suhteessa myymälän kokoon ja sijaintiin									
Myymälän koko	Alle 100 m ²	100 - 199m ²	200 - 399m ²		400 - 1000m ²	Yli 1000m ² , alle 2500m ²	Yli 2500m ²	Kaikki yhteensä	
Kannattavuuden muutos	Pienentynyt merkittäväst	Pienentynyt merkittävästi	Pienentynyt merkittäväst	Pienentynyt hieman	Pysynyt samana	Pysynyt samana	Pysynyt samana	Pysynyt samana	
Haja-asutusseudulla						1			1
Kauppakeskuksessa tai muussa vastaavassa								1	1
Kaupungin tai vastaavan väestökeskittymän keskustassa					1		1		2
Taajamassa	1	1	1	1		1			5
Taajama tai haja-asutusseutu, ei määriteltävissä					1				1
Kaikki yhteensä	1	1	1	1	2	2	1	1	10

Taulukko 12. Myymälän aukioloaikojen muutos ja aukioloaikojen tulevat muutokset.

Ovatko myymälän aukioloajat lisääntyneet vuonna 2016?								
Myymälän koko	Alle 100 m ²	100 - 199m ²	200 - 399m ²		400 - 1000m ²	Yli 1000m ² , alle 2500m ²	Yli 2500m ²	Kaikki yhteensä
Tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa	Ei	Ei	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä	Kyllä	
Täysin samaa mieltä	1							1
Osittain eri mieltä		1	2		1			4
Täysin eri mieltä			1	1	1	1	1	5
Kaikki yhteensä	1	1	3	1	2	1	1	10

Taulukko 13. Aukioloaikoihin vaikuttavat tekijät.

	Erittäin paljon	Jonkin verran	Hyvin vähän	Ei ollenkaan
Asiakkaiden toiveet	1	0	0	0
Kilpailu	0	0	1	0
Kokemus (nykyiset aukiolot on koettu toi- miviksi)	0	1	0	0

Taulukot ja kuvat

Työntekijöiden toiveet	0	1	0	0
------------------------	---	---	---	---

Taulukko 14. Taloudelliset vaikutukset.

	Kasvanut merkittävästi	Kasvanut hieman	Pysynyt samana	Pienentynyt hieman	Pienentynyt merkittävästi
Vuoden 2016 aikana asiakasmäärämme on	0	1	0	0	0
Vuoden 2016 aikana liikevaihtomme on	0	1	0	0	0
Vuoden 2016 aikana kannattavuutemme on	0	0	1	0	0
Yksiköissämme tehtyjen työtuntien määrä on	0	1	0	0	0

Taulukko 15. Lain alustavasti toteutuneet positiiviset vaikutukset.

Vaikutus	Hypoteesi	Tutkimuksen tulos
Positiivinen	Lakimuutos on selkeyttänyt kauppojen aukioloja (poikkeukset poistuvat)	Suurin osa vastaajista samaa mieltä
	Elinkeinonharjoittajien hallinnollinen taakka kevenee, kun poikkeuslupamenettely muodostuu tarpeettomaksi	Suurimman osan mielestä poikkeuslupan poistuminen koettiin hyvänä asiana
	Lakimuutos luo kilpailuneutraalin toimintaympäristön/edistää vapaata kilpailua ja markkinoiden toimivuutta	Vastaajien ydinjoukon mielestä näin on & suurimman osan mielestä kilpailu on lisääntynyt
	Aukiololain muutos parantaa Suomessa toimivan kivijalkakaupan kilpailukykyä ulkomaiseen verkkokauppaan nähden	Ei voitu osoittaa tutkimuksessa
	Yleiset taloudelliset vaikutukset myönteisiä vähittäiskaupoille	Ei voitu osoittaa tutkimuksessa
	Joustavammat aukiolot sekä pyhäaukiolo kasvattavat yritysten liikevaihtoa	Vain pienellä osalla vastaajista, suurimmalla osalla ei
	Odotetaan edistävän työllisyyskehitystä pitkällä aikavälillä	Toteutunut, vaikkakin lyhyellä aikavälillä
	Aukioloaikojen pidennys tuo lisää työntekijöitä nykyisille osa-aikaisille	Jo toteutunut
	Aukioloaikojen vapauttaminen pienentää henkilöstön vähennystarvetta	Toteutunut ainakin osassa kauppiaita

Taulukot ja kuvat

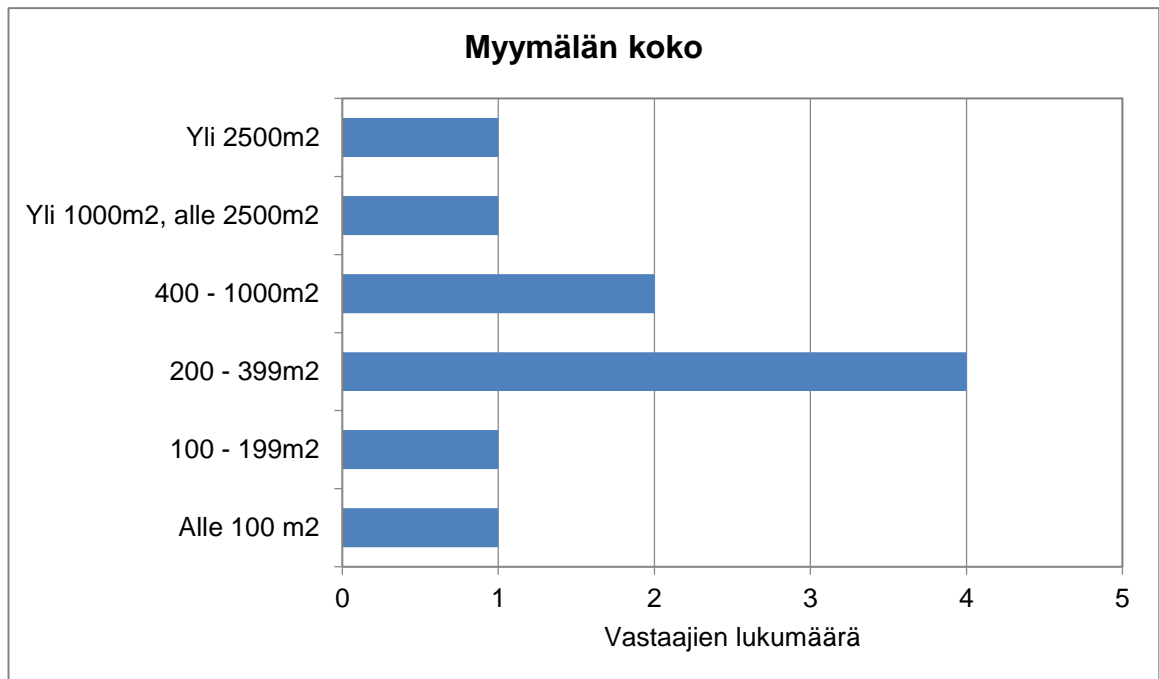
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat osa-aikaisten työsuhteiden kasvuun	Toteutunut, kokoaikaisia uusia työntekijöitä ei olla palkattu
	Vaikutus työpaikan turvattuuteen vähäinen	Suurimman osa vastaajista sitä mieltä, etteivät pidemmät aukiolot lisää turvallisuushkaa
	Uudistuksen ei odoteta johtavan kaupan alalla laajamuotoiseen vuorotyöhön	Aukioloaikojen muutokset lieviä
	Lasten vuorohoidon tarpeeseen ei odoteta olennaisia muutoksia	Aukioloaikojen lisäykset olleet maltillisia. Tutkimus ei kuitenkaan ota kantaa vuorohoidon tarpeen lisääntymiseen
	Aukioloaikoihin tulisi pientä laventumista, mutta esim. 24/7 auki olevat kaupat eivät juurikaan lisääntyisi	Toteutunut
	Vähittäiskaupan kustannukset laskevat	Osittain toteutunut; osassa kaupoissa on saatu kustannussäästöjä, osassa taas ei

Taulukko 15. Lain toteutuneet negatiiviset vaikutukset.

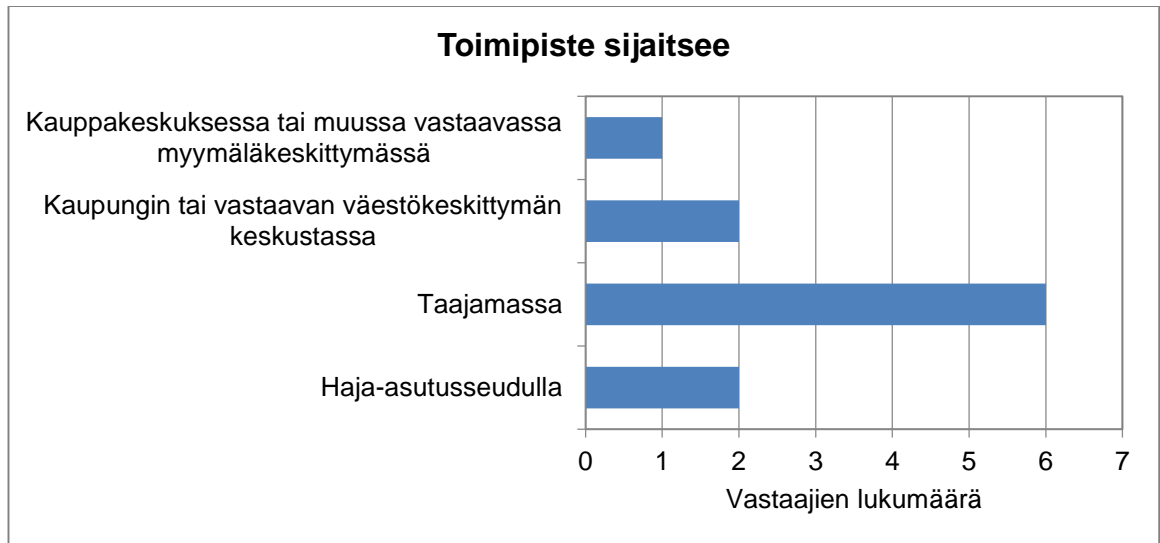
Vaikutus	Hypoteesi	Tutkimuksen tulos
Negatiivinen	Esitetyn lainmuutoksen ei uskota juuri lisäävän alan työllisyyttä	Päinvastoin
	Aukioloaikojen pidennykset johtavat kustannusten voimakkaaseen kasvuun ja tyhjiin liiketilojen määrän kasvuun	Osittain toteutunut, mutta esimerkiksi tyhjiin liiketilojen kasvusta ei ole merkkejä
	Ostokset jakautuvat yhä harvemmillle vuorokauden tunneille ja tämä nostaa huomattavasti kaupanalan toimijoiden kustannuksia	Vastaajista suurimman osan mielestä juuri näin
	Seuraa kaupan keskittyminen entistä enemmän suuryksiköihin ja keskustojen ulkopuolisiin hypermarketteihin	Toteutunut
	Aukioloaikojen vapautuessa työntekijöiden työajat muuttuvat entistä epäsäännöllisemmiksi	Suurin osa vastaajista samaa mieltä
	Muutokset tulisivat aiheuttamaan tarvetta lisätä 365 päivää ja yötä auki olevia päiväkoteja	Ei voida täysin todeta tutkimuksessa, vaikkakin pyhäaukiolot lisääntyneet

Taulukot ja kuvat

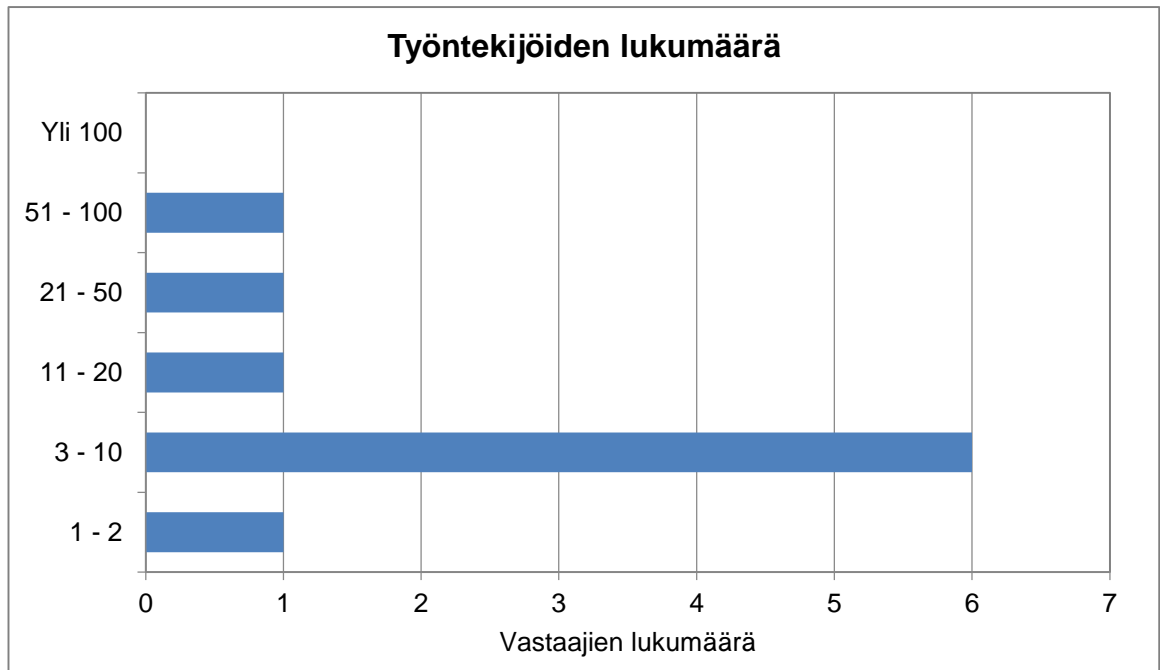
	Vääjäämättä entistä pidemmät aukioloajat tulevat lisäämään uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle	Suurin osa vastaajista eri mieltä väitteen kanssa
	Yö- ja yksintyöskentely tulee lisääntymään lähten näin väkivallan uhkaa	Ei suurimman osan vastaajien mielestä
	Viikonloppu- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle	Osittain toteutunut; osassa kaupoissa on koettu hankaluuksia, osassa ei.
	Tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle todennäköisesti kasvavat	Ei voida todeta tutkimuksessa

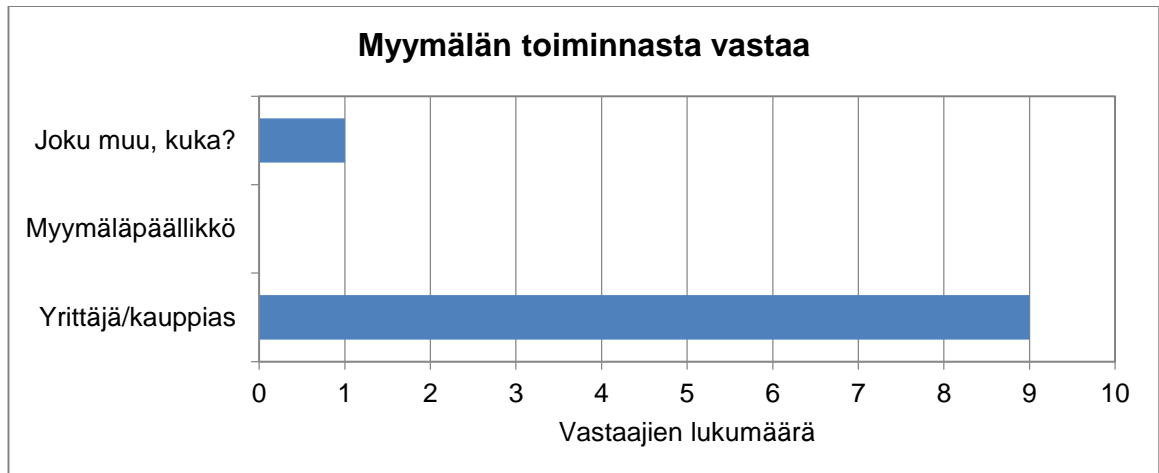
Kuvio 1. Vastaajat eri myymälätyypeittäin.

Taulukot ja kuvat

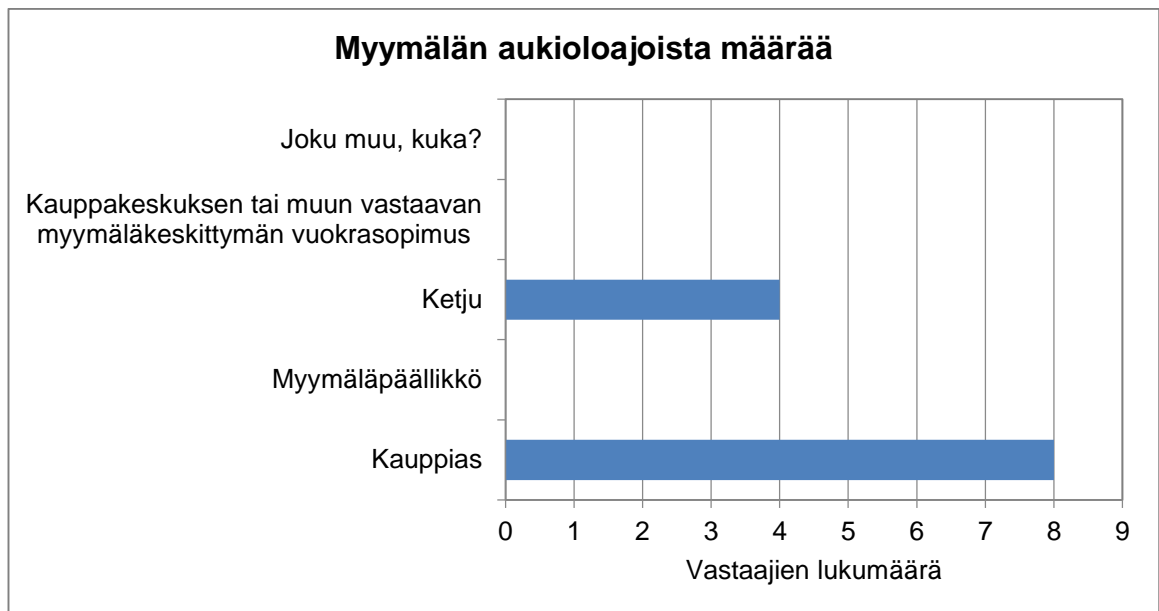
Kuvio 2. Vastaajien edustamat myymälät jaoteltuna karkean sijainnin mukaan.

Kuvio 3. Vastaajien toimipisteiden työntekijöiden lukumäärä.

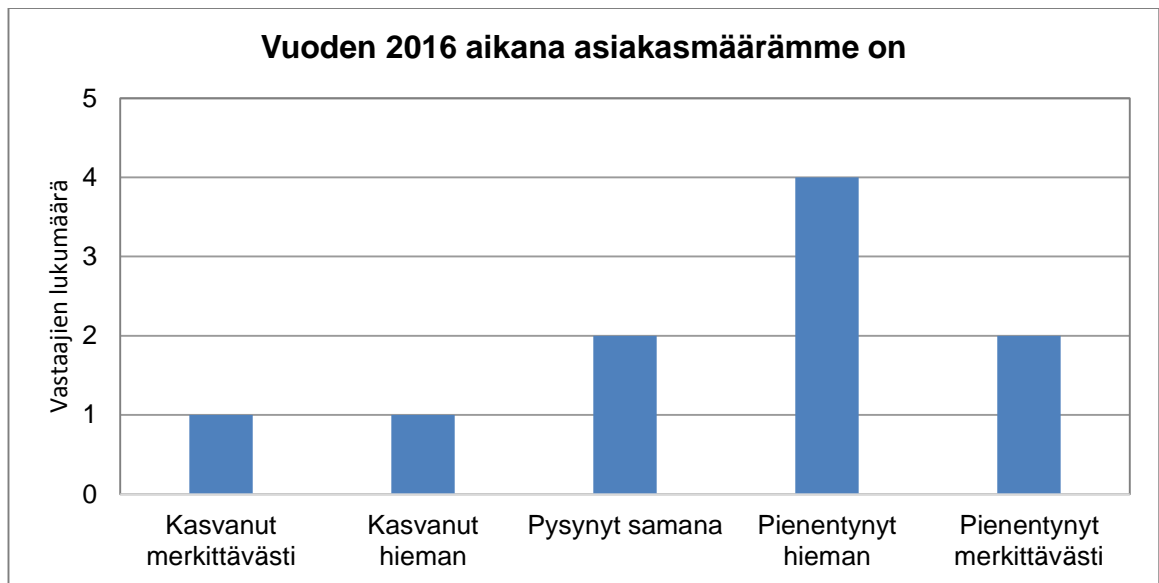
Taulukot ja kuvat

Kuvio 4. Vastaajien toimipisteiden sijainnista vastaavat tahot.

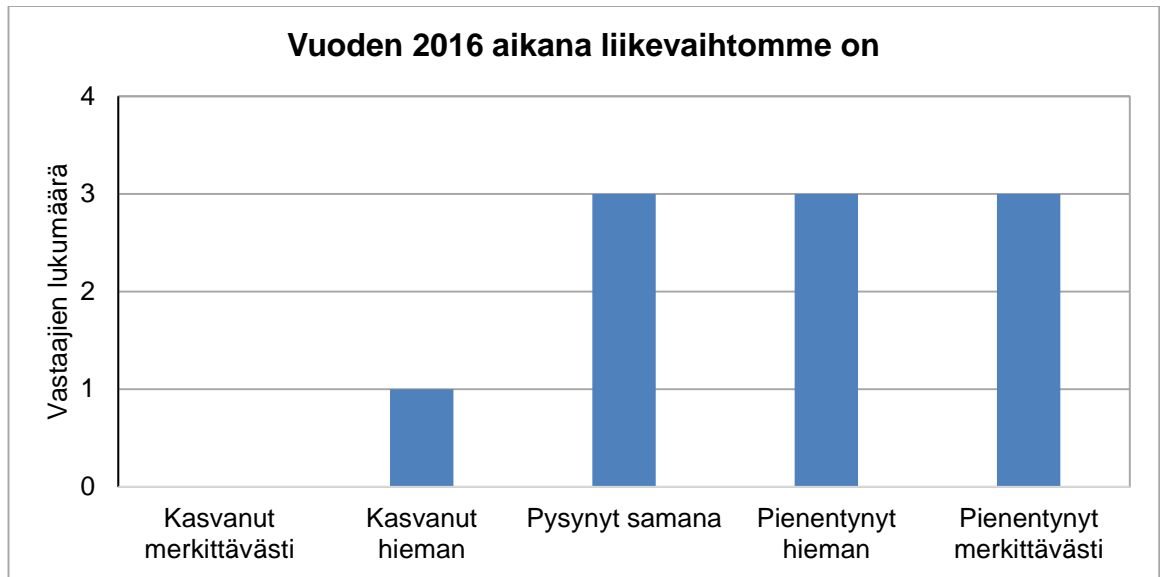
Kuvio 5. Myymälän aukioloajoista määräävät tahot.

Taulukot ja kuvat

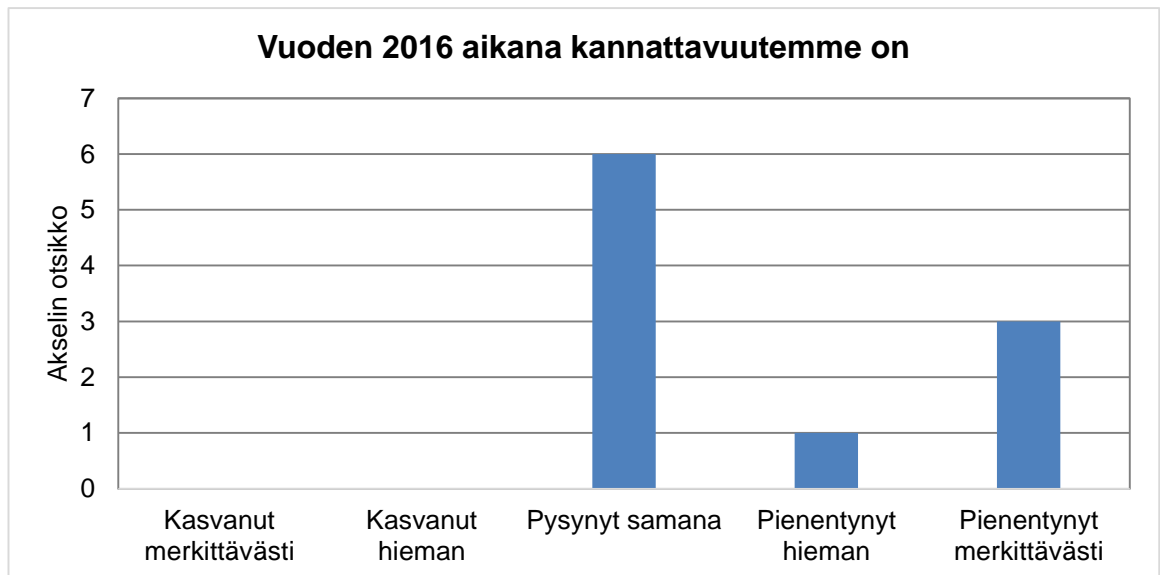

Kuvio 6. Asiakasmäärän kasvu vuonna 2016.

Taulukot ja kuvat

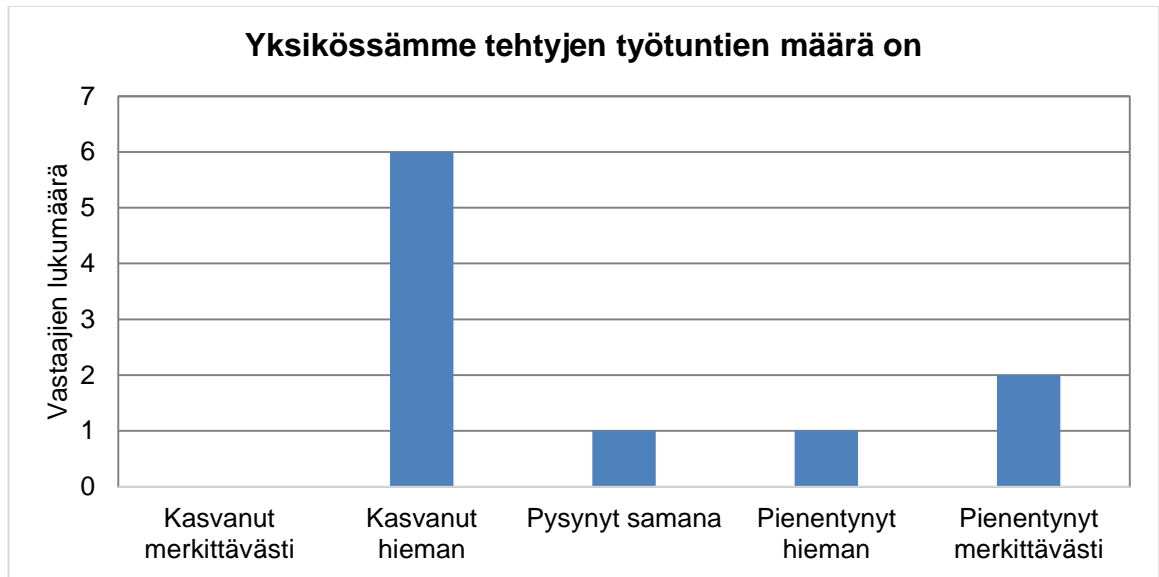

Kuvio 7. Liikevaihto vuonna 2016.

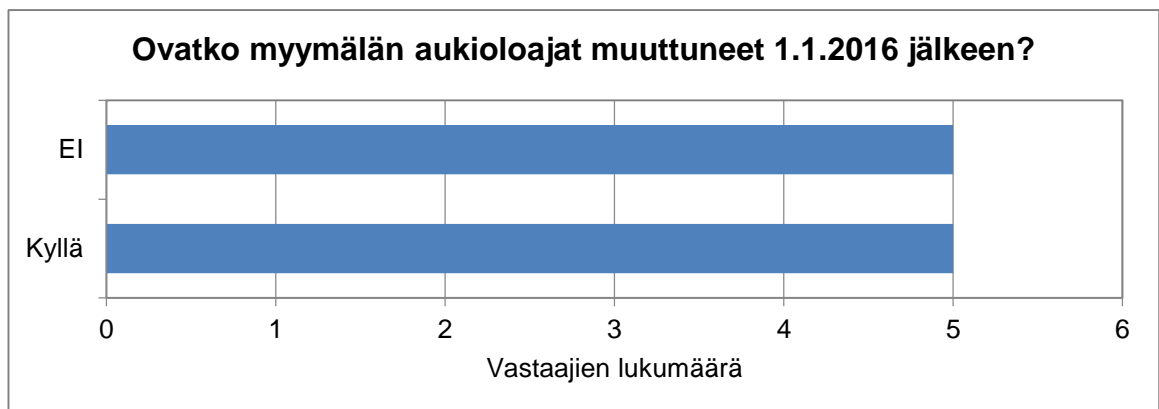

Kuvio 8. Yritysten kannattavuus.

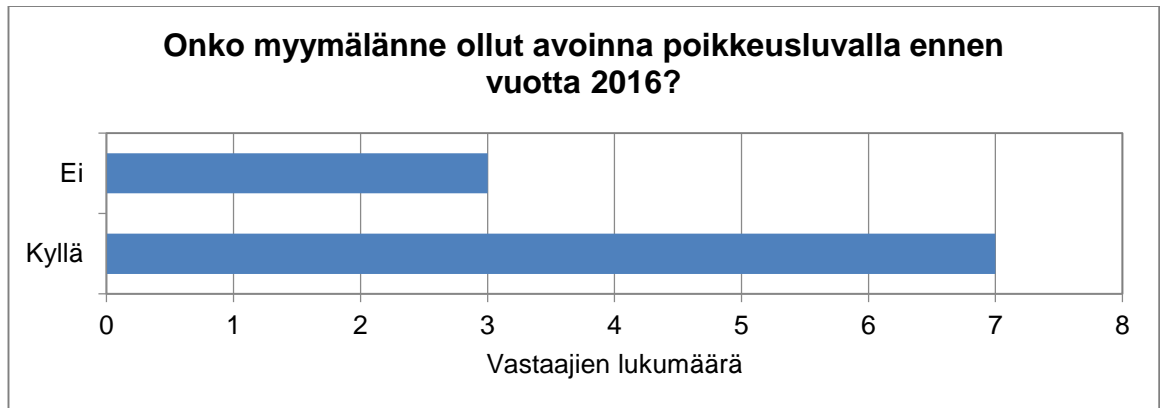
Taulukot ja kuvat

Kuvio 9. Työtuntien määrä.

Kuvio 10. Vastaajien toimipisteiden aukioloaikojen muutos.

Taulukot ja kuviot

Kuvio 11. Poikkeuslupa-aukiolot ennen vuotta 2016.

Kuvio 12. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot ennen vuotta 2016.

Taulukot ja kuvat

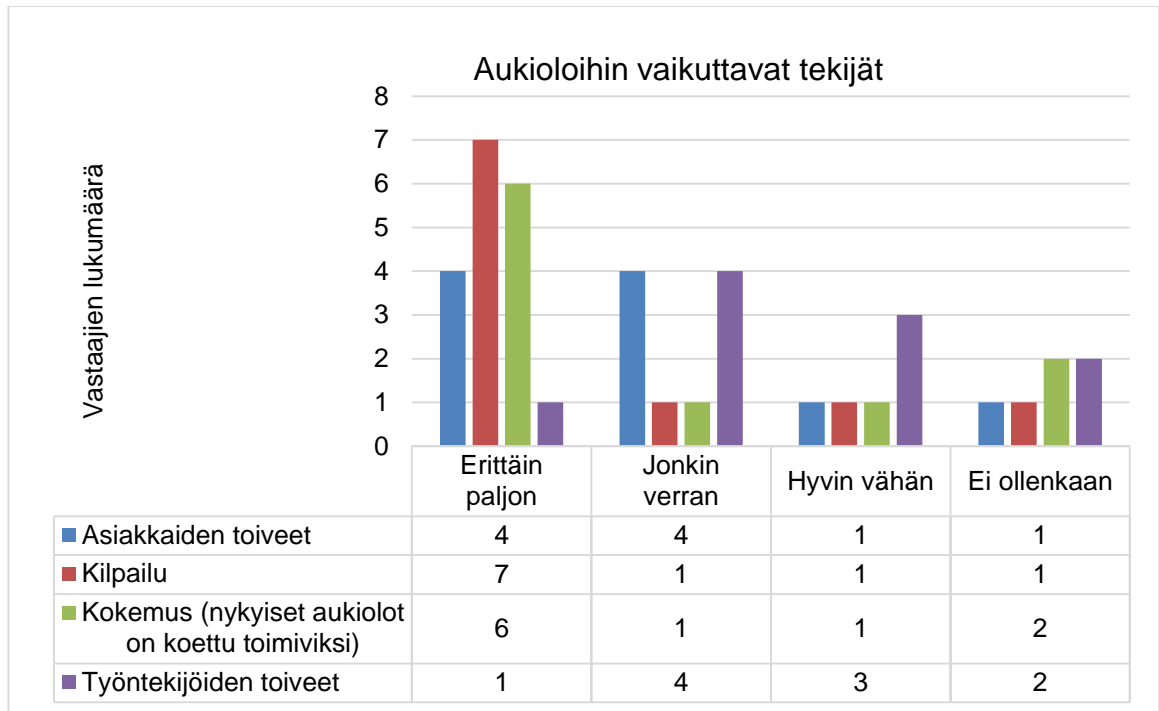

Kuvio 13. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot vuonna 2016.

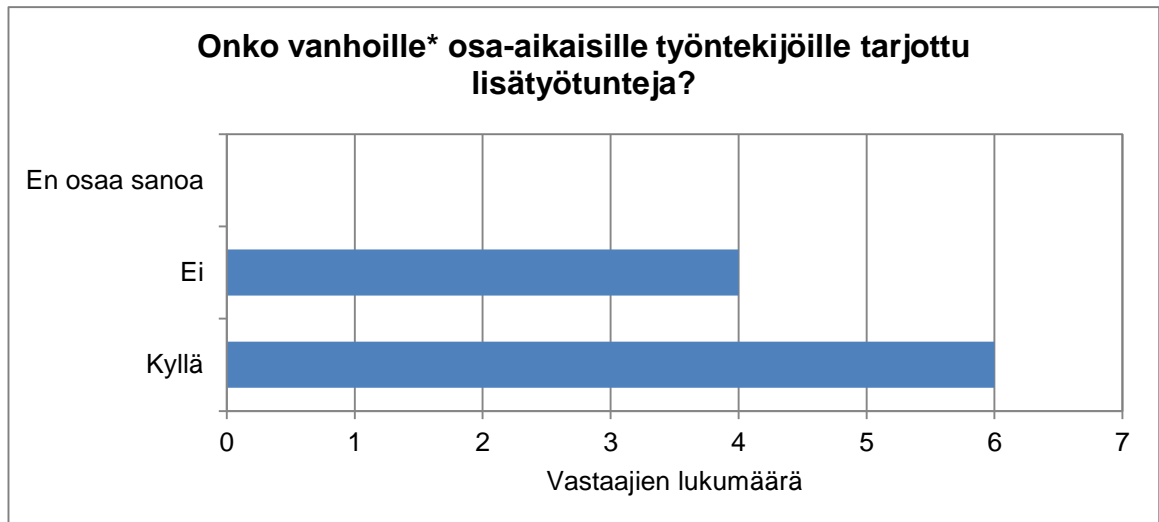

Kuvio 14. Juhla- ja pyhäpäiväaukiolot loppuvuodesta 2016.

Taulukot ja kuvat

Kuvio 15. Nykyisiin aukioloaikoihin vaikuttaneet tekijät.

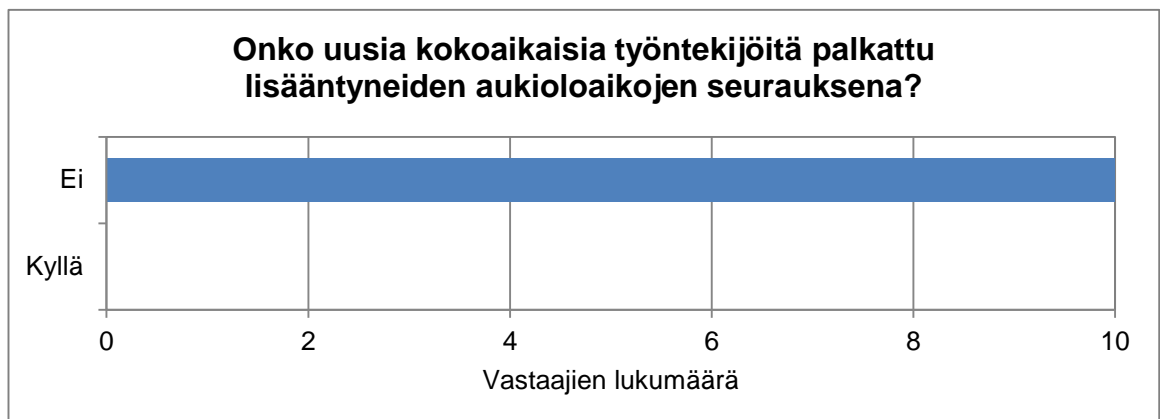

Kuvio 16. Lisätuntien tarjoaminen vanhoille työntekijöille.

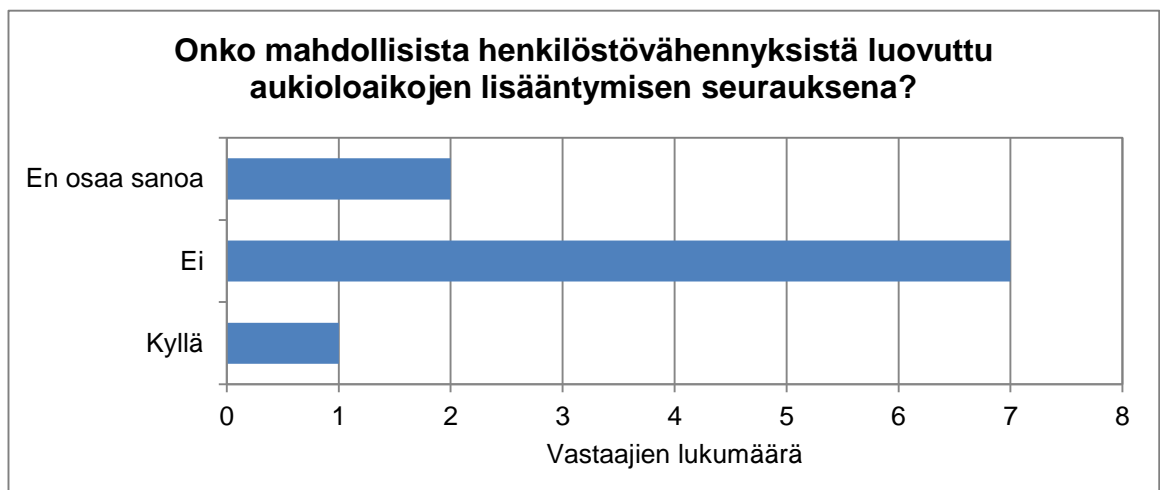
Taulukot ja kuvat

Kuvio 17. Uusien työntekijöiden palkkaaminen aukioloaikojen laajennuksen seurauksena.

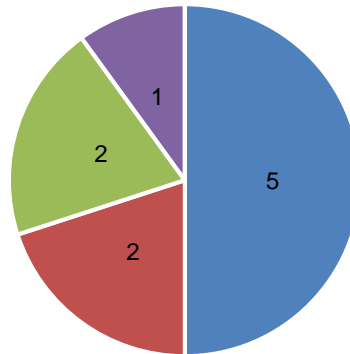

Kuvio 18. Uusien kokoaikaisten työntekijöiden palkkaus.

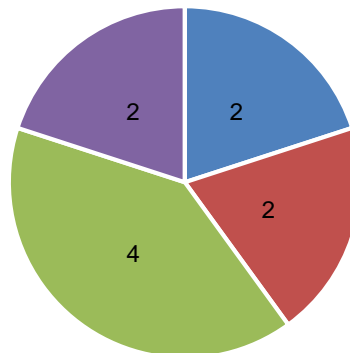
Kuvio 19. Henkilöstövähennyksistä luopuminen lisääntyneiden aukioloaikojen seurauksena

Taulukot ja kuvat

1. Olen tyytyväinen myymälämme nykyisiin aukioloaikoihin

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 20. Vastaajien tyytyväisyys myymälän aukioloihin.

2. Aukiolo kaikkina viikonpäivinä on kannattavaa

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

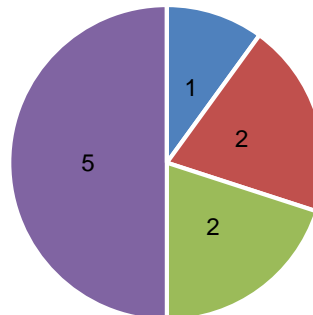
Kuvio 21. Vastaajien suhtautuminen aukioloon kaikkina viikonpäivinä

Taulukot ja kuvat

3. Aukiolo pyhäpäivinä on kannattavaa

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

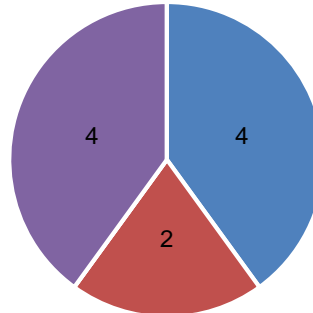
Kuvio 22. Pyhäpäivien aukiolon kannattavuus vastaajien mielestä

4. Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli mielestäni hyvä asia

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

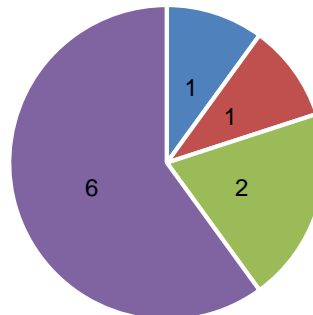
Kuvio 23. Aukiolojen sääntelyn poistumiseen suhtautuminen

Taulukot ja kuvat

5. Poikkeuslupakäytännön poistuminen on mielestäni hyvä asia

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 24. Vastaajien suhtautuminen poikkeuslupakäytännön poistumiseen

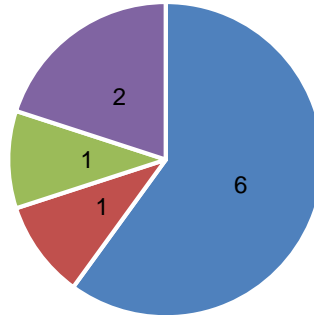
6. Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen oli myymälämme kannalta hyvä asia

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 25. Sääntelyn poistuminen vastaajien myymälöiden kannalta

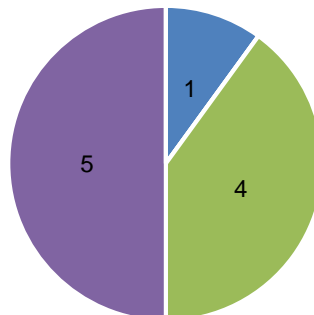

Taulukot ja kuvat

7. Aukioloaikojen sääntelyn poistuminen on vaikeuttanut myymälämme toimintaedellytyksiä

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

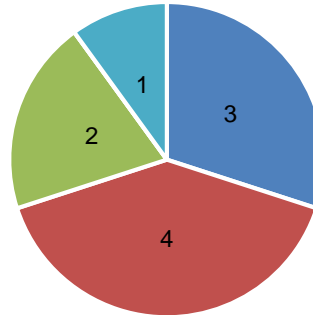
Kuvio 26. Vastaajien mielipide sääntelyn poistumisen vaikutuksesta myymälän toimintaedellytyksiin.

8. Tulemme lisäämään myymälämme aukioloaikoja lähitulevaisuudessa

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

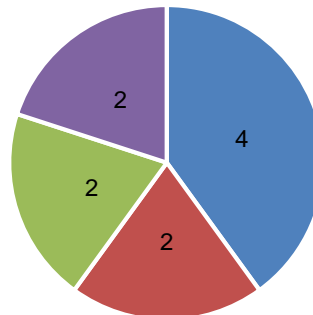
Kuvio 27. Vastaajien mielipide aukioloaikojen lisäämiseen tulevaisuudessa.

Taulukot ja kuvat

9. Ostokset jakautuvat yhä harvemmille vuorokauden tunneille ja tämä nostaa kustannuksia

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 28. Kustannusten lisääntyminen ostosten jakautumisen johdosta.

10. Aukioloaikojen pidennykset johtavat kaupan kustannusten voimakkaaseen kasvuun

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

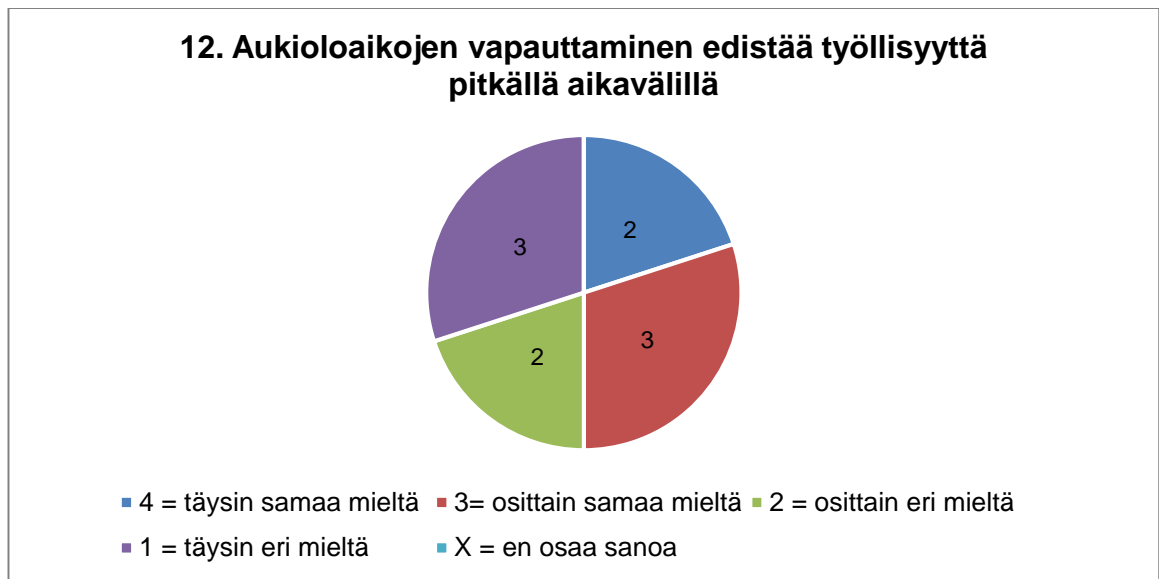
Kuvio 29. Aukioloaikojen pidennys johtaa kaupan kustannusten voimakkaaseen kasvuun.

Taulukot ja kuvat

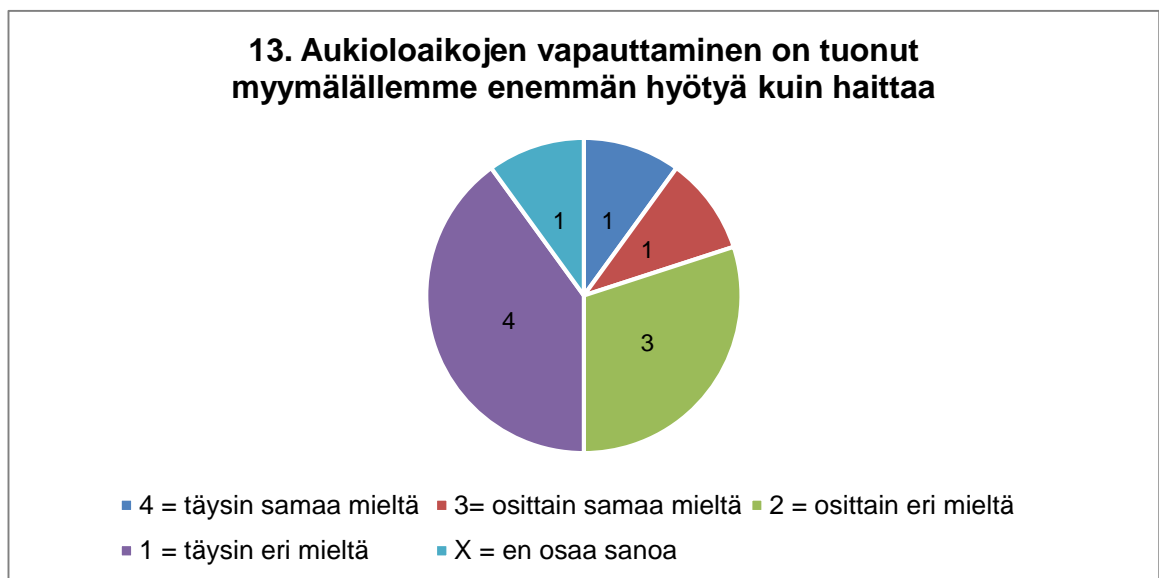

Kuvio 30. Vastaajien mielipide aukioloaikojen vapauttamisen yleisistä taloudellisista hyödyistä.

Taulukot ja kuviot

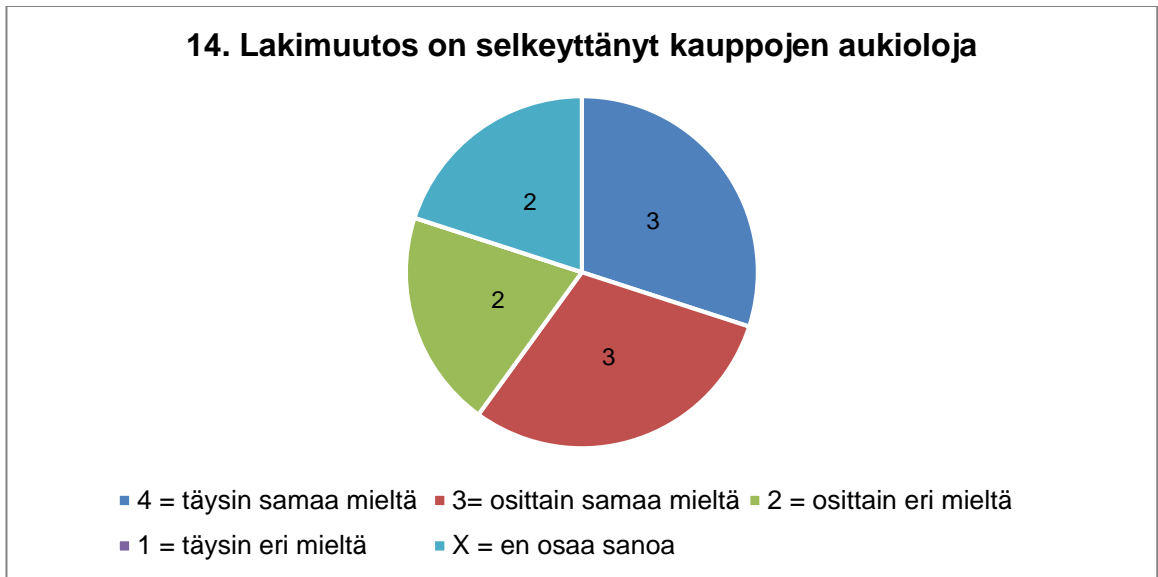

Kuvio 31. Vastaajien mielipide aukiolojen vapauttamisen vaikutuksesta työllisyyden edistämiseen.

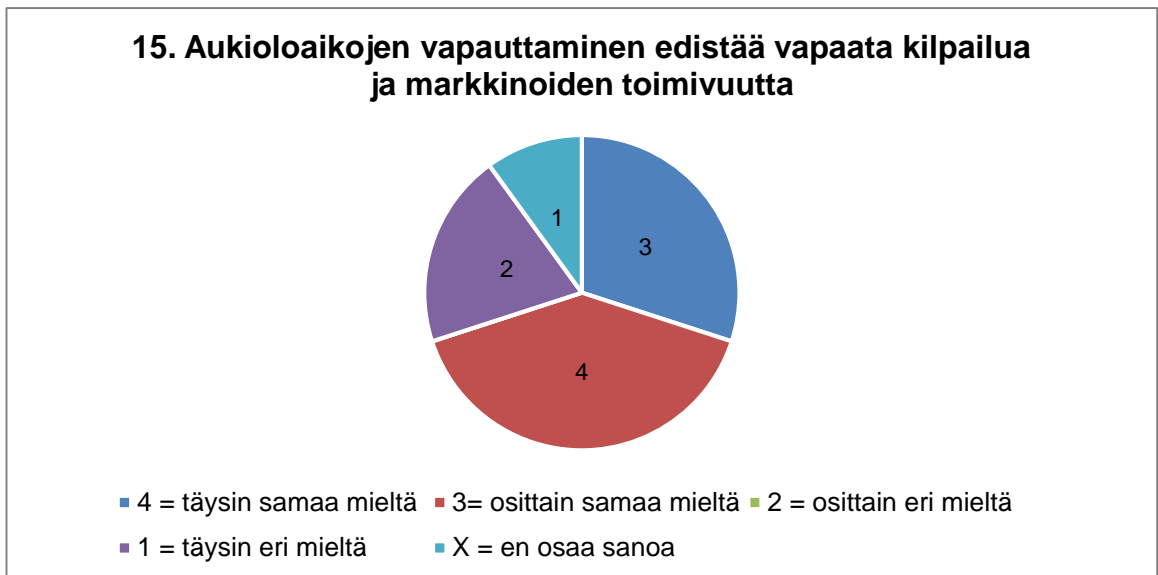

Kuvio 32. Aukioloaikojen vapauttaminen on tuonut vastaajien myymälöille enemmän haittaa kuin hyötyä.

Taulukot ja kuvat

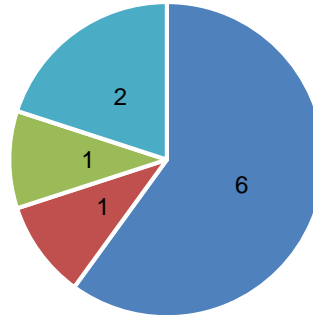
Kuvio 33. Vastaajien mielipide aukioloaikojen selkeytymisestä.

Kuvio 34. Vastaajien mielipide aukioloaikojen vapauttamisen vaikutuksesta vapaan kilpailun edistämiseen.

Taulukot ja kuvat

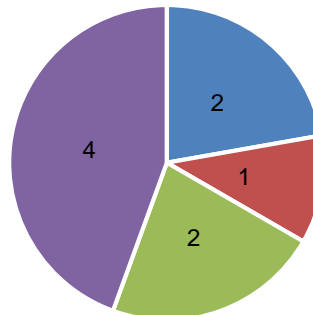
16. Aukioloaikojen vapauttaminen on lisännyt kauppojen välistä kilpailua paikkakunnalla

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 35. Vastaajien mielipide kilpailun lisääntymiseen paikkakunnalla.

17. Aukioloaikojen laajennus on tuonut nykyisille työntekijöille lisätunteja

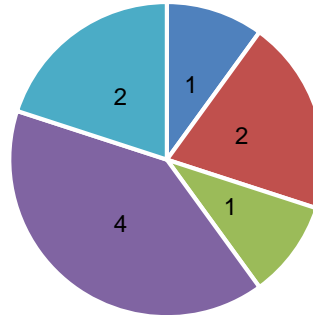

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3 = osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 36. Vastaajien mielipide aukioloaikojen laajennuksen tuomista lisätunneista työntekijöille.

Taulukot ja kuvat

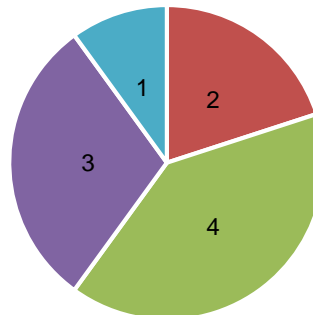
18. Yksintyöskentelyn määrä on lisääntynyt aukioloaikojen pidentyessä

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 37. Vastaajien mielipide yksintyöskentelyn lisääntymiseen.

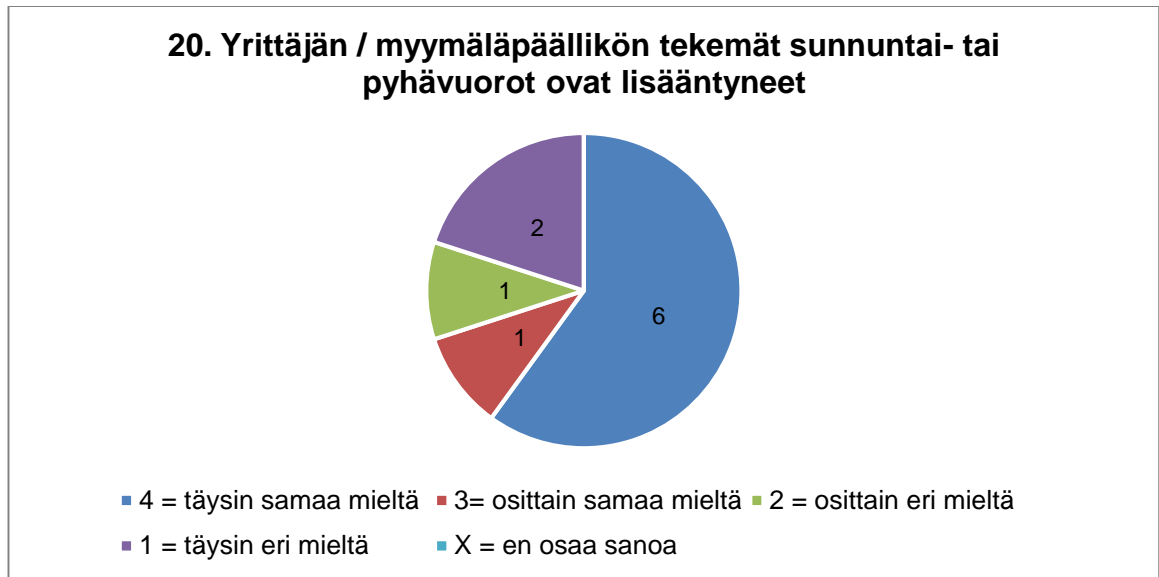
19. Jotkut työntekijät ovat olleet haluttomia vastaanottamaan työvuoroja pyhäpäivinä

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
 ■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 38. Työntekijöiden halukkuus vastaanottaa pyhäpäivätyövuoroja.

Taulukot ja kuvat

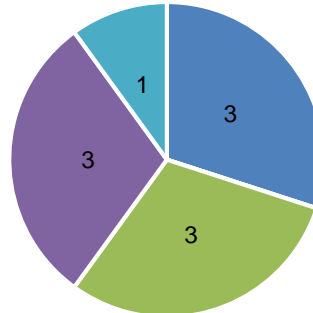
Kuvio 39. Yrittäjän tai myymäläpäällikön sunnuntai- tai pyhävuorojen lisääntyminen.

Kuvio 40. Vastaajien mielipide työntekijöiden työaikojen muuttumisesta epäsäännöllisemmiksi.

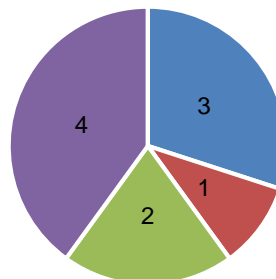

Taulukot ja kuvat

22. Entistä pidemmät aukioloajat ovat lisänneet uhkaa myymälöiden henkilökunnan turvallisuudelle

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

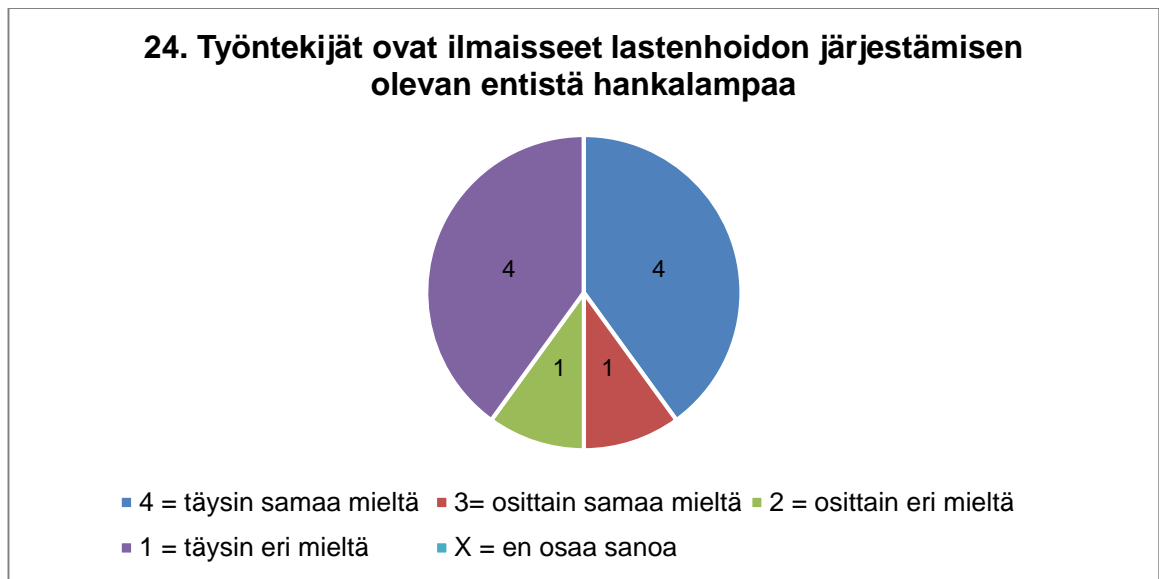
Kuvio 41. Vastaajien mielipide aukiololaajennuksesta johtuvaan turvallisuushan lisääntymiseen.

23. Työntekijät ovat ilmaisseet, että työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisessa on ollut ongelmia pidentyneistä aukioloajoista johtuen

■ 4 = täysin samaa mieltä ■ 3= osittain samaa mieltä ■ 2 = osittain eri mieltä
■ 1 = täysin eri mieltä ■ X = en osaa sanoa

Kuvio 42. Työn ja vapaa-ajan yhteensovittamisen hankaluus.

Taulukot ja kuvat

Kuvio 43. Vastaajien kokemus työntekijöiden lastenhoidon järjestämisen hankaloitumisesta.

Myymälät jaoteltuna myymälätyypin mukaan vuonna 2015

Myymälöiden lukumäärä myymälätyypin mukaan vuonna 2015		
Myymälätyyppi	Myyntipinta-ala/määritelmä	Yhteensä 1.1.2016
Hypermarketit	Citymarket, Prisma ja Minimani	150
Tavaratalot	$\geq 1\ 000\ \text{m}^2$ (päivittäistavaroiden osuus myynnistä alle 2/3)	112
Supermarketit, isot	$\geq 1\ 000\ \text{m}^2$ (päivittäistavaroiden osuus myynnistä yli 2/3)	633
Supermarketit, pienet	400–999 m^2	394
Valintamyymälät, isot	200–399 m^2	1 043
Valintamyymälät, pienet	100–199 m^2	370
Pienmyymälät	< 100 m^2	388
Erikoismyymälät		880
Kauppahallit/suoramyyntihallit		34
Yhteensä 1.1.2015		4 004
Myymäläautot ja -veneet		14
Lopettaneet		297

Lähde: Nielsen Myymälärekisteri

Kuvio 44. Myymälöiden lukumäärä myymälätyypin mukaan vuonna 2015 (Päivittäistavarakauppa ry 2016c; Nielsen Myymälärekisteri).